ORSAM Rapor No: 11
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ
Rapor No: 4, Şubat 2010

UNUTULAN TÜRKLER: LÜBNAN'DA TÜRK VARLIĞI

THE FORGOTTEN TURKS: TURKENS OF LEBANON

الأتراك المنسيون
الوجود التركماني في لبنان

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI

ORSAM
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

UNUTULAN TÜRKLER:
LÜBNAN'DA TÜRK VARLIĞI

ORSAM Rapor No: 11
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI Rapor No: 4

Şubat 2010

ISBN: 978-605-5330-70-5

© 2010
Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM
TÜRKMENELİ İŞBİRLİĞİ VE KÜLTÜR VAKFI
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

STRATEJİK BİLGİ YÖNETİMİ, ÖZGÜR DÜŞÜNCE ÜRETİMİ

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye'de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır. ORSAM, Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfi'na bağlı bir kuruluştur.

Ortadoğu'ya Bakış

Ortadoğu'nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkûm edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik haklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu'daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi, bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM'ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM, bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM; web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Özet 5

Giriş 6

Tarihçe 6

Lübnan Türkmenleri: Coğrafya, Nüfus, Kültür, Kimlik, Ekonomi 7

1. Akkar Türkmenleri 8

1.1 Kavaşra Köyü 8

1.2 Aydamun Köyü 9

2. Baalbek Türkmenleri 11

2.1 Şeymiye Köyü 11

2.2 Duris Köyü 11

2.3 Nana Köyü 12

2.4 Addus Köyü 13

2.5 Hadidiye Köyü 13

2.6 Al Kaa Köyü 13

3. Giritli Türkler 13

4. Beyrut'ta Yaşayan Türk Vatandaşları ve Suriyeli Türkmenler 15

4.1 Beyrut'ta Türk Vatandaşları 15

4.2 Beyrut'ta Suriyeli Türkmenler 16

5. Çerkesler 16

Lübnan Türkmenlerinin Kimlik Tanımlamaları 16

Lübnan Türkmenlerinin Siyasal Eğilimleri 17

Lübnan Türkmenleri ve Türkiye 18

Sonuç: Lübnan Türkmenlerine Yönelik Öneriler 19

1. Türkmenlerin Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve Türkiye ile Bağın Güçlendirilmesine Yönelik Kısa Vadeli Projeler 19

1.1. Köy Bazlı Proje Önerileri 19

1.2 Kapsayıcı Projeler 20

2. Türkiye'nin Lübnan Politikasına Katkı Sağlayacak Uzun Vadeli Projeler 21

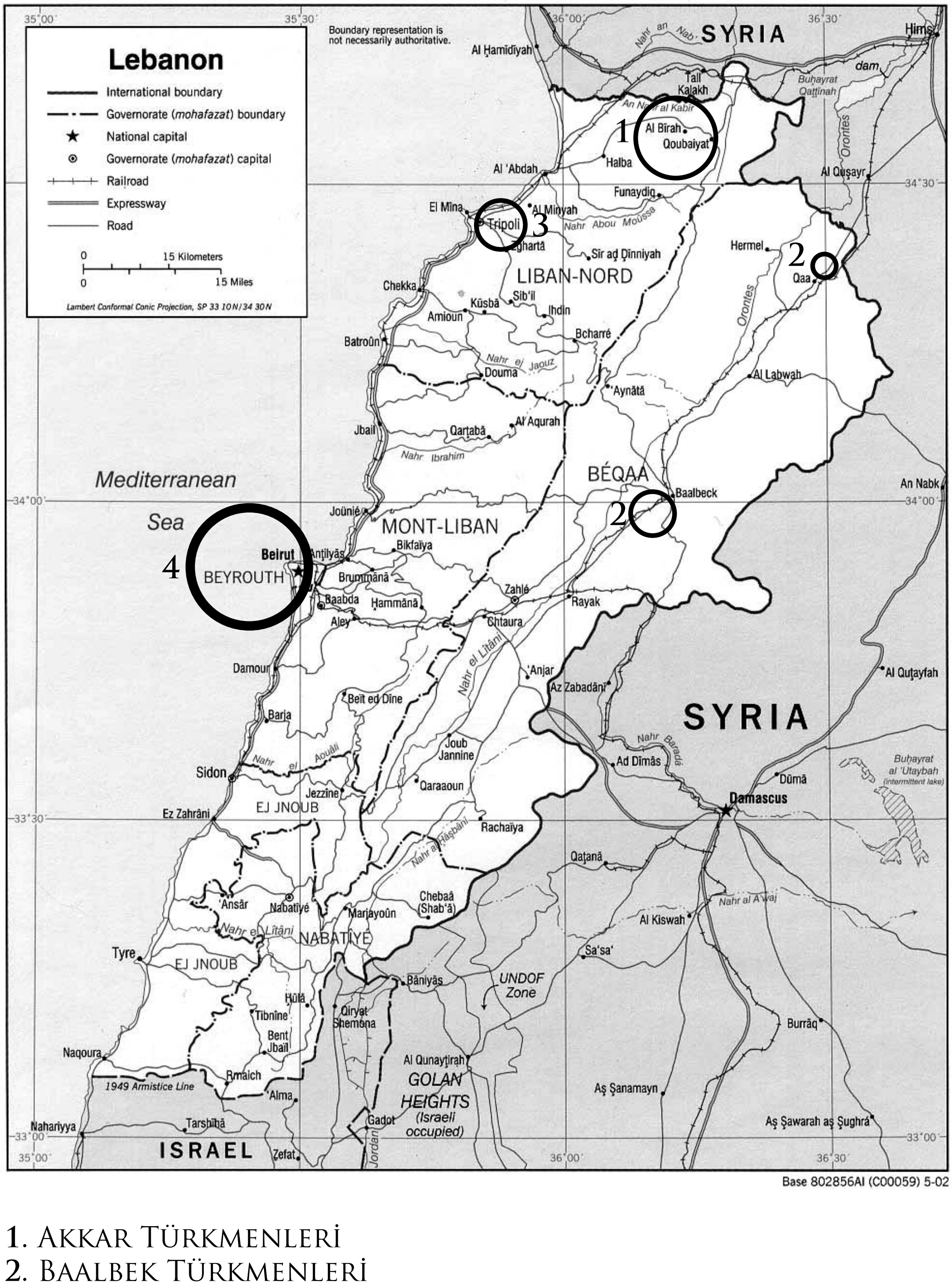

Base 802856AI (C00059) 5-02

1. Akkar Türkmenleri
2. Baalbek Türkmenleri
3. Giritli Türkler
4. Beyrut'ta Türk Vatandaşları

ORSAM Rapor No: 11
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
Rapor No: 4, Şubat 2010

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI

ORSAM
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Hazırlayan: *Oytun Orhan*
ORSAM Ortadoğu Uzmanı
oytunorhan@orsam.org.tr

UNUTULAN TÜRKLER: LÜBNAN'DA TÜRK VARLIĞI

Teşekkür
Akkar Türkmenleri konusunda bilgilerini paylaşan, gerekli görüşmeleri yapmamı sağlayarak beni ağırlayan Kavaşra Köyü'nden Hıdır Zorlu'ya, zorlu Baalbek yolculuğumda bana eşlik eden Halit Esad'a, Baalbek Türkmenleri konusunda detaylı bilgiler veren Duris Belediye Başkan Yardımcısı Ali İbrahim Karlı'ya, Trablus'taki günlerimde bana yardımcı olarak gerekli görüşmeleri yapmamı sağlayan Türkiye dostu Zaher Sultan'a, Girit Türkleri konusunda bilgilerini benimle paylaşan Ali Bekraki'ye, Beyrut'ta yaşayan Türk vatandaşları konusunda bilgi verip derneğinde ağırlayan Muhammed Ali'ye, bilgilerini, zamanlarını benimle paylaşan Türkiye Beyrut Büyükelçiliği ve Türk Askeri Birliği'ndeki tüm yetkililere raporun hazırlanmasındaki katkı ve desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

Özet
Lübnan'daki Türk varlığı konusu Türkiye kamuoyu tarafından neredeyse hiç bilinmeyen konulardan biridir. Bu boşluğu doldurmak amacı ile ORSAM olarak 10 Haziran–20 Haziran 2009 tarihleri arasında Lübnan'daki Türk varlığını tespit etmeye yönelik alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Raporun hazırlanması sürecinde tüm Türkmen köyleri ve diğer Türk unsurlar yerinde ziyaret edilmiş; köylerin yetkilileri, ileri gelenleri ve halk ile görüşmeler yapılmıştır.

Lübnan'daki Türk varlığı beş ana başlık altında toplanabilir. Bu toplulukların her biri farklı tarihe sahiptir. Bu gruplar şu şekildedir: Kuzey Vilayeti içinde Kobayat yakınındaki iki köyde yaşayan Akkar Türkmenleri, Doğu Lübnan'da Beka vilayeti içinde yer alan Baalbek şehri çevresindeki 5 küçük yerleşim birimi ve Hermel şehri yakınında Suriye sınırındaki 1 köyde yaşayan Baalbek Türkmenleri, Girit Adası'nın Osmanlı'dan Yunan hâkimiyetine geçmesi ve Giritli Türklere yönelik saldırıların artması ile adadaki Türklerin o dönemde Osmanlı hâkimiyetindeki bölgelere yerleştirilmesi çerçevesinde Suriye ve Lübnan'a getirilen ve şu anda Trablus'ta yaşayan Giritli Türkler, 1940'lı yıllarda ekonomik nedenlerle Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç ederek çoğunluğu Beyrut olmak üzere Lübnan'a yerleşmiş Türk vatandaşları ve Suriye'den göç eden az sayıdaki Türkmen ve son olarak 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı sonrası (1877–78) Balkanlardan Ortadoğu'ya yerleştirilen Çerkesler.

Lübnan'ın her yerinde olduğu gibi Lübnan'daki Türk varlığı arasında da mezhepçilik son derece güçlüdür. Bu nedenle mezhepsel kimlik etnik kimliklerinin önüne geçebilmektedir. Kimliklerinin belirleyici öğesi Sünniliktir. Türk kimliklerinin bilincinde olmakla birlikte son yıllara kadar bunu koruma eğiliminde olmamış ve her geçen nesille birlikte kimlikleri zayıflamıştır. Ancak son yıllarda Türkiye

Büyükelçiliği'nin çabaları, Türkiye'nin Lübnan'a ilgisinin artması, UNIFIL kapsamında Türk askeri birliğinin Güney Lübnan'a gelmesi, Türklüğün Lübnan'da Türkmenler açısından övünç kaynağına dönüşmesi gibi nedenlerle Türkmen kimliğini korumak yönünde bir düşünce oluşmaya başlamıştır.

Din ve Sünnilik, Lübnan Türkmenlerinin sosyal ilişkileri ve siyasete bakışlarında önemli referanslardan biridir. Muhafazakâr ve dinlerine bağlı oldukları söylenebilir. Ancak, radikal eğilimlere sahip değildirler. Türkmenler, Türkmen oldukları için bir baskıya ya da tehdide maruz kalmamakta, sadece Sünni olmaları nedeniyle sorun yaşamaktadır. Sünnilik bağından dolayı Saad Hariri ve partisi Gelecek Hareketi'ni desteklemektedirler. Gezilen bütün köylerde Hariri posteri ve Gelecek Hareketi'nin bayraklarına sıkça rastlanmıştır.

Lübnan Türkmenlerinin Türkiye ile ilişkisi Beyrut Büyükelçiliği ve Lübnan'daki Türk Askeri Birliği ile kurulan bağdan ibarettir. Türkiye Büyükelçiliği ve Askeri Birlik ile Lübnan Türkmenleri arasında ziyaret trafiği yoğundur. Türkmen köylerinde; elçilik, askeri birlik ve Kızılay'ın çabaları sonucunda birçok proje tamamlanmış ve bazıları sürdürülmektedir. Lübnan Türkmenleri, son yıllarda artan ilgiye paralel olarak Türkiye'ye yakınlık duymaktadır. Türkiye'yi anavatanları olarak tanımlayanlar bulunmaktadır.

Giriş

Lübnan'daki Türk varlığı konusu Türkiye kamuoyu tarafından neredeyse hiç bilinmeyen konulardan biridir. Bu boşluğu doldurmak amacı ile ORSAM olarak 10 Haziran–20 Haziran 2009 tarihleri arasında Lübnan'daki Türk varlığını tespit etmeye yönelik alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışma iki açıdan önem taşımaktadır. Birincisi, daha önce Lübnan Türkmenleri konusunda kısa yazılar yazılmış ve televizyon programları yapılmış olmakla birlikte ilk kez Lübnan'daki tüm Türk varlığını tespit etmeye yönelik detaylı bir çalışma ortaya konmuştur. Raporu önemli kılan ikinci unsur tamamen alan çalışmasına dayanmasıdır. Raporun hazırlanması sürecinde tüm Türkmen köyleri ve diğer Türk unsurlar yerinde ziyaret edilmiş; köylerin yetkilileri, ileri gelenleri ve halk ile görüşmeler yapılmıştır.

Çalışmada öncelikli hedef Lübnan'da Türk varlığının tespitidir. Tespitin yanı sıra Türkmenlerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi, Türkiye ile bağlarının güçlendirilmesi, kaybolmaya başlayan kimliklerini ve dillerini korumalarına yardımcı olunması açısından alternatif öneriler geliştirmek de amaçlanmaktadır. Bu çerçevede çalışma altı ana başlıktan oluşmaktadır. Lübnan Türkmenlerinin kısa tarihçesinin ele alınacağı bölümün ardından Türkmenlerin yerleşim birimlerinin tek tek sıralandığı ve demografik özellikleri, günlük yaşam koşullarının anlatıldığı kısım yer alacaktır. Sonraki üç bölümde; Lübnan Türklerinin kimlik tanımlamaları, siyasal eğilimleri ve Türkiye ile ilişkileri değerlendirilecektir. Rapor, Lübnan'da Türk varlığına yönelik kısa ve uzun vadeli proje önerileri ile sonuçlandırılacaktır.

Tarihçe

Lübnan Türkmenlerinin tarihi hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Bu konudaki bilgiler Lübnan Türkmenlerinin anlattıkları ve Lübnan'daki Türk yetkililerin tahminlerine dayanan bazı fikirlerden ibarettir. Lübnan Türkmenleri konusunda yapılmış akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak, Lübnan üzerine yapılan çalışmalarda Türkmenlerin tarihi konusunda ipucu oluşturabilecek veriler bulunmaktadır. Bu ipuçları, anlatılanlardan farklı bir tablo ortaya koymaktadır. İddialar ve akademik çalışmalar çerçevesinde Lübnan Türkmenlerinin tarihi üzerine 3 farklı senaryodan bahsedilebilir:

İlk senaryo Türkmen köylerinin ileri gelenleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere dayanmaktadır. Buna göre, Lübnan Türkmenleri 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Mısır seferi sırasında ordu ile birlikte götürülmüş, Halep'ten itibaren belirli aralıklarla fethedilen yerlere yerleştirilmiştir. Toprak ve para

verilerek tarım ve hayvancılıkla uğraşmaları istenmiştir. Bu stratejinin üç amaca hizmet ettiği düşünülmektedir. Birincisi, bu bölgelerde İstanbul'a bağlı, gerektiğinde bilgi aktarabilecek bir varlık oluşturmak. İkincisi, sefer devam ederken arkadan gelebilecek saldırılara karşı istihbarat ve önlem alma düşüncesi. Üçüncüsü, sefer dönüşü ve sonraki seferler sırasında Türkmen köylerinin birer lojistik durağı olarak kullanılmasıdır. Türkmenler, daha sonraki dönemde de Osmanlı tarafından bu topraklarda kalmalarının teşvik edildiğini düşünmektedir.

İkinci senaryo, yine Yavuz Sultan Selim'in padişah olduğu dönem ve Mısır Seferi'ne ilişkindir. Buna göre Türkmenler Mısır seferi öncesinde yerleştirilmiştir. Buradaki temel amaç da yapılması planlanan Mısır Seferi sırasında Osmanlı askerlerinin lojistik ve dinlenme ihtiyacını sağlamaktır. Birinci senaryo ile aynı amaç doğrultusunda yerleştirilmekle beraber tek fark zamana ilişkindir.

Üçüncü ve bilimsel kaynaklara dayanması nedeniyle en gerçekçi senaryo ise tamamen farklıdır.[1] Lübnan ve Memlûklar üzerine yapılan tarih çalışmalarında, günümüz Lübnan coğrafyasında Türkmen varlığının 1500'lerden çok daha eskilere dayandığı açıkça belirtilmektedir. Charles Winslow, Lübnan üzerine yaptığı çalışmada şu ifadelere yer vermektedir: "*Lübnan Dağı'na hâkim olan Memlûklar 12. yüzyılda Kisrivan'dan Trablusşam'a kadar olan alanı kendi içinde bölgelere ayırdıktan sonra bazı stratejik bölgelere Türkmen ailelerini yerleştirmiştir. Ancak, 1382 yılında Çerkes kökenli Berkuk Beyin son Türk hanedanını devirmesiyle birlikte Mısır'da kurulan Çerkes yönetimi ile Lübnan'daki Türkmen aileler arasındaki ilişki kesilmiştir. 1440'lı yıllarda Türkmen Beyleri Kisrivan'ı yönetmiştir.*"[2] Lübnanlı tarihçi Kemal Salibi'nin "A House of Many Mansions" isimli kitabında da, 1306 yılından 16. yüzyıla kadar Kisrivan bölgesinin Türkmenlerin kontrolü altında olduğu bilgisi yer almaktadır.[3] Yine Winslow'un çalışmasında; Memlûkların Beyrut'un kuzeyinde kalan bölgenin kontrolüne yardımcı olmaları için 1306 yılında Türkmen Assaf ailesini bölgeye yerleştirdiği, güvenliği sağlamaya yardım eden Türkmenlerin iltizam yoluyla vergi topladığı ifade edilmektedir. Bu boylar aynen Memlûklar ve Osmanlılar gibi Sünni mezhebindendi ve etnik olarak Türk'tü. Mercidabık Savaşı'nda Osmanlı'nın yanında yer alarak etkinlikleri artıran Türkmenler, yardımları karşılığında daha geniş etkinlik sahası ve düşük vergi ödeme imkânına sahip olmuştur.[4]

Tüm bu bilgilerden yola çıkarak özetle şu söylenebilir. Günümüz Lübnan'ındaki Türkmenlerin varlığının, iddia edildiği gibi Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'ne dayanması olasılığı düşüktür. Osmanlı bölgeyi ele geçirmeden önce bölgede Türkmen boylarının varlığı tarih kitaplarında açık şekilde yer almaktadır. Boylar, bir Türk devleti olan Memlûklar zamanında yerleştirilmiştir. Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi ve Mercidabık Savaşı'nda önemli roller oynamış ve sonrasında Osmanlı'nın desteği ile etkinliklerini artırmışlardır. Mercidabık Savaşı'nda lojistik durağı olma rolünü oynamış, ancak bölgeye bu amaçla Osmanlı tarafından yerleştirilmemişlerdir. Ayrıca uzunca bir süre günümüz Baalbek Türkmenlerinin yaşadığı bölgenin yakınındaki Kisrivan'ı ve Akkar Türkmenlerinin yakınındaki Trablus'u yönetmişlerdir. Tarih bilgileri ışığında, günümüz Lübnan Türkmenlerinin 12. yüzyılda bölgeye yerleşen boyların devamı olmaları olasılığı daha güçlü gözükmektedir.

Lübnan Türkmenleri: Coğrafya, Nüfus, Kültür, Kimlik, Ekonomi

Türkiye, varlığını bilmediği Lübnan Türkmenlerinden ilk kez 1989 yılında haberdar olmuştur. Lübnan ordusunda askerlik görevi yürüten Kavaşra köyünden Halit Esad, 1989 yılında görevi sırasında Türkçe konuşurken subayı tarafından fark edilir. Subayın Halit Esad'ı Türkiye Büyükelçiliği'ne götürmesi ile ilk ilişki kurulmuştur. O dönemin Beyrut Büyükelçisi İbrahim Dicleli ile görüşen Esad, Kavaşra köyünden bir Türkmen olduğunu ifade etmiştir. Bunun üzerine büyükelçi köyün yaşlılarını Büyükelçiliğe davet etmiştir. Daha sonra Büyükelçi İb-

rahim Dicleli Kavaşra köyünü ziyaret etmiş ve böylece ilk bağ kurulmuştur. Kavaşra köyü Belediye Başkanı'nın ifadesine göre, 1989 yılında halen iç savaş sürdüğü için Büyükelçinin dönüş yolunda korumalığını köy halkı yapmış, Trablus şehrine kadar eşlik etmiştir. Bu ilk tanışmadan sonra Beyrut'a atanan yeni büyükelçinin Akkar bölgesindeki iki Türkmen köyünü ziyaret etmesi gelenek haline gelmiştir. Uzun yıllar Lübnan Türkmenlerinin sadece Akkar bölgesinde yaşayanlardan ibaret olduğu sanılmıştır. Kavaşra köyünün yönlendirmesi ile Baalbek bölgesindeki Türkmenlerle de 2007 yılında ilişki kurulmuştur. Giritli Türkler konusunun Türk kamuoyuna yansıması ve resmi ilişkilerin kurulması ise Türkiye'de tıp eğitimi alan ve halen Trablus'ta doktorluk görevini sürdüren Giritli Türk Ali Bekraki beyin kişisel çabaları sayesinde olmuştur.

Lübnan'daki Türk varlığını 5 ayrı başlık altında sınıflandırabiliriz:

1. Akkar Türkmenleri: Kuzey Vilayeti Akkar bölgesinde Kobayat yakınındaki iki köyde yaşayan Türkmenler.

2. Baalbek Türkmenleri: Doğu Lübnan'da Beka vilayeti içinde yer alan Baalbek şehri çevresindeki 5 küçük yerleşim birimi ve Hermel şehri yakınında Suriye sınırındaki 1 köyde yaşayan Türkmenler.

3. Girit Türkleri: Girit Adası'nın Osmanlı'dan Yunan hâkimiyetine geçmesi ve Giritli Türklere yönelik saldırıların artması ile adadaki Türklerin o dönemde Osmanlı hâkimiyetindeki bölgelere yerleştirilmesi çerçevesinde Suriye ve Lübnan'a getirilen ve Trablus'ta yaşayan Türkler.

4. Beyrut'ta Yaşayan Türk Vatandaşları ve Suriyeli Türkmenler: 1940'lı yıllarda ekonomik nedenlerle Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinden göç ederek çoğunluğu Beyrut olmak üzere Lübnan'a yerleşmiş Türk vatandaşları ve Suriye'den göç eden az sayıdaki Türkmen.

5. Çerkesler: 93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı sonrası (1877–78) Balkanlardan Ortadoğu'ya yerleştirilen Çerkesler.

Alan araştırması kapsamında yukarıda sıralanan tüm toplulukların yerleşim yerleri ziyaret edilmiş, ileri gelenler ve halk ile görüşülmüştür. Görüşmelerde Lübnan Türkmenlerine; yaşadıkları coğrafya, nüfusları, kültürleri, kimlik tanımlamaları, siyasal eğilimleri, Türkiye hakkındaki düşünceleri, sıkıntıları ve Türkiye'den beklentileri konularında sorular yöneltilmiştir.

1. Akkar Türkmenleri

Akkar bölgesi, Lübnan'ın kuzey vilayeti sınırları içinde yer almaktadır. Akkar'da Kobayat yerleşim birimi yakınındaki Türkmen köylerine, Trablus şehrinden yaklaşık bir saatlik bir yolculuktan sonra varılmaktadır. Yol boyunca birkaç kez Lübnan ordusuna ait kontrol noktasından geçilmektedir. Köylerin bulunduğu bölge yaklaşık 700–800 metre yüksekliktedir. Rakım yüksek olmakla birlikte köyler nispeten düz bir alan üzerine kuruludur. Akkar'da iki Türkmen köyü bulunmaktadır.

1.1 Kavaşra Köyü

Kavaşra köyü kimliklerini nispeten korumaları, Türkçeyi az da olsa konuşabilmeleri ve Türkiye ile bağları açısından Akkar'daki iki köy arasında ön plana çıkmaktadır. Köyün nüfusu 2800 civarındadır ve tamamı Sünni Türkmenlerden oluşmaktadır. 7 Haziran 2009 Meclis seçimleri için resmi seçmen sayısı 1066 olmuştur.

Kavaşra köyü halkının kimliklerinin temel unsuru Lübnanlılık ve Sünniliktir. Türkmenlik bilinci mezhepsel kimliğin ardından gelmektedir. Köyün orta yaş ve üzeri halkı Türkçeyi az da olsa bilmektedir. Gençler arasında Türkçeye yatkın olanlar bulunmaktadır. Ancak, yeni nesil kimliklerini ve Türkçeyi unutmak üzeredir. Son yıllarda Türkiye'nin ilgisinin artması ve Türkçe öğrenimi verilmesi gibi çabalarla kimliklerini ve Türkçeyi koruma yönünde bir bilinç oluşmaya başlamıştır. Kavaşra'nın Türkçeyi nispeten yaşatması ve Türkmen kimliğini korumasında köyün tamamının Türkmen olması önemli rol oynamaktadır. Bir diğer etken eğitim seviyesi-

nin Akkar'daki diğer köye nazaran düşük oluşudur. Arapça eğitim görülmesi ve Türkçenin çocukların geleceğinde avantaj sağlamaması dilin korunması ihtiyacını ortadan kaldırmaktadır. Böylece eğitim seviyesinin düşüklüğü Türkçenin korunması açısından avantaja dönüşebilmektedir.

Köyün tamamı Saad Hariri'yi desteklemektedir. Ana yol üzerinde köyün giriş levhasından başlayan Hariri posterleri ve Gelecek Hareketi bayrakları nerdeyse her evde asılıdır. Köy içinde herhangi bir siyasal ayrışım ya da çatışma yaşanmamaktadır. Akkar bölgesinin genelinin Sünni olması nedeniyle çevre ile fazla sorun yaşamamaktadırlar. Köyün ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Daha çok buğday, arpa, üzüm, zeytin üretimi ile uğraşılmaktadır. Sulu tarım yapılabilmesi için köyün hemen karşısında bir yapay göl oluşturulmuş ve su taşıma şebekesi yapılmıştır. Yapay göl halen bulunmakla beraber şebekenin iç savaşta zarar görmesi nedeniyle sulu tarım yapılamamaktadır. Gençler ise tarımdan ziyade orduda paralı askerlik, polislik veya öğretmenlik meslekleriyle uğraşmaktadır. Geneli Beyrut'ta çalışan bu kişiler köyleri ile bağlantılarını koparmamıştır. Köyün altyapı durumu kötü değildir. Elektrik, telefon konusunda sıkıntı bulunmamaktadır. Ancak su, haftada 2 gün ve belli saatler dâhilinde verilmektedir. Eğitim hizmetleri iyi düzeydedir ancak eğitim oranı çok yüksek değildir. Çocukların tamamı temel eğitimlerini almamaktadır. Sağlık hizmetleri için yakındaki bir yerleşim merkezine gitmek zorundadırlar.

Kendilerini Sünni Lübnanlılar olarak tanımlamakla birlikte Türkiye'ye yakınlık hissetmektedirler. Türkiye'nin Lübnan Türkmenlerine sağladığı üniversite bursundan faydalanan Kavaşralılar olduğu için iyi Türkçe konuşan ve Türkiye'yi tanıyan kişiler bulunmaktadır. Ancak, genel olarak Türkiye hakkındaki bilgileri son derece azdır. Bağlantıları Türkiye'nin Beyrut Büyükelçiliği ve UNIFIL bünyesindeki Türk askeri birliği ile kurdukları ilişki ile sınırlıdır.

Kavaşra köyü Türkiye'nin en fazla proje gerçekleştirdiği Türkmen köyü olmuştur. Şu ana kadar bir köy okulu inşa edilmiş, okula jeneratör verilmiştir. Okul, Beyrut Büyükelçiliği aracılığı ile Kızılay tarafından yapılmıştır. Jeneratör ise Lübnan'daki Türk askeri birliği tarafından temin edilmiştir. Köyde ilk ve orta öğrenim görülmektedir. Türkiye'nin inşa ettiği bina lise olarak kullanılacaktır. Askeri birlik 21 bilgisayarlı bir bilgisayar dershanesi projesini hayata geçirmiştir. Bunun yanında Büyükelçilik, ev kullanımı için kuyu suyu ve su şebekesi projesi yürütmektedir. Akkar'da ayrıca, Türkmen nüfusun faydalanması için içme suyu projeleri yapılmış ve bunun seneye tamamlanması planlanmaktadır. Kavaşra köyü içinde olmamakla birlikte Akkar Türkmenlerinin kullanımı için bir sağlık ocağı inşa edilmiş ve açılışı Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun son Lübnan ve Akkar Türkmen köylerini ziyareti sırasında yapılmıştır. Beyrut Büyükelçiliği tam teşekküllü bir ambulansın sağlık ocağına teslimi için çalışmaktadır. Köy gençleri, Türkmenlerin Türkiye'de üniversite eğitimi alabilmesi için her yıl verilen 4 kişilik burstan faydalanmaktadır. Türkiye'de okumuş kişiler köy yakınındaki yerleşim yerlerinde doktor, mühendis ve eczacı olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Yine Beyrut Büyükelçiliği'nin girişimi ile Türkiye'den getirilen Türkçe öğretmeni ücretsiz olarak köy halkına Türkçe dersi vermektedir. Şu an Kavaşra'da Türkçe öğrenimi gören 30 öğrenci bulunmaktadır.

1.2 Aydamun Köyü

Aydamun, Kavaşra köyünü geçtikten sonra yaklaşık 15 dakikalık bir mesafededir. Köy demografik açıdan Kavaşra'dan farklı olarak heterojen bir yapı arz etmektedir. 3000 nüfuslu köyde yaşayanların yaklaşık %75'i Türkmen'dir. Yani Aydamun'da 2500 civarında Türkmen yaşamaktadır. Nüfusun geri kalan kısmını Hıristiyan Araplar oluşturmaktadır. Hıristiyanların %80'i Rum Ortodoks, %20'si de Maruni'dir. Türkmenlerin tamamı Sünni mezhebine mensuptur. 7 Haziran 2009 Lübnan Meclis seçimleri için resmi seçmen sayısı 1849'dur. Bunlardan 1300 civarındaki seçmen Türkmen, geriye kalan 600 ise Hıristiyanlardan oluşmuştur.

Aydamun halkı Türkmen olduklarının bilincinde olmakla birlikte kimliklerinin belirleyici öğesi Lübnanlılık ve Sünniliktir. Lübnanlı-Sünni olmaktan gurur duymaktadırlar. Türkçe tamamen unutulmuştur. Çok yaşlı biri ve Türkiye üniversitelerinde okumuş az sayıda kişi haricinde Türkçe bilen bulunmamaktadır. Bunun temel nedeni Aydamun Türkmenlerinin Araplarla iç içe yaşamasıdır. Ayrıca, köyde eğitim seviyesinin yüksek oluşu da Araplaşmanın en önemli nedenlerinden biridir. Okula giden çocuk oranının %100 olduğu köyde eğitimin Arapça olması ve çocukların Araplarla kaynaşması Türkçenin tamamen unutulmasına neden olmuştur.

Aydamun köyünün tamamı 14 Mart İttifakı ve Saad Hariri'yi desteklemektedir. Köy içinde herhangi bir siyasal ayrışım ya da çatışma bulunmamaktadır. Hıristiyan halkla sorunsuz bir şekilde yaşamaktadırlar. Köyün ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Zeytin ve badem en fazla yetiştirilen ürünlerdir. Ancak, Aydamun'un yeni nesli de paralı askerlik, polislik ve öğretmenlik gibi mesleklerle uğraşmaktadır. 10 yıl öncesine kadar köyde başarı ile yapılan halıcılık ölmüş durumdadır. Ekonomik açıdan kalkınmayı sağlayacak en büyük proje bir yapay göl yapımı olacaktır. Böyle bir proje 12 yıl önce Devlet eski Başkanı Emil Lahud'un desteğiyle Aydamun ve çevre köyler için geliştirilmiştir. Proje Kavaşra köyünde hayata geçirilmiştir. Aydamun'a da benzer bir gölün yapılması köy halkının en büyük isteklerinden biridir. Eğitim hizmetleri açısından köyün durumu iyi seviyededir. Devlete ait ilkokul, ortaokul ve lise bulunmaktadır. Bunun yanında ilk ve ortaokulun bulunduğu bir de özel okul vardır. Köyün tamamı eğitim görmektedir. Üniversite diplomalı genç sayısı oldukça fazladır. Su ve elektrik altyapısı kötü durumdadır. Haftada 2 gün ve o da belli saatlerde su verilmektedir.

Köy halkının Türkiye ile herhangi bir bağlantısı, Türkiye'de akrabaları bulunmamaktadır. Türkiye Büyükelçiliği ve askeri birlik ile ilişkileri yakın biçimde sürmektedir. Türkiye hakkındaki bilgileri son derece kısıtlıdır. Sadece Türkiye'de okumuş ve ziyaret etmiş birkaç kişinin anlattıklarından ibaret olan bilgileri olumlu yöndedir. Türkiye'yi "büyük, güzel ve gelişmiş bir ülke" olarak düşünmektedirler. Türkiye'yi görmek ve ziyaret etmek konusunda son derece isteklilerdir. Türkiye'nin verdiği burs ile Türk üniversitelerinde okumuş gençler mevcuttur ve bir tek bu kişiler iyi Türkçe konuşabilmektedir. Türkiye'nin bölgedeki ilk beton okul yapımı projesi hayata geçirilmek üzeredir. Okul tamamlanınca Lübnan makamlarına teslim edilecek ve normal müfredatın yanı sıra Türkçe dersleri verilecektir. Türkiye Büyükelçiliği vasıtasıyla kuyu suyu projesi yürütülmektedir. Evlere kadar ulaşacak su şebekesi ile köyün 24 saat suya kavuşturulması planlanmaktadır. Bunun dışında Türk askeri birliğinin köy okuluna hediye ettiği 7 adet bilgisayar bulunmaktadır. Büyükelçilik vasıtası ile gelen Türkçe öğretmeni Aydamunlulara da ders vermektedir. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde yaklaşık 100 öğrenci Türkçe eğitimi almaktadır.

Akkar Türkmen Köyleri	**Toplam Nüfus**	**Nüfusun Dağılımı**	**Türkmen Nüfusu**
Kavaşra	2800	% 100 Türkmen	2800
Aydamun	3000	%75 Türkmen % 25 Hıristiyan Arap Hıristiyanların % 80'i Rum Ortodoks, %20'si Marunî	2250
Toplam			**5050**

2. Baalbek Türkmenleri

Türkiye'nin Baalbek Türkmenleri ile tanışması Akkar Türkmenlerinin yönlendirmesi ile 2007 yılında gerçekleşmiştir. Akkar'daki köylerden 2 saat 15 dakikalık bir yolculuk sonrasında Baalbek Türkmen köylerine ulaşılmaktadır. Yaklaşık 95 kilometredir. Daha kısa sürede alınabilecek bir mesafe olmasına karşın yolun büyük bir kısmının dağlık araziden geçmesi, yolların dar oluşu süreyi uzatmaktadır.[5]

Baalbek Türkmenleri yaşam tarzı, kültür, sosyo-ekonomik düzey ve Türkçeyi kullanma gibi unsurlar açısından Akkar Türkmenlerinden farklılık taşımaktadır. Baalbek Türkmenleri daha dışa kapalı bir toplumdur ve aşiret olarak örgütlenmiştir. Şii ve Hıristiyanların yoğun olduğu bir coğrafyada yaşamaktadırlar. Köyler farklı din ve mezhebe mensup toplumlarla çevrelenmiş olmakla birlikte kendi içinde homojen bir yapı arz etmektedir. Duris ve Addus köyleri hariç tamamı Sünni Türkmenlerden oluşmaktadır. Bu bölgedeki Türkmenler Baalbek şehri yakınlarına dağılmış ve birbirlerine yaklaşık 15'er dakikalık mesafede bulunan 5 Türkmen köyü ve Hermel şehri yakınındaki bir köyden oluşmaktadır. Köylerin tamamı çevre tarafından Türkmen aşireti olarak bilinmektedir. Köylerin birbiri ile yakın ilişkileri, akrabalık bağlantıları bulunmaktadır.

2.1 Şeymiye Köyü

Şeymiye köyü Baalbek'e yaklaşık 20 km mesafededir. Baalbek Türkmenleri içinde kimliğini en iyi korumuş ve tüm Lübnan Türkmenleri içinde Türkçeyi en güzel ve yaygın olarak konuşanlar Şeymiyelilerdir. Köyün nüfusu 1000 civarındadır ve tamamı Sünni Türkmen'dir. Son seçimlerdeki seçmen sayısı 500 kişi olarak tespit edilmiştir.

Şeymiye tam bir Anadolu köyünü andırmaktadır. Bazı aileler Anadolu'daki Yörüklere benzer bir yaşam tarzı ve görüntüye sahiptir. Köy halkı bizler Türkçe soru sorduğumuzda net olarak anlayamasa da aralarında konuşurken bizler tarafından rahatlıkla anlaşılabilecek şekilde Türkçe konuşmaktadır. Buna küçük çocuklar da dâhildir. Aile arasında Türkmence konuşulmaya devam edilmektedir. Köyün tamamının Türkmen oluşu, Şii çoğunluğun yaşadığı bir bölgede bulunuyor olmaları, dışa kapalı bir toplum yapısına sahip olmaları, Şiiler tarafından hoş karşılanmamaları, Türkmen aşireti olarak adlandırılmaları ve eğitim seviyesinin düşük oluşu kimliklerini ve Türkçeyi günümüze kadar korumalarını sağlamıştır.

Siyasal olarak tamamen Gelecek Hareketi ve Saad Hariri desteklenmektedir. Ekonomi, tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Son derece fakir, çadırda yaşayanların yanı sıra nispeten iyi durumda aileler bulunmaktadır. Köyün eğitim seviyesi orta düzeydedir. Okul bulunmadığı için çocuklar Bid Neil isimli bir yerleşim yerine gitmektedir. Sağlık hizmetleri de yine 10 km uzaklıkta bir sağlık ocağında alınmaktadır. Altyapı olarak Lübnan su şebekesi hizmeti almakta ve kesintili de olsa elektrik kullanabilmektedirler.

Kızılay tarafından Baalbek Türkmen köylerine yakın düşüncesiyle Mahamiye isimli bir yerleşim yerine okul yapılmıştır. Ancak bu okul Türkmenler tarafından kullanılmamaktadır. Türkiye ve Türklük hakkındaki düşünceleri sorulduğu zaman "kanlarının Türk olduğunu" ifade etmektedirler.

2.2 Duris Köyü

Baalbek'teki diğer yerleşim birimleri köy statüsündeyken Duris nispeten daha büyük, gelişmiş bir kasaba niteliğindedir. Burada Türkmenler azınlık konumundadır. Toplam nüfus 8000 civarındadır. Bu nüfus içinde Hıristiyan ve Müslümanlar eşit olarak dağılmış durumdadır. 4000 kişilik nüfusa sahip Müslümanlar içinde Şiiler %85, Sünniler %15 dağılıma sahiptir. Sünnilerin tamamı Türkmenlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla Duris'te toplam 600 civarında Sünni Türkmen yaşamaktadır. Belediye Başkan Yardımcısı'nın verdiği rakamlara göre son seçimlerde seçmen sayısı 2600 olarak açıklanmıştır. Bunların yarısı Müslüman seçmendir. 1300 Müslüman seçmenden 200'ü Sünni'dir.

Duris'te yaşayan Türkmenler ekonomik durum

ve eğitim seviyesi açısından iyi durumdadır. Ancak; şehirleşmiş olmaları, Araplarla iç içe yaşamaları, eğitim seviyelerinin yüksekliği, dışa açık olmaları gibi nedenlerle Türkmen kimliklerini koruyamamışlardır. Örneğin, Türkçe konuşulmamaktadır. Sünni Lübnanlı kimliği son derece ağır basmaktadır. Türkiye'ye yakınlık hisleri Sünni bir Lübnanlının duyduğu sempati boyutundadır. Beyrut Büyükelçiliği Baalbek Türkmenlerinin ortak kullanımı için bir okul inşası projesini tamamlamıştır.

Türkmenler burada da Gelecek Hareketi ve Saad Hariri'yi desteklemektedir. Çevrede Şiiler son derece güçlüdür ve Hizbullah liderliğindeki 8 Mart İttifakı desteklenmektedir. Bu nedenle, Türkmenler Duris'te son yıllara kadar siyasal yapıdan dışlanmıştır. Ancak, bu durum değişmeye başlamıştır. Duris'in genel durumu hakkında bilgi aldığımız kişi Belediye Başkan Yardımcılığı görevini yürüten bir Türkmen'dir. Kendisi eskiden bu konuma bir Sünni'nin yükselmesinin imkânsız olduğunu belirtmektedir. Kasabada mezhepsel farklılıkların bir arada yaşaması nedeniyle gergin bir siyasi ortam mevcuttur.[6] Karşılıklı iki evde 14 Mart İttifakı ve 8 Mart İttifakı'na mensup partilerin bayrakları asılı durabilmektedir. Çatışmayı önleyen unsurlardan biri akrabalıkların her geçen gün artmasıdır.

Buradaki Türkmenlerin genel yaklaşımları tam bir Sünni Lübnanlı gibidir. Bölgede İran'ı İsrail ile birlikte düşman olarak nitelemekte, Suriye'nin halkını sevmekle beraber rejimine tepki duymaktadır. Bölgede en çok sevdikleri ve güvendikleri ülke Suudi Arabistan'dır. Hatta Suudi Arabistan'ı "Lübnanlı Sünnilerin anası" şeklinde tanımlamaktadırlar. Esasen bu yaklaşım Duris'li Türkmenlerin neredeyse Araplaşmış olduklarının göstergesidir. Türkiye'nin rolü konusunda diğer tüm Sünni Lübnanlılar gibi olumlu bir bakış açısına sahiptirler. Ancak bu mevcut koşullara bağlı bir destektir. İsrail'e verilen tepki, Doha Krizi'nde oynanan rol, Türkiye'nin Suriye üzerindeki etkinliğini Lübnan'ın istikrarı için kullandığı şeklindeki algılamalar olumlu bakışın nedenleridir.

2.3 Nananiye Köyü

Nananiye köyünün toplam nüfusu 800 civarındadır ve tamamı Sünni Türkmen'dir. Köy halkında Türkmen bilinci var olmakla ve bundan gurur duymakla beraber kimliklerini yavaş yavaş kaybetmektedirler. Köyde sadece yaşça büyük olanlar iyi Türkçe konuşabilmekte, küçük çocuklar çok az ya da hiç Türkçe bilmemektedir. Birçok kişi Türkçe isimlere sahiptir. Köyün gelir seviyesi son derece düşüktür. Nananiye halkı Lübnan vatandaşlığını ancak 1994 yılında almıştır. Bu nedenle köyün kaydı bulunmamakta ve resmi olarak yok gözükmektedir. Halk bütün resmi işlemler için Duris'e gitmektedir. Resmi kaydın olmaması nedeniyle herhangi bir idari birim ya da yetkili de bulunmamaktadır. Halk, tüm Sünniler gibi Gelecek Hareketi ve Saad Hariri'yi desteklemektedir. Köy halkı aşırılıkları olmayan muhafazakâr bir toplum izlenimi vermektedir. Çevre köylerle herhangi bir sorunları, çatışmaları bulunmadığını ifade etmektedirler.

Köyün ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Buğday, arpa, patates, domates temel tarım ürünleridir. Bunun yanında diğer Türkmen köylerinde olduğu gibi paralı askerlik ve polislik yapan birçok Türkmen bulunmaktadır. Köyün eğitim seviyesi orta düzeydedir. Çocukların %60'ının okula gittiği bilgisi verilmiştir. Okulda köy bulunmamakta ve yaklaşık 12 km uzaklıkta Baalbek merkezdeki bir okula gitmek zorunda kalmaktadırlar. Altyapı olarak, su sıkıntısı yaşanmamakta, kuyu suları borular vasıtası ile evlere taşınmaktadır. Elektrik konusunda sıkıntı yaşansa da jeneratörler aracılığı ile çözüm üretilmektedir. Köyde uydu vasıtası ile Türk kanalları izlenebilmekte ve Lübnan genelinde olduğu üzere Türk dizileri büyük ilgi çekmektedir.
Son iki yıla kadar Türkiye ile herhangi bir bağlantılarının olmamasından dolayı Türkiye'ye karşı bir ilgi veya bağlılıkları bulunmamaktadır. Sadece iş nedeniyle Türkiye'ye giden az sayıda kişi bulunmaktadır. Son yıllarda Beyrut Büyükelçiliği ve Türk askeri birliğinin Baalbek Türkmenlerinden haberdar olmaları ile ilişki kurulmaya başlanmıştır. Türkiye Büyükelçiliği burada bir okul yapımı için çaba sarf etmek-

Baalbek Türkmen Köyleri	Toplam Nüfus	Nüfusun Dağılımı	Türkmen Nüfusu
Şeymiye	1000	% 100 Türkmen	1000
Duris	8000	% 50 Müslüman %85'i Şii - % 15'i Sünni Türkmen % 50 Hıristiyan Marunî ve Rum Katolik	600
Nananiye	800	% 100 Türkmen	800
Addus	800	% 85 Türkmen % 15 Şii Arap	700
Hadidiye	500	% 100 Türkmen	500
Al Kaa	500	% 100 Türkmen	200 (300 Türkmen Suriye sınırlarındadır)
Toplam			**3800**

tedir. Arsa sorununun halledilmesiyle proje hayata geçirilecektir. Türkiye üniversitelerinde okunması için verilen burstan hiçbir genç faydalanamamıştır.

2.4 Addus Köyü

Addus köyü Nananiye köyünün hemen yanı başında 5 dakikalık bir mesafededir. Esasen bu köyü ayrı bir köy olarak değerlendirmek bile doğru olmayabilir. Dolayısıyla köy ile ilgili bilgilerin tamamı Nananiye ile paralellik taşımaktadır. Köyün nüfusu 800 civarındadır ve bunun %85'i Sünni Türkmen, %15'i Şii Arap'tır. Yani Addus'ta yaklaşık 700 Türkmen yaşamaktadır.

2.5 Hadidiye Köyü

Hadidiye köyü, Addus'a yaklaşık 5 km mesafede son derece küçük bir köy hatta mezra olarak tanımlanabilecek yerleşim yeridir. Toplamda 30 civarında ev ve çadırdan oluşmaktadır. Tamamı Sünni Türkmenlerden oluşan mezranın nüfusu 500 civarındadır.

2.6 Al Kaa Köyü

Al Kaa köyü coğrafi olarak Baalbek Türkmen köylerinden farklı bir noktadadır. Beka vilayeti sınırları içinde olmakla birlikte Hermel şehrine daha yakın bir yerdedir. Suriye sınırına doğru Baalbek Türkmen köylerine araçla 1 saatlik mesafededir. Al Kaa tam Suriye-Lübnan sınırı üzerindedir. Köy halkının bir kısmı Suriye, bir kısmı Lübnan vatandaşıdır. Köy tamamen Sünni Türkmenlerden oluşmaktadır. Toplam nüfus 500 civarındadır. 500 kişinin 300'ü Suriye 200'ü Lübnan sınırları içindedir. Ancak, Lübnan sınırları içinde kalan bölüm dahil köyün kontrolü daha çok Suriye'dedir. Son derece verimli topraklar üzerine yerleşmiş olan köy tarım ile uğraşmaktadır.

3. Giritli Türkler

Lübnan'ın Kuzey Vilayeti'nde yer alan Trablus şehrinde yaşayan Giritli Türkler, Akkar ve Baalbek Türkmenlerinden farklı bir tarihe sahiptir. Lübnanlı Girit Türklerinin hikâyesi, Girit Adası'nın Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinden çıkması sürecine dayanmaktadır. 1821 yılında Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla beraber Girit'teki Rumlar Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanmaya başlamıştır. 1897 yılına kadar birçok ayaklanma gerçekleşmiş ve Osmanlı tarafından bastırılmıştır. 1897 yılı Osmanlı-Yunan Savaşı öncesinde ada yeniden hareket-

lenmiştir. Savaşı Osmanlı Devleti kazansa da bölgesel güçlerin müdahalesi ile adada Çarlık Rusyası, İngiltere, Fransa ve İtalya korumasında bir yönetim oluşturulmuş, Yunan kralının oğlu Georgios komiser olarak tayin edilmiştir.[7] 1897 tarihinden itibaren adadaki Osmanlı hâkimiyetinin ortadan kalkması ve askerlerin adadan ayrılmasıyla Giritli Türk Müslüman nüfus yalnız kalmıştır. Bu tarihten itibaren o dönemde adanın toplam nüfusunun yaklaşık %45'ini oluşturan Müslümanlara yönelik Rum saldırıları başlamıştır. 1898 yılında Ali Bekraki liderliğinde Rumlara karşı bir ayaklanma başlatılsa da saldırılar karşısında Osmanlı Devleti, Müslüman Türk nüfusa sahip çıkmak için gemilerle adayı boşaltmıştır. Girit Türklerinin büyük bir kısmı İzmir ve Mersin'e yerleştirilirken bir kafile de Trablus ve Şam'a gönderilmiştir. Bu bölgeye yerleştirilenler için II. Abdülhamit Suriye'de Hamidiye köyünü inşa etmiş ve kendilerine toprak vermiştir. Ayrıca, Girit'teki malları karşılığı bedel kendilerine ödenmiştir. I. Dünya Savaşı sonunda Suriye-Lübnan bölgesinin Osmanlı hâkimiyetinden çıkması ve sınırların yeniden çizilmesi ile Giritlilerin bir kısmı Suriye, akrabaları olan diğer kısım da Lübnan'da Trablus şehrinde kalmıştır. Şu an günümüzde Lübnan'da yaşayan Giritli Türkler, Trablus'a yerleştirilenler ve Suriye'de Hamidiye köyüne yerleştirilip daha sonra ekonomik nedenlerle Lübnan'a geçen Giritli Türklerden oluşmaktadır. Lübnan'a ve Suriye'ye yerleştirilen Giritliler ile ilgili detaylı bilgiler "Girit Adası ve Göçmenler Tarihi" isimli kitapta Prof. Dr. Abdüllatif Bekraki tarafından anlatılmıştır.[8] Buradaki tespitlere göre, Trablus'a 10 bin Giritli gelmiş, ancak daha sonra dağılmıştır.

Günümüzdeki nüfusları net olarak bilinmemekle birlikte 10 bin civarında Giritli Türk'ün Lübnan'da yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu kişiler kendilerini Türk olarak adlandırmamaktadır. Ancak tarihlerinin, Giritli olduklarının bilincindedirler ve kendilerine muhacir demektedirler. Giritli Türkler ilk yerleştikleri dönemde Arap nüfusa karşı mesafeli durmuş ve kimliklerini, kültürlerini koruma eğilimi içinde olmuştur. Bu durum son nesillerle birlikte değişmeye başlamıştır. İlk nesil Rumca ve Türkçe bilmekle beraber yeni nesiller her iki dili de unutmuştur. Aradan geçen 110 yıllık sürede büyük oranda asimile olmuşlardır. Sadece adetler ve bazı gelenekler açısından Türk kültürünün izleri devam etmektedir. Trablus halkı, Giritlileri, Türk yerine muhacir olarak adlandırmaktadır. Bunun nedeni, Osmanlı'nın Giritli Türkleri bölgeye gönderirken yerel yönetime "Girit muhaciri gönderiyorum" şeklinde bir ifade kullanması olmuştur. Günümüzde Giritli Türkler soyadlarından anlaşılmaktadır. Soyadları "aki" eki ile bitmektedir ve "aki" Rumcada "oğlu" anlamına gelmektedir. Soyadındaki "aki" eki çıkarıldığında Türkçe kök ortaya çıkmaktadır. Örneğin Bekraki soyadı "Bekir" ve "aki"den oluşmaktadır ve Bekiroğlu anlamına gelmektedir.

Giritli Türkler kendilerine Osmanlı denmesi nedeniyle Osmanlı Devleti'nin devamı olarak gördükleri Türkiye'ye yakınlık duymaktadır. Giritli Türklerin kimliklerini koruyamamalarının muhtemel nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz: Her şeyden önce Araplarla iç içe yaşamaktadırlar. Ayrıca Sünni Müslüman olmaları nedeniyle yerel halk tarafından kabul görmüşlerdir. Herhangi bir dışlanmışlık, baskıya maruz kalma söz konusu değildir. Büyük bir şehirde yaşadıkları için kültür ve kimliklerini koruyabilecekleri dışa kapalı bir ortam bulamamışlardır. Türkiye'nin varlıklarından haberdar olmaması ve şimdiye kadar ilgi göstermemiş olması Araplaşma sürecini hızlandırmıştır. Şehirleşmiş bir topluluk oldukları için eğitim seviyeleri de yüksektir. Bu da Türk dilinin unutulmasında önemli faktörlerden biri olmuştur.

Eski dönemlerde iletişimin zor olması nedeniyle Suriye ve Lübnan'a yerleşen Giritli Türklerin Anadolu'ya yerleşen akrabaları ile bağları zamanla kopmuştur. Türkiye'de soyadı kanunun çıkması ile Lübnan ve Anadolu'daki Giritliler arasındaki tek bağ ortadan kalkmıştır. İzmir ve Ayvalık'ta çok sayıda akrabaları olduğunu tahmin etmekle beraber net bilgiye sahip değillerdir. Lübnan'da yaşayan Giritli Türklerin Türkiye'dekilere göre tek farkı yerleştirildikleri

yerin Türkiye'nin hâkimiyetinden çıkması ve Arap nüfusun arasında kalmalarıdır.

Lübnanlı Girit Türklerinin Suriye'deki akrabaları ile ilişkisi ise sürmektedir. Hamidiye köyü ile aralarında 45 dakikalık bir mesafe bulunmaktadır ve zaman zaman ziyaret etmektedirler. Hamidiye'de kalan Giritli Türkler de, Trablus'takiler kadar olmasa da asimile olmuştur. Kırsalda yaşamaları, eğitim seviyesinin düşüklüğü ve dışa kapalılık nedeniyle nispeten kimliklerini korumuşturlar. Örneğin Trablus'takiler dillerini tamamen kaybetmişken Hamidiye'dekiler Rumca konuşmaya devam etmektedir. Rumca konuşmaları kimlikleri konusunda yanlış bir anlamaya izin vermemelidir. Zira bilindiği gibi nüfus mübadelesi sırasında Türkiye'de yaşayıp Yunanistan'a geçen Rumlar da Türkçeyi daha iyi konuşmaktaydı. Bu durum yaşanılan bölgede kullanılan dil ile alakalıdır. Hamidiye'dekiler kendini Giritli Türk olarak değil Giritli Müslüman veya Osmanlı olarak tanımlamaktadır. Trablusluların bir kısmı eğitim seviyelerinin yüksekliği sayesinde kökenlerini araştırmıştır ve bu nedenle kendini Giritli Türk olarak adlandırmaktadır. Trabluslu Giritli Türkler arasında Türkiye ile bağlantısı olan ve Türkiye'ye sempati duyanlar çoğunluktadır.

Günümüzde Lübnanlı Girit Türklerinin derneği bulunmamaktadır. 1962 yılında İbrahim Bekraki tarafından "Giritli Muhacirler Derneği" kurulup ruhsatı alınsa da sonraki yıllarda iç savaş nedeniyle faaliyete geçememiştir. Türkiye, Lübnan'da Giritli Türklerin varlığından 1985 yılına kadar haberdar olmamış ve ilk ilişki o yıl içinde Giritli Türklerin Türkiye Büyükelçiliği'ne başvurması ile kurulmuştur.

4. Beyrut'ta Yaşayan Türk Vatandaşları ve Suriyeli Türkmenler

4.1 Beyrut'ta Türk Vatandaşları

Beyrut'ta sokakta dolaşırken Türkçe konuşan birisine sıkça rastlamak mümkündür. Lübnan vatandaşlığının yanı sıra Türk nüfus cüzdanına sahip bu kişilerin net sayıları bilinmemektedir. Beyrut'taki Türk vatandaşlarının bir kısmı dernekler altında örgütlenmiştir. Derneklerin verdiği rakamlara göre Beyrut'ta 20.000 civarında Türk vatandaşı yaşamaktadır. Türk vatandaşları 1940'larda ekonomik nedenlerle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden göç etmiş kişilerden oluşmaktadır. Genellikle Mardin ve çevresinde bulunan Söğütlü, Ömerli, Çavuşlu, Şenköy, Midyat, Gelinkaya gibi kasabalardan göç etmişlerdir. Bu kişilerin bir bölümü Suriye'de kalmış bir kısmı Beyrut'a kadar gelmiştir. Şu anda Beyrut'ta yaşamlarını sürdürenler 2. ve 3. nesil Türklerdir. Orta ve üstü yaştakiler iyi Türkçe konuşmaktadır. Yeni nesillerle beraber Türkçe unutulmaya başlanmıştır. Birçoğunun Türkiye ile bağlantıları devam etmektedir. Akrabaları ve mülkleri bulunmakta, iş dolayısıyla sık sık Türkiye'yi ziyaret etmektedirler.

Bu topluluk eskiden sosyo-ekonomik açıdan alt tabakaya mensup olmakla birlikte son yıllarda durumlarında nispi bir düzelme olmuştur. Birçoğu Lübnan'daki koşulların iyi olmaması nedeniyle Türkiye'ye dönme isteğindedir. Çoğunluğu Lübnan vatandaşlığını ancak 1994 yılında alabilmiştir. O tarihten itibaren koşulları nispeten düzelmeye başlamıştır. Bir kısmı halen hem Lübnan hem de Türk vatandaşlığına sahiptir. Belgeler aracılığı ile eskiden Türk vatandaşlığına sahip aileden geldiklerini göstermeleri ile vatandaşlık kazanabilmektedirler. Ancak bazıları Türkiye ile resmi bağlantılarını ispat edemedikleri için vatandaşlık alamamaktadır. Bu kişilere vatandaşlık verilmesi en büyük arzularıdır. Bir diğer arzuları da Türkçe öğrenimi verilmesidir.

Beyrut'ta, Söğütlü köyünden gelenlerin kurduğu iki dernek bulunmaktadır. Dernekler, "Geleceğin Yıldızı" (Nujum al Mustakbel) ve "Yeni Gelecek" (Jiel Mustakbel) isimleri altında faaliyet göstermektedir. Dernekler, adından anlaşılacağı üzere Saad Hariri ve 14 Mart İttifakı'nı desteklemektedir. Derneklere yaklaşık 800 kişi üye olmakla beraber üye olmayan ailelerle de doğrudan bağlantıları bulunmaktadır.

4.2 Beyrut'ta Suriyeli Türkmenler

Beyrut ve Trablus'ta, çok az sayıda Suriyeli Türkmen aile yaşamaktadır. Bu Türkmenler

maddi zorluklar nedeniyle Suriye'den göç etmiştir. Son derece iyi Türkçe konuşmaktadırlar. Lübnan'da zor koşullar altında yaşamakta ve genellikle piyango bileti satışı ya da ayakkabı boyacılığı gibi yollarla hayatlarını kazanmaktadırlar. Aileler Suriye'deki akrabaları ile ilişkilerini korumaktadır. Bu topluluk hakkındaki bilgiler sokakta tesadüfen rastladığımız kişilerle yapılan kısa görüşmelere dayanmaktadır. Kendilerinin tahminlerine göre yaklaşık 50–100 civarında Suriye Türkmen'i Beyrut ve Trablus'ta yaşamaktadır.

5. Çerkesler

93 Harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı (1877–78) sonrası Osmanlı Devleti tarafından Balkanlar'dan Ortadoğu'ya yerleştirilen Çerkesler, Osmanlı Devleti'nin sona ermesi sonrası Suriye, İsrail ve Ürdün sınırları içinde kalmıştır. Ortadoğu Çerkeslerinden çalışma amacı ile Lübnan'a yerleşmiş olanlar bulunmaktadır. Lübnan Çerkesleri Türkiye'ye ikinci vatan gözüyle bakmakta ve akrabalık bağlarını korumaktadır. Belli bir bölgede toplu olarak değil, dağınık biçimde yaşayan Çerkesler'in nüfusları hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır.

5 başlık altında sıralanan Türk varlığının yanı sıra; alan araştırmamız sırasında yerinde tespit edememiş olmakla birlikte kuzeyde Akkar bölgesinde Halba'da[9], Trablus'ta ve Halba yakınlarındaki Meşaa'da Türkmenler bulunduğu tarafımıza iletilmiştir. Bu kişiler Türkmen olduklarının bilincinde olmakla birlikte Araplaşmış ve Türkçeyi tamamen unutmuştur.

Lübnan Türkmenlerinin Kimlik Tanımlamaları

Lübnan'ın her yerinde olduğu gibi Türkmenler arasında da mezhepçilik son derece güçlüdür. Bu nedenle mezhepsel kimlik etnik kimliklerinin önüne geçmektedir. Kimliklerinin belirleyici öğesi Sünniliktir. Türkmen kimliklerinin bilincinde olmakla birlikte son yıllara kadar bunu koruma eğiliminde olmamış ve her geçen nesille birlikte kimlikleri zayıflamıştır. Ancak son yıllarda Türkiye Büyükelçiliği'nin çabaları, Türkiye'nin Lübnan'a ilgisinin artması, UNIFIL kapsamında Türk askeri birliğinin Güney Lübnan'a gelmesi, Türklüğün Lübnan'da Türkmenler açısından övünç kaynağına dönüşmesi[10] gibi nedenlerle Türkmen kimliğini korumak yönünde bir düşünce oluşmaya başlamıştır.

Akkar ve Baalbek Türkmenlerini kimlik tanımlamaları açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirdiğimizde şu sonuçlara ulaşılmıştır: Türkmenlerin çoğunluğu sadece Sünni Türkmenlerin olduğu köylerde yaşamaktadır. Bunun yanı sıra Aydamun, Duris gibi Hıristiyan ve Şii Araplarla iç içe yaşayan köyler de bulunmaktadır. Akkar'daki köyler, çoğunluğu Sünni bir bölgede yaşadıkları için çevre ile fazla sorun yaşamamaktadır. Çevre tarafından Türkmen değil Sünni köyler olarak bilinmektedir. Siyasi açıdan baskı altına değildirler. Akkar Türkmenlerinin de desteklediği Hariri ve Gelecek Hareketi Akkar'dan seçilen 7 milletvekilliğinin tamamını kazanmıştır. Dolayısıyla Türkmenler Akkar'da çoğunluk Sünni toplumun mensubudur. Bu koşullar, Akkar Türkmenlerine dışa açık bir nitelik katmış, çevre ile kaynaşmaları ve kabul görmelerini sağlamıştır. Farklılığın olmadığı bir ortamda Türkmen kimliklerini koruma güdüsü gelişmemiştir. Aynı şartlar Giritli Türkler için de geçerlidir. Bu durum Akkar ve Giritli Türklerin Araplaşma sürecini hızlandırmış gibidir.

Baalbek Türkmenlerinin çoğunluğu da Türkmenlerden oluşan köylerde yaşamaktadır. Ancak çevre yerleşim birimlerinde Şii ve Hıristiyan nüfus bulunmaktadır ve dolayısıyla azınlık konumundadırlar. Bunun yanı sıra siyasi olarak da zayıftırlar. Bölgeden 10 milletvekili Meclis'e girmektedir ve bunların tamamı Şii toplumun desteklediği 8 Mart ittifakından seçilmiştir. Türkmenler ise Hariri ve liderlik ettiği 14 Mart İttifakı'nı desteklemektedir. Baalbek'te görüştüğümüz birçok Türkmen, çevre tarafından fazla hoş karşılanmadıklarını, siyasi faaliyetlere katılmama konusunda baskıya maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bu ortam Baalbek Türkmenlerine dışa kapalı bir nitelik katmıştır. Şiiler tarafından Türkmen aşireti olarak adlandırılmaktadır-

lar. Farklı ve azınlık olma durumu Araplaşma sürecini yavaşlatmıştır.

Köylerin eğitim seviyesi ile Türkmen kimliği ve Türkçenin korunması arasında doğrudan ilişki olduğu görülmüştür. Arap çocuklarla kaynaşan ve Arapça eğitim gören Türkmenlerde Türkçenin tamamen unutulduğu görülmüştür. Tüm Türkmen köyleri içinde en yüksek eğitim seviyesine sahip Aydamun'da Türkçe unutulmuştur. Eğitim seviyesinin düşük olduğu Baalbek'te ise Türkçe daha iyi korunmuştur. Kavaşra'da ise eğitim seviyesi Aydamun'a göre düşük Baalbek'e göre iyi seviyededir. Bu nedenle Türkçeyi ve Türkmen kimliklerini korumak açısından Aydamun'a göre iyi ancak Baalbek Türkmenlerine göre geri durumdadırlar.

1990'larda Türkiye'nin İsrail ile yakın ilişkisi Türkmenlerin kimliklerini rahat ifade edebilmesi önündeki en büyük engellerden biri olmuştur. İsrail'le yakın olmak Lübnanlılar açısından kabul edilemez bir durumdur. Bazı Lübnanlı Türkmenler "1990'larda Türkiye'nin İsrail ile imzaladığı savunma işbirliği anlaşmalarının yüzlerini kızarttığını" ifade etmiştir. Türkiye-İsrail ilişkilerindeki nispi gerileme Türkmenlerin kimliklerini daha rahat ifade etmelerini sağlamaktadır. Hatta Davos krizi ile beraber Türkmen olmaktan duydukları kıvancı açıkça ifade etmeye başlamışlardır.[11] Türkiye'nin Lübnan'da çekim merkezi olmaya başlaması da Türkmen kimliklerinin güçlenmesine neden olmaktadır.

Türkmen köylerinde yapılan görüşmelerde halk, Lübnan ordusuna güvendiklerini, kapasitesi oranında kendilerini koruyacağını ifade etmiştir. Ancak ordunun Hizbullah karşısında zayıf olduğu ve olası bir çatışma durumunda ordunun da bölünebileceğini düşünmektedirler. Buradan hareketle "bölgedeki Sünni ülkelerin arkalarında olması gerektiğini ve Suudi Arabistan, Mısır ve Türkiye'nin kendilerini ortada bırakmayacağını" ifade etmektedirler. Bu görüşten iki sonuç çıkmaktadır. Birincisi Türkmenlerin siyaseti algılama biçimi tam bir Sünni Lübnanlı gibidir. İkincisi Türkiye'nin kendilerine Türkmen oldukları için değil, "Sünni bir ülke" olduğu için sahip çıkacağını düşünmektedirler.[12]

Lübnan Türkmenlerinin Siyasal Eğilimleri

Din ve Sünnilik, Lübnan Türkmenlerinin sosyal ilişkileri ve siyasete bakışlarında önemli referanslardan biridir. Muhafazakâr ve dinlerine bağlı oldukları söylenebilir. Ancak, radikal eğilimlere sahip değildirler. Dini esas alan Müslüman Kardeşler örgütünün en güçlü olduğu bölgeler Akkar Türkmenleri ve Girit Türklerinin yaşadığı Kuzey Lübnan'dır. Ancak Türkmenler arasında Müslüman Kardeşler'e destek veren bulunmamaktadır. Kendilerini her anlamda aşırılıktan uzak bir toplum olarak niteleyen Türkmenler siyasal alanda radikal eğilimlerden uzak durmaktadır.

Türkmenler, Türkmen oldukları için bir baskıya ya da tehdide maruz kalmamakta, sadece Sünni olmaları nedeniyle sorun yaşamaktadır. Sünnilik bağından dolayı Saad Hariri ve partisi Gelecek Hareketi'ni desteklemektedirler. Gezilen bütün köylerde Hariri posteri ve Gelecek Hareketi'nin bayraklarına sıkça rastlanmıştır. Akkar Türkmenleri ve Giritli Türklerin yaşadığı Kuzey Lübnan, Saad Hariri'nin en güçlü olduğu bölgedir. Hariri seçim kampanyası sürecinde Akkar bölgesindeki mitingini Kavaşra köyünün giriş noktasında yapmıştır. Baalbek Türkmenlerinin bölgesinde ise Hizbullah güçlü olsa da Türkmenler Hariri'ye desteğini sürdürmektedir. Duris gibi Şii Araplarla iç içe yaşayan Türkmenler dahi evlerine Gelecek Hareketi bayrakları asmaktadır.

Lübnan Türkmenleri içinde üst düzey konuma yükselmiş bir kişi bulunmamaktadır. Herhangi bir politikacı, kanaat önderi, sanatçı, bilim adamı yoktur. Yerel çapta siyaset yapmaktadırlar. Kavaşra köyü tamamen Türkmen olduğu için Belediye Başkanı da Türkmen'dir. Aydamun köyünde Türkmenler çoğunluk olmakla birlikte Belediye Başkanı Hıristiyan'dır. Köyün muhtarı Türkmen'dir. Baalbek köyleri resmi olarak gözükmemeleri nedeniyle idari yapılanmaya ve yerel yöneticiye sahip değildir. Bir tek Duris idari yapıya sahiptir. Şii çoğunluğun yaşadığı

kasabada Belediye Başkan Yardımcılığı görevini bir Türkmen yürütmektedir.

Lübnan Meclisi'nde mezhepler kendilerine ayrılan kotalar ile temsil edilmektedir. 1989 Taif Anlaşması uyarınca Hıristiyanlar ve Müslümanlar 64–64 sayı ile eşit oranda Meclis'te yer almaktadır. Müslümanlar kendi içinde Sünni, Şii, Dürzî ve Alevi olmak üzere 4 mezhebe ayrılmıştır. Bu mezhepler sırasıyla 27, 27, 8 ve 2 milletvekili kontenjanına sahiptir. Henüz ulusal çapta bir siyasetçi yetiştirememiş olan Türkmenler 27 kişilik Sünni kotasından Meclis'e milletvekili sokabilme imkânına sahiptir.

Lübnan Türkmenleri ve Türkiye

Türkmenlerin Türkiye'de akrabaları bulunmamaktadır ve Türkiye'ye düzenli ziyaret söz konusu değildir. Sadece Türkiye'de okumuş ve iş bağlantıları devam eden az sayıda kişi ziyaret etmektedir. Giritli Türkler ise Türkiye'de akrabaları olduğunu tahmin etmekle beraber nerede oldukları konusunda bilgiye sahip değildir. Dolayısıyla Lübnan Türkmenlerinin Türkiye ile ilişkisi Beyrut Büyükelçiliği ve Lübnan'daki Türk Askeri Birliği ile kurulan bağdan ibarettir.

Türkiye Büyükelçiliği ve Askeri Birlik ile Lübnan Türkmenleri arasında ziyaret trafiği yoğundur. Dini ve ulusal bayramlarda düzenli olarak ziyaretler yapılmaktadır. Elçilik ve birlik tarafından düzenlenen faaliyetlere Türkmenler davet edilmektedir. Altı ayda bir madalya takma töreni çerçevesinde bir araya gelinmektedir. Varlıkları yeni öğrenilen Baalbek Türkmenleri ile de bağ kurulmuştur. Şu an görevde olan Beyrut Büyükelçisi Serdar Kılıç, Baalbek Türkmenlerini ziyaret eden ilk Türk yetkili olmuştur. Baalbek Türkmenleri de karşılıklı ziyaret faaliyetlerine katılmaya başlamıştır. Bunun yanında Türkmen köylerinde; elçilik, askeri birlik ve Kızılay'ın çabaları sonucunda birçok proje tamamlanmış ve bazıları sürdürülmektedir. Bunlar arasında okul, bilgisayar dershanesi ve su şebekesi yapımı gibi projeler bulunmaktadır. Türkmenler bu çalışmalardan büyük memnuniyet duymaktadır.

Lübnan Türkmenleri, son yıllarda artan ilgiye paralel olarak Türkiye'ye yakınlık duymaktadır. Türkiye'yi anavatanları olarak tanımlayanlar bulunmaktadır. Bütün Türkmenlerin ortak özelliklerinden biri de misafirperverlikleridir. Türkiye'den gelen misafirlere büyük önem vermekte özel olarak ilgilenmektedirler. Türkiye'ye olan sevgi, bağlılık ve özlemlerini her fırsatta dile getirmektedirler. Ancak Türkiye hakkındaki bilgileri sınırlı düzeydedir. Bilgileri Türkiye'de üniversite okumuş kişilerin anlattıkları ve Türk dizilerinde gördüklerinden ibarettir.

Lübnan'da tüm mezhepsel gruplarda, ülke dışı bölgesel bir güce yakınlık duyma ve onun koruma şemsiyesi altına girme duygusu bulunmaktadır. Bunun en önemli nedeni resmi olarak tanınmış 18 ayrı etnik ve mezhepsel grubun küçük bir coğrafyada iç içe yaşaması ve gruplar arasında geçmişte şiddetli olayların cereyan etmiş olmasıdır. Bu ilişki tarihi karşılıklı güvensizlik duygusunu körüklemiştir. Lübnan'da merkezi otorite son derece zayıftır ve hiçbir mezhep, ordunun güvenliklerini sağlayabileceğine inanmamaktadır. Mezhepsel bölünme, ordu ve güvenlik birimleri içine kadar yayılmıştır. Lübnan ordusunun Hizbullah ile karşı karşıya gelmesi durumunda ordudaki Şiilerin Hizbullah'a karşı silah kullanıp kullanmayacağından dahi şüphe duymaktadırlar. İşte böyle bir ortamda mezhepsel gruplar kendilerini koruma altına alma ihtiyacı hissetmektedir. Uzun yıllar Lübnanlı Sünnilerin sırtını dayadığı bölgesel güç Suudi Arabistan olmuştur. Sünnilik bilinci ağır basan Türkmenleri de bu çerçevede ele alabiliriz.

Lübnan Türkmenleri ve Türkiye bağlantısına ilişkin son gelişme, Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Temmuz 2009 tarihinde gerçekleşen Lübnan ziyareti sırasında yaşanmıştır. Davutoğlu ziyaret kapsamında Kavaşra köyünü ziyaret etmiş ve böylece Lübnan Büyükelçiliği ile Askeri Birlik dışında Lübnan Türkmenleri ile üst düzeyde bağlantı kurulmuştur. Davutoğlu, Kavaşra'da yaptığı konuşmada "Sizler Lübnan ile Türkiye arasında dostluk köprüsüsünüz. Gazze'deki Filistinli kardeşlerimizin yanında

olduğumuz gibi sizlerin de sürekli yanında olacağız. Siz burada huzurlu ve refah içinde olduğunuzda biz de huzurluyuz. Sizin sorununuz bizim sorunumuzdur" ifadelerini kullanarak Türkiye'nin desteğinin süreceğinin mesajını vermiştir. Ziyaret sırasında Kavaşra köyü halkı, Bakanı Türk bayrakları ve "Yaşasın Türkiye" sözleriyle karşılamıştır.[13] Davutoğlu ayrıca Türkiye'nin Türkmen köylerine yaptığı yardımların devam edeceği sözünü de vermiştir.

Sonuç: Lübnan Türkmenlerine Yönelik Öneriler

Öneriler bölümü kendi içinde kısa ve uzun vadeli olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır. Kısa vadeli projeler de, köy bazlı ve kapsayıcı olmak üzere ikiye ayrılacaktır. Köy bazlı önerilerde Lübnan Türkmen köylerinin yaşam koşullarının geliştirilmesine yönelik projeler her bir köy için ayrı ayrı sunulacaktır. Kapsayıcı kısmında yine sadece Lübnan Türkmenleri için ancak bütün Türkmen köylerini içeren projeler sıralanacaktır. Uzun vadeli politikalar başlığı altında, tüm projeleri tek çatı altında toplamaya yönelik, uzun vadede hayata geçirilebilecek ve Türkmenlerin ötesinde Türkiye'nin Lübnan politikasına katkı sağlayacağı düşünülen öneriler sıralanacaktır.

1. Türkmenlerin Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi ve Türkiye ile Bağın Güçlendirilmesine Yönelik Kısa Vadeli Projeler

Lübnan'da devletin vermesi gereken temel hizmetlerde dahi mezhepsel ayrım gözetilmektedir. Bu nedenle özellikle kırsal kesim, belediye hizmetlerinden sınırlı faydalanmaktadır. Dolayısıyla, küçük projeler büyük etkiler bırakabilmektedir. Bu durum Lübnanlı Türkmenler için de geçerlidir. Basit ve az maliyetli bazı hizmetler, kaderlerine terk edilmiş ve zor koşullar altında yaşayan Türkmenler için büyük önem taşımaktadır. Köylerin ileri gelenleri ile yapılan görüşmelerde temel ihtiyaçları ve Türkiye'den beklentileri ile ilgili sorular da sorulmuştur. Alınan yanıtlar çerçevesinde köy bazında ve genel olarak yapılabilecekler şu şekildedir:

1.1 Köy Bazlı Proje Önerileri

a. Kavaşra Köyüne, okul ve bilgisayar dershanesi inşası, Türkçe öğretimi ve üniversite bursundan yararlandırma gibi destekler verilmiştir. Bunun yanı sıra Kızılay, köyün ihtiyaç listesi hazırlamasını istenmiş ve liste Kavaşra Belediye Başkanı tarafından teslim edilmiştir. Listede yer alan istekler şu şekildedir: Kuyu suyu ve su şebekesi projesi, belediye binası, toplanma odası[14], sağlık ocağı inşası ve ambulans temin edilmesi. Yakın çevrede tüm Türkmenlerin kullanımı için sağlık ocağının inşası tamamlanmıştır. Büyükelçilik ambulansın da teslimi için çabalamaktadır. Listedeki diğer talepler henüz hayata geçirilmemiştir ve geçerliliğini korumaktadır.

b. Aydamun köyünde eğitim faaliyetleri açısından sıkıntı bulunmamaktadır. Mevcut okulların yanı sıra Türkiye Büyükelçiliği'nin devam ettirdiği okul projesi bulunmaktadır. Yeni okulla beraber Türkçe eğitimi daha yoğun biçimde verilecektir. Köyde altyapı hizmetleri iyi durumda değildir. Türkiye halen bir kuyu suyu projesini hayata geçirmeye çalışmaktadır. Su şebekesi ile evlere 24 saat su verilmesi planlanmaktadır. Ev kullanımının yanı sıra tarımda sulama için projeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede, köy ekonomisinin kalkınması için hayati önem taşıyan yapay baraj gölü inşasına büyük önem vermektedirler. Aydamun köyü muhtarının ifadesi ile yapay göl yapılırsa "köylerine can verilmiş olacak ve bu canı Türkiye vermiş olacaktır."

c. Nananiye köyünün en acil ihtiyaçları okul inşası ve köy gençlerine istihdam imkânı sağlayacak küçük işletmelerin açılmasıdır. Köyün gelir düzeyi son derece düşüktür. Köyün ekonomik kalkınmasına yardımcı olacak bir atölye inşası projesi ile bu tür sorunlar giderilebilir. Beyrut Büyükelçiliği okul konusunda önemli yol kat etmiştir. Arsa sorununun çözülmesini takiben proje hayata geçirilecektir.

d. Baalbek Türkmenleri 1994 yılında Lübnan vatandaşlığı alabilmiştir. Bu nedenle yaşadıkları bazı köyler resmi olarak yok gözükmektedir. Dolayısıyla köylerde idari birim ya da yetkili

bulunmamaktadır. Bu durum köylerin temel hizmetlerden mahrum kalmasına yol açmaktadır. Köylere resmi statü verilip muhtarlık ya da belediyeye kavuşmaları birçok sorunlarının çözülmesi açısından önemlidir.

e. Türkçe öğrenimi kurslarından, imkansızlıklar nedeniyle şimdilik sadece Akkar Türkmenleri ve Giritli Türkler faydalanabilmektedir. Baalbek'te de Türkçe öğrenimi için talep söz konusudur ve Türkçe öğrenimi için müsait bir altyapıya sahiptirler. Baalbek Türkmenleri Türkiye üniversitelerinde okuma bursundan da henüz faydalanamamıştır. Okulda Türkçelerini geliştiren öğrenciler verilecek burslar ile Türkiye'de üniversite öğrenimi alabilir. Beyrut'ta yaşayan Mardinliler de Türk okulları açılması konusunda taleplerini dile getirmektedir.

f. Şeymiye köyü proje uygulayabilmek açısından iyi imkânlara sahiptir. Köyün ileri gelenlerinden ve resmi olmamasına rağmen muhtar olarak adlandırılan Osman Bozan isimli şahıs kendi imkânları ile köyün ortak kullanımı için bazı binalar inşa etmiştir. Bunlar içinde okul da bulunmaktadır. İnşaat olarak tamamlanmış durumdaki okulun içinin tamamlanması ve gerekli malzemelerle donatılması gerekmektedir. Okulda bilgisayar dershanesi için sınıflar mevcuttur. Muhtarın çabalarına destek verilerek sadece Şeymiye'nin kullanımı için okul tamamlanabilir. Bunun yanı sıra köyün en önemli ihtiyacı sağlık ocağıdır.

1.2 Kapsayıcı Projeler

a. Hali hazırda Türkiye'nin Lübnan Türkmenlerine Türkiye üniversitelerinde okumaları için ayırdığı 4 kişilik burs bulunmaktadır. Beyrut Büyükelçimiz Serdar Kılıç'ın çabaları sonucunda yakın zamana kadar 2 olan sayı 4'e çıkarılmıştır. Bu son derece az bulunmaktadır ve talep yoğundur. Eğitim bursu şimdiye kadar Akkar Türkmenleri tarafından kullanılmıştır. Baalbek Türkmenleri arasında burstan faydalanan olmamıştır. Türkiye'nin verdiği burs ile okuyan Lübnan Türkmenlerinin en büyük özelliği neredeyse tamamının eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkelerine dönmeleridir. Türkçeyi iyi konuşan, eğitimli bu kişiler Türkmen kimliğinin yaşatılması açısından son derece etkin çalışmaktadır. Örneğin Türkiye'nin bursuyla üniversite eğitimi alan Lübnanlı Arap gençler Trablus şehrinde "Lübnan-Türk Derneği"ni kurmuştur. Aynı şekilde Trablus'ta bulunan Türkmen Derneği burs ile Türkiye'de okumuş Lübnan Türkmenlerince kurulmuştur. Kendi imkânları ile Türkiye'de tıp eğitimi almış Ali Bekraki tek başına Girit Türklüğü kimliğini yaşatmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla burstan yararlanacakların sayısının mümkün olduğu kadar artırılması Türkmenlerin varlıklarını korumaları, Türkiye ile gönül bağlarının sağlamlaştırılması, Türkçeyi öğrenmeleri ve yaymaları için önemlidir. Burs sayısı artırılamıyor ise en azından yabancı öğrencilerden alınan yüksek harç miktarı Lübnan Türkmenlerinden alınmaz ise kendi imkânları ile Türkiye'de okumak isteyenlere kolaylık sağlanabilir.

b. Lübnan genelinde Türk dizileri büyük etki yaratmıştır. Sadece Türk dizilerinin yayınına ayrılmış kanallar bulunmaktadır. Lübnan Türkmenleri de görüşmelerde Türk dizilerini sıkça izlediğini belirtmiştir. Ancak diziler Arap kanallarında Arapça dublajlı olarak izlenmektedir. Zaten bir çekim merkezine dönüşmüş olan Türk dizi ve programlarının Türkçe izletilebilmesi hem Türkiye ile yakınlık kurulması hem de Türkçenin yeniden kazanılması için hayati rol oynayabilir. Beyrut'ta görüşme imkânı bulduğumuz Ermeni vatandaşların çok iyi Türkçe konuştuğu görülmüştür. Türkçeyi nasıl koruduklarını sorduğumuzda aile içinde Türkçe konuşulmasının yanı sıra uydu aracılığı ile Türk kanallarını izlediklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla Türk kanallarının izlenmesi Türkçenin öğrenilmesi veya korunması açısından büyük öneme sahiptir. Türkmen köylerinde yaptığımız görüşmelerde biri hariç Türk kanalları izleme imkânına sahip olunmadığı tespit edilmiştir. Son derece ufak bir çaba ile köylere kurulacak uydu sayesinde Türk kanalların izlenmesi sağlanabilir.

c. Tüm Türkmen köylerinde halka Türkiye hakkında herhangi bir bilgileri olup olmadı-

ğı sorulmuştur. Türkiye'de üniversite okuyan az sayıdaki kişinin anlattıkları ve dizilerden edindikleri dışında fikirleri bulunmadığı görülmüştür. Türkmenlerin Türkiye bilgilerinin artırılması ve bunların paylaşılarak yaygınlaştırılması amacıyla Türk topluluklarından belli sayıda çocuk, genç ve bayanın gezi programları kapsamında her yıl Türkiye'ye getirilmeleri son derece etkili olabilir.

Bazı köylerin sunulan önerilerde yer almamasının nedeni şu şekildedir: Addus, Nananiye köyü ile iç içe olması nedeniyle Nananiye'ye yapılacak projelerden zaten faydalanacaktır. Hadidiye 30 haneden oluşan çok küçük bir yerleşim birimidir. Duris gelişmiş bir kasabadır ve bu kasabada zaten bir okul inşası tamamlanmıştır. Giritli Türkler ve Beyrut'taki Türk vatandaşları Lübnan'ın iki büyük kentinde küçük gruplar halinde yaşamaktadır. Dolayısıyla köylerdeki gibi altyapı projeleri yapılması imkânsızdır. Bu topluluklara ilişkin öneriler bundan sonraki bölümde sunulan kapsayıcı ve uzun vadeli öneriler dâhilinde düşünülmelidir.

2. Türkiye'nin Lübnan Politikasına Katkı Sağlayacak Uzun Vadeli Projeler:

Buradaki öneriler Türkmenlere yönelik olmakla beraber, Türkiye'nin genel Lübnan politikasına katkı sağlayacak ve sıralanan tüm projeler için çatı işlevi görecek, organize yürütülmesini sağlayacak ve uzun vade hayata geçirilebilecek önerilerdir.

1. Lübnan'da üç temel kurumun kurulması sıralanan tüm önerilerin hayata geçirilmesini kolaylaştıracaktır. Bunlar; "Türk Kültür Merkezi", "Türk Koleji" ve "Lübnan Türkmenleri Derneği"dir.

"Kültür Merkezi", köyler için önerilen projelerin tek çatı altında toplanmasını sağlayacaktır. Mesleki eğitim projeleri, Türk kültürünün tanıtılması ve Türkçe öğrenimi daha organize bir şekilde sürdürülebilir, istihdam sağlayıcı faaliyetler, meslek eğitimleri, gezi programları yürütülebilir. Türkmenlerin kültür, kimlik, dillerini korumak ve aidiyet hissini güçlendirmek için en uygun yol "Türk Kültür Merkezi" kurulmasıdır.[15]

Aynı doğrultuda diğer öneri "Türk Koleji"nin kurulmasıdır. Lübnan'da sosyal yapıya paralel olarak birçok farklı grubun kendi eğitimlerini yapmalarına imkân tanıyan kurumlar bulunmaktadır. Bunun yanı sıra değişik ülkelerin lise ve kolejlerine sıkça rastlanmaktadır. Ancak, Lübnan'da henüz bir Türk Koleji kurulmamıştır. Türkiye'nin böyle bir açılım yapması açısından büyük potansiyel bulunmaktadır. "Türk Koleji" sadece Türkmenlere yönelik düşünülmemelidir. Lübnan'da giderek çekim merkezine dönüştüğü görülen Türkiye'nin kolej açması genel Lübnan politikası açısından gerekli hale gelmiştir.

Farklı bölgelerde yaşayan ve sadece birbirlerinin varlığından haberdar olan Lübnan Türkmenlerini tek bir çatı altında toplamak için etkin bir "Lübnan Türkmen Derneği" de kurulmalıdır. Kurulacak derneğin Beyrut, Trablus, Akkar ve Baalbek'te şubeleri açılabilir. Halen Trablus'ta böyle bir dernek mevcuttur. Dernek, Türkiye üniversitelerinde okumuş Türkmenler tarafından kurulmuştur. Ancak dernek birleştirici, toparlayıcı bir çekim merkezi olamamanın ötesinde ayrışım unsuruna dönüşmüş gibidir. Görüşülen birçok kişi derneğe olumsuz baktığını ifade etmiştir. Ayrıca lise eğitimini tamamlayamayan kişilerin üye olamaması derneğin tüm Türkmenlerin temsilcisi olma imkânını sınırlamaktadır.

Kurulması önerilen üç kurumun yönetiminin Türkiye'ye bağlı olacağı bir yapıda olması gerekmektedir.[16] Çalışmaların yerel unsurlara devrinin iki temel sakıncası bulunmaktadır. Birincisi, rekabet konuları yüzünden dernekler işlevsizleşebilmektedir. İkincisi, derneklerin ticari ve siyasi ilişkiler içine girmemesi imkânsız gibidir. Bu durum Türkiye'nin tarafsız imajını zedeleyebilir ve kendi iradesi dışında belli kişi veya gruplarla birlikte anılma sonucunu doğurabilir.

2. Lübnan Türkmenlerinin başta gelen isteklerinden biri Türkiye kamuoyunun kendilerinin varlığından haberdar olmalarıdır. Şimdiye kadar Lübnan Türkmenleri konusunda yapılmış herhangi bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Akkar ve Baalbek Türkmenlerinin tarihi net değildir. Girit Türkleri konusunda çalışmalar olmakla birlikte Suriye ve Lübnan'a yerleşenlerden çok Anadolu'ya yerleşenler konusunda araştırmalar bulunmaktadır. Mevcut raporda Lübnan Türkmenlerinin tarihi için temel oluşturabilecek bilgilere yer verilmiştir. Tarih konusunda derin araştırmalara dayanan akademik çalışmaların teşvik edilmesi, Lübnan Türkmenlerinin tarihlerini öğrenerek kimliklerine daha çok sahip çıkmalarını sağlayacaktır. Lübnan Türkmenlerinin Türkiye kamuoyunda daha iyi tanınması için de bir belgesel hazırlanması faydalı olacaktır.

3. Akkar ve Baalbek'teki köyler ile Türk köyleri, kasabaları arasında "Kardeş Kasaba-Köy" uygulaması yapılabilir. Bu şekilde Lübnan Türkmen toplumu ile Türkiye halkı arasında karşılıklı güçlü bağlar kurulabilir. Kırsalda yaşayan Türkmenlerin en büyük beklentisi belediye hizmetleridir. Uygulama ile Türkmenlerin yaşadığı bölgedeki belediyelere planlama, çevre, altyapı çalışmaları gibi konularda destek verilebilir. Proje bazlı dönemsel desteğin ötesinde kalıcı ve köylerin kendini geliştirmesine imkân tanıyacak bir sistem oluşturulabilir. "Kardeş Kasaba-Köy"ler arasında yapılacak karşılıklı ziyaretlerle kazanılan tecrübeler Lübnan Türkmenleri tarafından kullanılabilir. Bunların yanı sıra kültür ve gençlik işbirlikleri programları vasıtasıyla kültürel kaynaşma da sağlanabilir.

4. Lübnan'da Türkmenlere yönelik tüm faaliyetler farklı grupları da kapsayan geniş bir paket dâhilinde yapılmalıdır. Bununla şu kastedilmektedir. Trablus, Akkar veya Baalbek bölgesinden Türkmenler için Türkiye'ye bir gezi programı düzenlenecek ise buna Trablus'taki Sünni Arap gençler, Akkar bölgesindeki Aleviler, Aydamun'daki Hıristiyanlar veya Baalbek'teki Şiiler de katılmalıdır. Örneğin Türkiye üniversitelerinde okuma bursuna Arap gençler de dâhil edilebilir. Özellikle Trablus şehrinde bunun için büyük talep de söz konusudur. Türk Kültür Merkezi ve Türk Koleji gibi projeler temelde Türklere yönelik olmakla beraber zaten tüm Arapları kapsayan projeler olacaktır. Kardeş köy-kasaba projeleri Türkmen köylerle sınırlı tutulmayabilir. Örneğin, Güney Lübnan'da görüştüğümüz Sur şehri Belediye Başkanı İzmir ile kardeş kent olma isteklerini dile getirmiştir. Aynı şekilde Akkar'da veya Baalbek'te Türkmen köyler dışındaki yerleşim yerleri ile de bu proje uygulanabilir. Sonuç olarak, Türkmenlere yönelik projelerin tüm grupları kapsayıcı bir paket dâhilinde hayata geçirilmesi Lübnan Türkmenlerinin zarar görmesini önleyecek, bunun da ötesinde, kapsayıcı bakış Türkiye'nin genel Lübnan politikasına da hizmet edecektir.

DİPNOTLAR

1 Lübnan tarihi hakkında bir kitap yayımlayan Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan çalışmasında Türkmenlerin Memlûklar zamanında Lübnan'a yerleştirilmesine ilişkin bilgilere yer vermiştir. Beni de Lübnan Türkmenlerinin Yavuz Sultan Selim'den önce bölgeye getirildikleri konusunda yönlendiren kendisi olmuştur. Katkısından ötürü kendisine teşekkür ederim. Detaylı bilgi için bkz.: Veysel Ayhan, Özlem Tür; Lübnan: Savaş, Barış, Direniş ve Türkiye ile İlişkiler, Dora Yayınları, Bursa, Kasım 2009.

2 Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., s. 15'ten aktaran, Veysel Ayhan, Özlem Tür; Lübnan Sorunu ve Türkiye: Savaş, Barış ve Direniş, Ankara: ORSAM Yay., 2009, (Baskıda)

3 Kamal Salibi, A House of Many Mansions: The History of Lebanon Reconsidered, I. B. Tauris, Londra, 2005, s. 103.

4 Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., s. 15. Abdulrahim Abu Husayn'in "The View from Istanbul" başlıklı çalışmasında da Trablus sancağının kısa tarihinin ele alındığı bölümde şu bilgilere yer verilmektedir: "Osmanlı'nın ele geçirdiği 1516 yılından 1579 yıllına kadar Trablus sancağı Kisrivan'daki Türkmen Assaf emirlerinin kontrolü altında olmuştur. Sancak 1579'dan sonra da bir başka Türkmen aile Sayfas'ların kontrolüne geçmiştir", Abdul-Rahim Abu-Husayn, The View from Istanbul: Ottoman Lebanon and the Druze Emirate, I. B. Tauris, 2003, s. 92.

5 Yolun bazı bölümleri son derece tehlikelidir. 3 yıl önce bir Türk mühendis sisli bir havada bu yolda hayatını kaybetmiştir.

6 Normal toplumsal yaşamda arkadaşlıklar kurulabilmekte ancak Türkmenler Şiilerle politika konuşmamaya dikkat etmektedir. Zira konuşma çoğu zaman tartışmaya ve bazen de ufak çaplı şiddet olaylarına dönüşebilmektedir. Sürekli bir şiddet ortamı olmamakla birlikte içten herkesin birbirine diş bilediği ve küçük bir kıvılcım ile şiddete dönüşebilecek gergin bir ortam mevcuttur.

7 Girit Adası 1897 yılında İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra (1908) Yunanistan'a katıldığını resmen ilan etmiştir. Balkan Savaşı'ndan sonra Londra ve Bükreş Antlaşmalarıyla Girit'in Yunanistan'a ilhakı Osmanlı Devleti tarafından resmen kabul edilmiş, böylece Girit sorunu kapanmıştır. Girit Adası'nın Osmanlı'nın elinden çıkış süreci hakkında daha detaylı bilgi için bkz.: Ayşe Nükhet Adıyeke, Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908), Türk Tarih Kurumu yayınları, 2000.

8 Bu bilgi; 6 Ekim 2008 tarihinde Haşim Söylemez'in 722 sayılı Aksiyon dergisinde yayımlanan "Lübnan'daki Giritli Türkler" başlıklı çalışmasından alınmıştır.

9 Soyadları "Türkmeni" olan bir aile bulunduğu tarafımıza iletilmiştir.

10 Görüştüğüm Türkmenlerden bazıları, 1990'larda İsrail ile imzalanan güvenlik işbirliği anlaşmasının kendileri açısından utanç kaynağı olduğunu ve bu dönemlerde Türkmen kimliğini ifade etmekten sakındıklarını ifade etmiştir.

11 Davos Krizi'nin Lübnan genelindeki etkileri inanılmaz boyuttadır. Lübnan'da görüşülen tüm topluluklar Türkiye'den olduğumuzu duyduklarında ilk dile getirdikleri Davos Krizi olmuştur. Türkiye'nin imajının olumlu anlamda değişmesine neden olan olay Türkmenlerin Türklüklerini ifade edebilmesine katkı yapmıştır.

12 Türkiye'nin Sünni bir güç olduğu algısı Lübnan genelinde de mevcuttur. Bu algı Türkiye'nin Lübnan politikası çerçevesinde düşünüldüğünde bazı riskler taşımaktadır. Birincisi Sünni kesimin Türkiye'den beklentilerini artırmakta, Türkiye'yi kendilerini Şiilere karşı siyasi, maddi ve hatta askeri olarak koruyacak bir güç olarak düşünebilmektedirler. İkincisi Sünniler dışında kalan grupların Türkiye algılamalarını olumsuz etkilemekte ve dolayısıyla Türkiye'nin Lübnan'da uyguladığı "tüm gruplara eşit mesafede durma" politikasına zarar verebilmektedir.

13 Abdülhamit Bilici, "Lübnan'daki Türkmen Köyünde Bayram", Zaman Gazetesi, 01 Ağustos 2009.

14 Cenaze ve özel günlerde halkın toplanması için kullanılan bu alan Lübnan'da tüm kırsal yerleşim merkezlerinde bulunmaktadır.

15 Türkiye'nin Beyrut Büyükelçiliği, Duris, Akkar ve Beyrut'ta üç ayrı Türk Kültür Merkezi kurulabilmesi için Türkiye'deki ilgili kuruluşlardan mali kaynak tahsisi için gerekli onayı almıştır. Dolayısıyla yakın bir zaman içinde bu proje hayata geçme şansına sahip olacak ve Bekaa'da, Akkar'daki Türkmenler ve Beyrut'ta yaşayan Türk vatandaşları unutmakta oldukları dillerini ve kültürlerini yaşatabilecektir.

16 Öneriler kısmında Türk Koleji ve Türk Kültür Merkezi'ne ilişkin fikirlere Trablus'ta görüştüğüm Giritli Türk Sayın Ali Bekraki öncülük etmiştir. Bu konudaki katkılarından dolayı kendisine teşekkür ederim.

AKADEMİK KADROMUZ

Hasan Kanbolat	Başkan
E. Tümg. Armağan Kuloğlu	Başdanışman
Habib Hürmüzlü	Ortadoğu Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	Danışman & Ortadoğu Etütleri Editörü
Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan	Basra Körfezi Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi U.İ.B.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Kürşad Turan	Danışman, Diyaspora Çalışmaları, Ortadoğu Analiz Editörü
Dr. Didem Danış	Danışman, Göç ve Iraklı Mülteciler
Dr. İlyas Kamalov	Avrasya Danışmanı
Bayram Sinkaya	Ortadoğu Danışmanı
Bilgay Duman	Ortadoğu Uzmanı
Ogün Duru	Yönetici Editör
Oytun Orhan	Ortadoğu Uzmanı
Sercan Doğan	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş	Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştayı Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Hasan Alsancak	BP & BTC Turkiye, Enerji Güvenligi Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi Ulusalararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Veysel Ayhan	Abant İzzet Baysal Üniv. U.İ.B. / ORSAM Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Itır Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi U.İ.B. ve AB Bölümü Öğr. Gör
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi U.İ.B.
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Ekonomileri Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	TOBB ETU Uluslararası İlişkiler Bölüm Bşk.
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı, İ.Ü. Tarih Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi

Büyükelçi Numan Hazar	Dışişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanı
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	ITC Ankara Temsilciliği Dış İlişkiler Sorumlusu
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Musa Kulaklıkaya	TİKA Başkanı
E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu	ORSAM Başdanışmanı
Doç. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Mahir Nakip	Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
Yrd. Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi SBF U.İ.B.
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tanrısever	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ Ekonomi Bölümü Başkanı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
Yrd. Dr. Kürşad Turan	ORSAM Danışmanı
Doç. Dr. Özlem Tür	ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz	Kırşehir Üniversitesi İ.İ.B.F.

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Bülent Aras	Işık Üniversitesi
Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	Ortadoğu Teknik Üniversitesi
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi, ABD
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi
Ahmet K. Han	İstanbul Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
Rosemary Hollis	City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi, ABD
Emma Murphy	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

THE FORGOTTEN TURKS:
TURKMENS OF LEBANON

ORSAM Report No: 11
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME Report No: 4

February 2010

ISBN: 978-605-5330-70-5

© 2010
Content of this report is copyrighted to ORSAM. Except reasonable and partial quotation and exploitation under the Act No. 5846, Law on Intellectual and Artistic Works, via proper citation, may not be used or re-published without prior permission by ORSAM. Assessments expressed in this report reflect only the opinions of its authors and do not represent the institutional opinion of ORSAM.

STRATEGIC INFORMATION MANAGEMENT AND INDEPENDENT THOUGHT PRODUCTION

ORSAM
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. Center for Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM) was established in January 1, 2009 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community. The institute underwent an intensive structuring process, beginning to concentrate exclusively on Middle Eastern affairs. ORSAM's research is sponsored by the Turkmeneli Cooperation and Culture Foundation.

Outlook on the Middle Eastern World

It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, neither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connotations. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign rights of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM, provides the general public and decision-making organizations with enlightening information about international politics in order to promote a healthier understanding of international policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are competent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the interested parties. With its web site, its books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academics, strategists, businessmen, journalists and NGO representatives to Turkey.

Contents

Summary 29

Introduction 30

History 30

The Turkmens of Lebanon: Geography, Population, Culture, Identity, Economy 31

1. The Akkar Turkmens 32

1.1 Kavashra Village 32

1.2 Aydamun Village 33

2. Baalbeck Turkmens 34

2.1 Sheymiye Village 35

2.2 Duris Village 35

2.3 Nananiye Village 36

2.4 Addus Village 37

2.5 Hadidiye Village 37

2.6 Al Kaa Village 37

3. Cretan Turks 37

4. Turkish Citizens and Syrian Turkmens in Beirut 38

4.1 Turkish Citizens in Beirut 38

4.2 Syrian Turkmens in Beirut 39

5.Circassians 39

The Cultural Identity of Turkmens in Lebanon 39

The Political Tendencies of Turkmens in Lebanon 40

Lebanon's Turkmens and Turkey 41

Conclusion: Suggestions for the Turkmens of Lebanon 42

1. Short Term Projects for the Improvement of Turkmen's Living Conditions and Strengthening Ties with Turkey 42

1.1. Village Based Project Recommendations 42

1.2 Complementary Projects 43

2. Long Term Projects Contributing to Turkey's Relationship with Lebanon 44

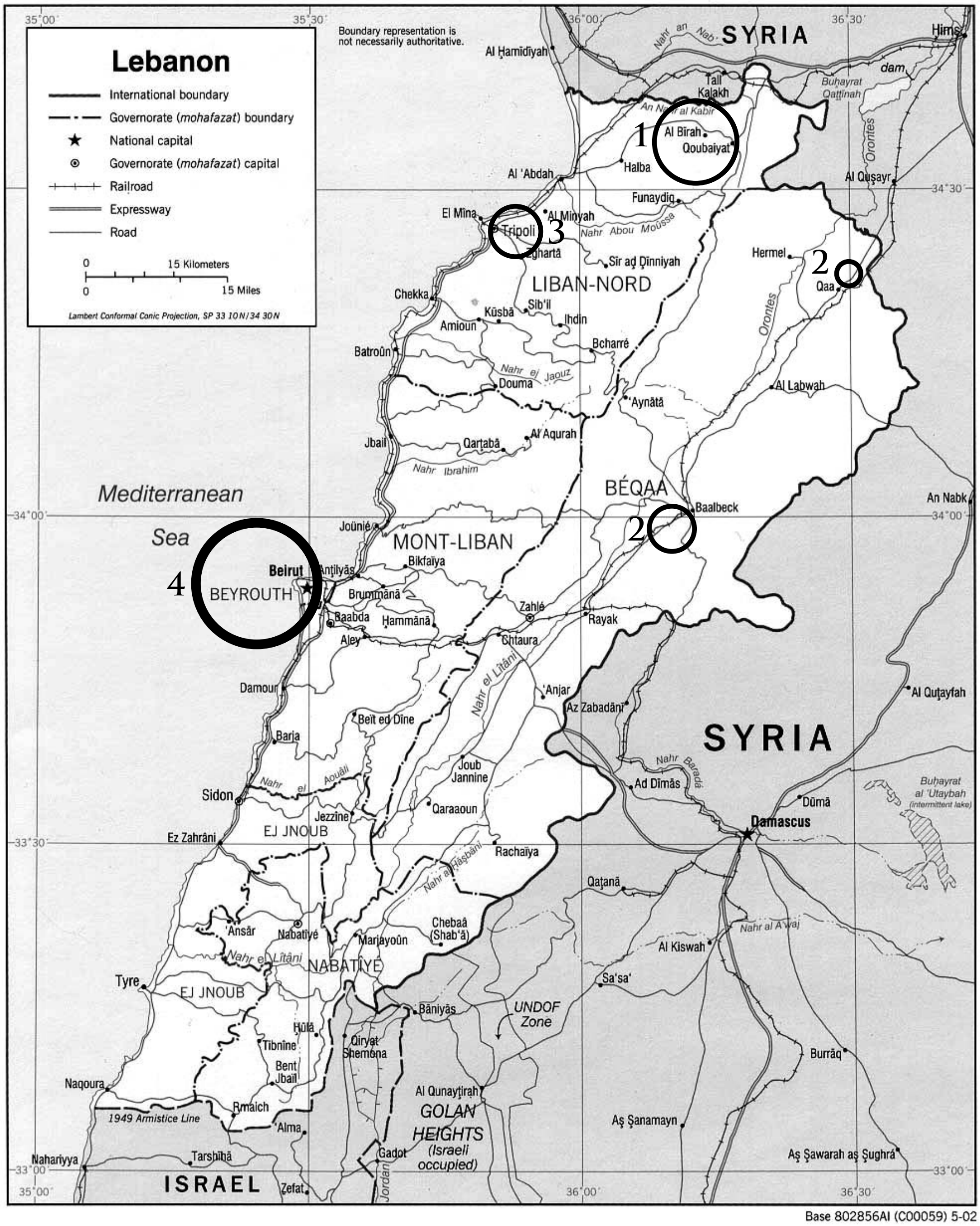

1. The Akkar Turkmens
2. The Baalbek Turkmens
3. The Cretan Turks
4. The Turkish Citizens In Beirut

ORSAM Report No: 11
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
Report No: 4, February 2010

Oytun Orhan
ORSAM Middle East Researcher
oytunorhan@orsam.org.tr

THE FORGOTTEN TURKS: TURKMENS OF LEBANON

Acknowledgement
I want to give my thanks to my host, Mr. Hıdır Zorlu, of the Kavaşra Village, who shared his knowledge about the Akkar Turkmens and made the necessary arrangements for my interviews, to Mr. Halid Esat, who accompanied and guided me during my trip to Baalbeck, to Mr. Ali İbrahim Karlı, the Deputy Mayor of Duris, who gave me detailed information about the Baalbeck Turkmens, to Ms. Zaher Sultan, a dear friend of Turkey, who assisted me during my stay in Tripoli, to Mr. Ali Bekraki who shared his knowledge about the Turks of Crete, to Mr. Muhammed Ali who informed me about the Turks living in Beirut and hosted me at his foundation, to all the authorities of the Turkish Embassy of Beirut and the Turkish military, who shared information and devoted their precious time.

Summary
The Turkish presence in Lebanon is barely known to the Turkish public. In order to fill this gap, and to get information about the Turks in Lebanon, ORSAM conducted a field study between June 10 and June 20 in Lebanon. Every Turkmen village and Turkish community in Lebanon was visited, and their authorities, prominent figures and villagers were interviewed.

There are five Turkish communities in Lebanon. Each of these communities have a different history. These groups are: Akkar Turkmens living in two villages near Qoubaiyat in the Northern Province, The Baalbeck Turkmens living in five small settlements around the City of Baalbeck and one village near the city of Hermel in the Bekaa Province of Eastern Lebanon, the Cretan Turks who were brought to the lands under Ottoman control (Lebanon and Syria) when the island of Crete fell to Greece and attacks on the island's Turks increased. They currently live in Tripoli, the Turkish citizens in Beirut, who migrated from the southeastern Turkey due to economic reasons and settled in Lebanon, particularly in Beirut, in the 1940s, and Syrian Turkmens who migrated from Syria to Lebanon and lastly the Circassians who settled in the Middle East after the Ottoman-Russian War between 1877 and 1878.

As in every part of Lebanon, sectarianism is also extremely drastic among Turks in Lebanon. Therefore, their sectarian identity is more important to them than their ethnical identity. The dominant element of their identity is Sunni Islam. Although they are aware of their Turkmen identity, until recently they tended not to protect it, and their ethnic identity was eroded with each new generation. However, in recent years the idea of preserving Turkmen identity has come into prominence for

certain reasons. These are the efforts of Turkish Embassy, Turkey's increasing interest in Lebanon, Turkish troops coming to Southern Lebanon within the framework of UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) and Turkishness being a source of pride for Turkmens in Lebanon.

Religion and Sunni Islam are two of the main points of reference in social relations and in the political views of Turkmens in Lebanon. It can be said that they are conservative and devout, but they do not have radical tendencies. Turkmens are not exposed to any oppression or threat for being Turkmen, but they have some problems because of their being Sunni. Since they are Sunnis, they support Saad Hariri and his party, the Movement of the Future. In all the villages visited Hariri posters and the flags of the Movement of the Future were frequently seen.

Thus Lebanon's Turkmens' relationship with Turkey is restricted to their ties with our Beirut Embassy and the Turkish military unit. Lebanese Turkmens visit the Turkish Embassy and the Turkish military unit frequently. In Turkmen villages many projects were completed, and some of them still continue thanks to the Embassy, the military unit and the Red Crescent society. Turkmens in Lebanon have been sympathetic to Turkey as Turkish interest in Turkmens has grown in recent years. There are some, who describe Turkey as their homeland.

Introduction

The Turkish presence in Lebanon is barely known to the Turkish public. In order to fill this gap, and to get information about the Turks in Lebanon, ORSAM conducted a field study between June 10 and June 20 in Lebanon. The study is significant for two reasons: First, although there have been some articles and short documentaries about the Turkmens of Lebanon, this is the first detailed study which was conducted specifically to get information about the Turkish presence in Lebanon. Second, the study is based on fieldwork. Every Turkmen village and Turkish community in Lebanon was visited, and their authorities, prominent figures and villagers were interviewed.

The primary aim of the study was to get information about the Turkish presence in Lebanon. On the other hand, alternative approaches for improving the living standards of the Turkmens, to strengthen their bonds with Turkey and to protect their threatened cultural identity have been developed as well. This is the framework for the six main sections of this study. The first section briefly deals with the history of the Turkmens of Lebanon. The second section deals with the settlement areas and demographic qualities of the Turkmens. The following three sections deal with cultural identity, political tendencies and relations with Turkey. The study concludes by offering some short and long term project recommendations for the Turkmens of Lebanon.

History

There is no precise information about the history of Turkmens in Lebanon. Information is limited to the stories of the Lebanese Turkmens and the estimates of the Turkish authorities in Lebanon. Nor are there academic studies of the Turkmens in Lebanon. Still there is information that can provide some clues regarding the history of Turkmens in histories of Lebanon itself. These clues draw a picture that differs from the stories of the Turkmens. The stories and academic research offer us three different scenarios for the history of Turkmens in Lebanon:

The first scenario is based on the comments and stories of the prominent Turkmen villagers. According to the villagers, the Turkmens were brought along with Sultan Selim I's army during his campaign to Egypt and were settled in the conquered lands, beginning with Aleppo. They were rewarded with land and money and were encouraged to work in agriculture and animal husbandry. This strategy is believed to have served three purposes: to provide an in-

formation and intelligence link for Istanbul in these lands, to establish an intelligence network for possible counter strikes against the ongoing campaign, and to utilize the Turkmen villages as logistics stations during the return and on the next campaign. The Turkmens think that afterwards they were encouraged by the Ottoman Empire to stay in these lands.

The second scenario is also related to Sultan Selim I and his campaign to Egypt. According to it, Turkmens were settled in these lands before the campaign began in order to meet the logistical needs of the Ottoman soldiers during the campaign. Here the aim is the same as in the first scenario. Only the timing is different.

The third scenario is based on academic research and is completely different from the first two.[1] Studies of Lebanon and the Mamluks clearly state that the Turkmen presence in Lebanon dates to much earlier than the 1500's. In his research on Lebanon, Charles Winslow states: "*During the 12th Century, the Mamluks who dominated Mount Lebanon divided the area between Kisrawan and Tripoli into regions and settled Turkmen families at strategic locations. However, after the Circassian Lord Berkuk overthrew the Turkish dynasty in 1382, relations between the Turkish families and the Circassian administration ceased. During the 1440s Turkmen lords ruled Kisrawan.*" [2] The Lebanese historian Kamal Salibi's book, *A House of Many Mansions* states that Kisrawan was under Turkmen rule from 1306 to the 16th century.[3] Winslow's study says that in order to help keep the northern regions of Beirut under control, the Mamluks settled the Turkmen Assaf family in the region in 1306. It has also been claimed that the Turkmens collected taxes through farming contracts. The Turkmen branches mentioned were of Sunni and Turkish origin, just like the Mamluks and the Ottomans. Turks strengthened their hand by supporting the Ottomans in the Battle of Marj Dabiq were awarded a wider area of influence and their taxes were lowered in return.[4]

In light of this information, we can state that it is unlikely that the Turkmen presence in modern Lebanon dates to Sultan Selim I's campaign to Egypt as claimed. History books clearly indicate that Turkmen tribes were there before the Ottomans conquered these lands. Those tribes were settled during the rule of the Mamluks. They played an important role in Sultan Selim's campaign to Egypt and the Battle of Marj Dabiq and expanded their influence with Ottoman support afterwards. They served as a logistics station during the Battle of Marj Dabiq, but were not settled by the Ottomans to this end. They also ruled Kisrwan (close to where the Baalbeck Turkmens live today) and Tripoli (close to today's Akkar Turks) for a long time. Given the historical data, it is more likely that the Turkmens of Lebanon are the descendants of the Turkmen tribes who settled in the area in the 12th Century.

The Turkmens of Lebanon: Geography, Population, Culture, Identity, Economy

Turkey first found out about the Turkmens of Lebanon in 1989. A private named Halit Esad from the village of Kavashra serving in the Lebanese Army was heard speaking Turkish by his commander. The officer took the private to the Turkish Embassy, and thus the first contact was established. Ibrahim Dicleli, then Turkish Ambassador to Beirut, held a conversation with Esad, who stated that he was a Turkmen from Kavashra. Thereupon, Dicleli invited the prominent figures and elders of the village to the embassy and paid them a visit in return, establishing the first bonds. The Mayor of Kavashra says that villagers escorted the ambassador on his way back to Tripoli since civil war was still ongoing at the time. Since this first contact, every Turkish Ambassador has visited the Turkmen village in the Akkar region during their assignment to Beirut and this has become a custom. For a long time, the Turkmens of Lebanon were thought to live only in the Akkar region. With the guidance of the Kavashra villagers, Turkey contacted the Baalbeck Turkmens for the first time in 2007. The Cretan Turks were introduced to the Turkish community by the Cretan

Turk, Ali Bekraki, who went to medical school in Turkey and practices medicine in Tripoli. His personal efforts led to the first official contacts.

The Turkish presence in Lebanon can be classified under five headings:

1. The Akkar Turkmens: They live in two villages near Qoubaiyat in the northern Akkar Province.

2. The Baalbeck Turkmens: They live in five small settlements around the City of Baalbeck and one village near the city of Hermel which is in the Bekaa Province of Eastern Lebanon.

3. The Cretan Turks: These are Turks who were brought to the lands under Ottoman control (Lebanon and Syria) when the island of Crete fell to Greece and attacks on the island's Turks increased. They currently live in Tripoli.

4. The Turkish Citizens and Syrian Turkmens in Beirut: These are Turks who migrated from the southeastern Turkey due to economic reasons and settled in Lebanon, particularly in Beirut, in the 1940s, and Syrian Turkmens who migrated from Syria to Lebanon.

5. Circassians: These are Circassians who settled in the Middle East after the Ottoman-Russian War between 1877 and 1878.

During the fieldwork for this study, which deals specifically with the Turkmens of Lebanon, all the above communities and settlements were visited, and all of their prominent figures were interviewed. In the interviews, questions dealing with their population, geography, culture, identity definitions and political leanings, needs, opinions and expectations of Turkey were posed.

1. The Akkar Turkmens

The Akkar region is in the province of North Lebanon. The Turkmen villages in Akkar which are located close to the Qoubaiyat settlement area are about 1 hour drive away from Tripoli. A passenger passes several Lebanese Army check points on the way. The villages are about 700-800 meters above from the sea level. Despite the high altitude, the villages are set on flat terrain. There are two Turkmen villages in Akkar.

1.1 Kavashra Village

The Kavashra Village takes center stage among these two villages since its villagers have managed to preserve their Turkish identity and are at least able to speak Turkish. The population is about 2,800 and consists of Sunni Turkmens. In the parliamentary elections of June 7, 2009, the official number of voters was 1,066.

The basic elements of Kavashra's cultural identity are Lebanese nationality and Sunni Islam. Being Turkmen comes after the sectarian identity. The middle aged and elder inhabitants of the village can at least speak Turkish, but the younger ones are about to forget their identity and language. Recently awareness has risen due to Turkey's interest and Turkish education. Since the village is pure Turkmen and has a lower level of education (than the other village in Akkar), the villagers of Kavashra know Turkish and are protecting their identities. Since official education is in Arabic and knowledge of Turkish does not give any advantage for the children's future, the desire to learn Turkish is diminishing. Given these circumstances, the lower level of education provides an advantage for the protection of Turkish.

The entire village supports Saad Hariri. Beginning with the signboard at the village's entrance on the main way, the whole village is decorated with Hariri's posters. There is a flag of the Movement of the Future in almost every house. There is no political disunity or disagreement in the village. The village has no problems with the neighboring settlements since the majority of Akkar region is of Sunni origin. Its economy is based on agriculture. They grow mostly wheat, barley, grapes and olives. There is a pond outside the village and a water supply made to enable irrigated farming. Although the pond still exists, irrigated farming is no longer feasible because the water supply was damaged

in the war. Younger people pursue occupations in the military, police and education. Most of them live in Beirut, but maintain their connections to their village. The infrastructure of the village is not bad. There are no problems with electricity or telecommunication, but water is supplied only twice a week at scheduled intervals. Education is adequate, but education levels remain low. Not all the children receive basic education. They need to visit neighboring settlements to get health care.

They define themselves as Sunni Lebanese, but they are fond of Turkey as well. Kavashra's people benefit most from the university scholarships that Turkey is providing for the Turkmens in Lebanon. That is why there are villagers who speak fluent Turkish and know Turkey very well. Still, the villagers generally have little knowledge of Turkey. Their connection to Turkey is limited to contacts with the Turkish Embassy and the Turkish unit of UNIFIL.

Kavashra is the Turkmen village where Turkey carries out the most projects. The Turkish Embassy to Beirut and the Turkish Crescent have built a school in the village. The Turkish soldiers in Lebanon have given the school a generator. Primary and secondary education is offered in the village. A building built by Turkey will be utilized as a high school. The military has a computer training center project and has provided 21 computers for the center. The embassy is creating a water supply network project for potable water. Also the irrigation projects for the use of the Akkar Turkmen community are planned to be accomplished within next year. A health clinic has been built for the Akkar Turkmens. The clinic is not in the Kavashra Village. The opening ceremony of the clinic was carried out during Foreign Minister Davutoglu's last visit to Lebanon and the Akkar Turkmen villages. The Turkish Embassy in Beirut will donate a full-equipped ambulance to the clinic. Every year four students are awarded scholarships to Turkish universities. Those who receive university education in Turkey work as doctors, engineers, pharmacists in their settlement areas. The Turkish Embassy brings teachers from Turkey, and they teach the villagers Turkish for free. Currently there are 30 students learning Turkish in Kavashra.

1.2 Aydamun Village

Aydamun is 15 minutes away from Kavashra. The village has a more heterogeneous demographical structure. Its population is 3,000, and Turkmens constitute 75% of the population. Thus, there are approximately 2,500 Turkmens living in Aydamun. The rest of the population consists of Christian Arabs. 80% of the Christian community is Greek Orthodox and 20%, Maronite. All the Turkmens are Sunnis. In the June 7, 2009 parliamentary elections, the official number of voters was 1,849: 1250-1300 Turkmens and 600 Arabs. The people of Aydamun are aware of their Turkmen origins, but they are proud to define themselves as Sunni and Lebanese. Turkish has been completely forgotten. No one speaks Turkish, except for one very old person and a few who were educated at Turkish universities. This is because they live together with the Arab community. A high level of education is another reason for their Arabization. Turkmen children learn only Arabic Language in school and are friends with Arab children. Therefore, Turkish is completely forgotten.

All of Aydamun supports The March 14 Alliance and Saad Hariri. There is no political disunity or disagreement in the village. They peacefully coexist with the Christian community. The economy is based on agriculture. Olive and almonds are the most common crops. In Aydamun, too, younger people pursue occupations in the military, police and education. Rug making, which used to be the village's successful trademark, ceased ten years ago. Building a pond would improve the village's economy. Such a project was developed by the former President Emile Lahoud for Aydamun and neighboring villages and was realized in the Kavashra village. A similar pond is the greatest wish of the habitants of Aydamun. In terms of education, the village is in good shape. There

are state primary and secondary schools and a high school in the village. There is also one private school offering primary and secondary education. There are many young people with a university diploma. The water and electricity infrastructure is not good. Water is supplied twice a week at scheduled intervals. There is no health center in the village and the nearest health centre is in Al Birah 15 kilometers away.

The villagers have no relations or relatives in Turkey. They have close relations with the Turkish Embassy and the Turkish troops in Lebanon. Their knowledge about Turkey is very limited, but still positive. They describe Turkey as a great, beautiful and developed country based on what they have heard from those who received education in Turkey or those who have visited Turkey. They would like to visit Turkey. There are young people who were educated in Turkey with Turkish scholarships, and they are the only ones who can speak fluent Turkish. Turkey is about to realize a school project in the village. Once the school is finished, it will be handed over to Lebanese authorities. Along with the usual curriculum, Turkish education will be offered as well in this school. The Turkish Embassy is implementing a well water project. It plans to supply water to homes 24 hours a day. The Turkish troops have donated 7 computers to the village school. The Turkish Embassy brings Turkish teachers to teach Turkish for free. Currently there about 100 students learning Turkish.

2. Baalbeck Turkmens

Turkey became acquainted with the Baalbeck Turkmens in 2007 with the help of the Akkar Turkmens. One arrives in the Baalbeck Turkmen villages from the Akkar villages after a drive of 2 hours and 15 minutes. The trip is 95 kilometers. Although it is a short distance, the mountainous terrain and narrow roads make the journey take so long.[5]

The lifestyle, culture, socioeconomic level and Turkish of the Baalbeck Turkmens are unlike those of the Akkar Turkmens. The Baalbeck Turkmens are a more closed society and have a tribal structure. They live in an area with many Christians and Shiites. The villages are surrounded by communities that belong to a variety of religion and sects, but the Turkmen communities are homogenous. Except for Duris and Addus, the villages are entirely Sunni Turkmen. The Turkmens of the region are settled in 5 Turkmen villages around Baalbeck, all within 15 minutes from one to another, and in one village near Hermel. All these villages are known as Turkmen tribes by the locals. People from different villages are related and have ties with each other.

Akkar Turkmen Villages	Total Population	Population Distribution	Turkmen Population
Kavashra	2800	100% Turkmen	2800
Aydamun	3000	75% Turkmen 25% Christian Arab 80% of Christians are Orthodox 20% are Maronite	2250
Total			**5050**

2.1. Sheymiye Village

Sheymiye village is about 20 kilometer from Baalbeck. This village stands out among the Baalbeck villages for having the best preserved Turkish identity. They also speak Turkish better than any other village in Lebanon. Turkish is spoken everywhere. The population is about 1,000, and there were 500 voters in the last elections.

Sheymiye resembles a typical Anatolian village. Some families lead a life very similar to Anatolian Yörüks. They resemble the Yörüks in appearance as well. The villagers (including the young ones) had some difficulty understanding our questions in Turkish, but we could clearly understand them while they were speaking to each other. They speak the Turkmen language at their homes. Since the entire village is of Turkmen origin, since they live in a majority Shiite region, but are not very much liked by the Shiites, since they are identified as a Turkmen tribe, and their education level is low enough, they have managed to preserve their Turkish identity and language very well.

Politically, they support the Future Movement and Saad Hariri. Their economy is based on agriculture and animal husbandry. They are extremely poor. Some families live in tents, although there are some families who live in better conditions. The education level is medium. Children have to go to a settlement named Bid Neil since there is no school in the village. Health care is available in a health care center 10 kilometers away. They use the intermittent Lebanese water supply and electricity.

The Turkish Red Crescent built a school in a settlement named Mahamiye, since this settlement is close to the Baalbeck villages, but Turkmens do not attend this school. When we ask their opinions about Turkey and Turkishness, they say they have Turkish blood running in their veins.

2.2 Duris Village

While other settlements in Baalbeck are villages, Duris is a relative bigger town. Turkmens are in the minority here. The total population is about 8,000, and there is an equal dispersion of Christians and Muslims in the town. 85% out of 4000 Muslims are Shiite and the rest are Sunni. Turkmens form the entire Sunni population, so there are about 600 Sunni Turkmens in Duris. According to figures obtained from Deputy Mayor's office, 2600 votes were cast in the last elections. Half of these voters are Muslim and 200 out of 1300 Muslim voters are Sunni.

The Turkmens of Duris have good economic conditions and good education. But due to their coexistence with the Arabs, education and an extroverted lifestyle, they have lost their Turkmen identity. They do not speak Turkish. Sunni religion and Lebanese nationality are the main constituents of their cultural identity. They feel sympathy for Turkey, in the way Sunni Lebanese do. The Turkish Embassy in Beirut has carried out a school Project for the Baalbek Turkmens.

Here the Turkmens support the Future Movement and Saad Hariri. The Shiites that support the March 8 Alliance (led by Hezbollah) are very influential in the region. Thus Turkmens were excluded from the political process until recently. Now the situation seems to be changing. Our informant regarding the general condition of Duris is the Deputy Mayor of the town and a Turkmen. He says that previously it would not have been possible for a Sunni to earn his position. Sectarian differences made for a tense political atmosphere in the town.[6] Close neighbors support different political groups, for example one flies the March 14 Movement and the other the March 8 Alliance flag in their home. Improved relations prevent conflict in town.

The general approach of the Turkmens here is very similar to those of a Sunni Lebanese. They perceive Iran and Israel as regional enemies, feel sympathy for Syrian people, but do not approve of the administration in Syria. Of the region's nations, they like and trust Saudi Arabia the most. They even see Saudi Arabia as the "mother of the Lebanese Sunnis." This

shows that the Turkmens of Duris are almost completely Arabized. Similar to the Sunni Lebanese, they have a positive attitude about Turkey and its role in the region. But this support depends on actual circumstances. Turkey's reaction against Israel, its role in the Doha crisis and its influence on Syria are believed to favor Lebanon's stability, and these are the main reasons for their positive feelings towards Turkey.

2.3 Nananiye Village

The total population of this village is about 800, all Sunni Turkmen. The people are aware of their Turkishness, they are proud of it, but they are still about to lose their cultural identity. Only old people can speak Turkish fluently, and the young can barely speak Turkish. Many people have Turkish names. Income levels in the village are extremely low. The people of Nananiye became Lebanese citizens in 1994, that's why the village remains unregistered. In other words, officially it does not exist. People go to Duris for all kinds of official business. Since it is not registered, there is no administrative unit or authority. Like other Sunnis, the people support Saad Hariri and the Movement of the Future. They seem to be a conservative community with no extremist tendencies. They do not have any issues or conflicts with neighboring villages.

The economy is based on agriculture. Wheat, barley, potatoes and tomatoes are the main crops. Similar to other Turkmen villages, many people work in the military and the police. The education level is medium. 60% of the children attend school. Since there is no school in the village children attend a school in Baalbeck, which is 12 kilometer away. Well water is distributed through pipes to homes, and there are no infrastructure problems. Electricity is intermittent, but the problem is usually solved with generators. Villagers watch Turkish TV via satellite, and Turkish TV shows are very popular in all of Lebanon.

Since they did not have any relation to Turkey until two years ago, they are not interested in, or attached to, Turkey. Only a few have been to Turkey for a job. Connections have been established over the last 2 years since the Turkish Embassy in Beirut and the Turkish troops found out about the Baalbeck Turkmens. The Turkish Embassy makes efforts to build a school here. The Project will start as soon the land issues are solved. None of the students have benefited from the Turkish university scholarships until now.

Baalbeck Turkmen Villages	Total Population	Population Distribution	Turkmen Population
Sheymiye	1000	100% Turkmen	1000
Duris	8000	50% Muslim 85% Shiite - 15% Sunni Turkmen 50% Christian, Maronite and Greek Orthodox	600
Nananiye	800	100% Turkmen	800
Addus	800	85% Turkmen 15% Shiite Arab	700
Hadidiye	500	100% Turkmen	500
Al Qaa	500	100% Turkmen	200 (300 Turkmen are living within Syrian borders)
Toplam			**3800**

2.4 Addus Village

Addus Village is located five minutes away away from Nananiye. Actually, it is hard to discuss those two villages separately. The village's characteristics are virtually identical to those of Nananiye. The population is 800. 58% of the villagers are Sunni Turkmen, and the rest are Arab, so there are about 700 Turkmens living in Addus.

2.5 Hadidiye Village

Hadidiye village is about 5 kilometers from Addus. It is an extremely small village. There are 30 houses and tents. The population is 500, and the people are all are Sunni Turkmen.

2.6 Al Qaa Village

Al Qaa village is somewhat distant from the other Baalbeck villages. Although it lies within the borders of the Bekaa province, it is closer to the city of Hermel. It is an hour drive from the Baalbeck villages towards Syria. Al Qaa is located on the Lebanese-Syrian border. Some of the villagers are Lebanese, and others are Syrian citizens. The population is 500, all Sunni Turkmen. 300 are Syrian and 200 are Lebanese citizens. Even the Lebanese part of the village is under Syrian control. The soil is very fertile and the entire village works in agriculture.

3. Cretan Turks

The Cretan Turks that live in Tripoli (the northern province of Lebanon) have a different story than those of Baalbeck and Akkar Turkmens. Their history in Lebanon began when the Ottoman Empire lost its dominion over the island of Crete. In 1821, when Greece gained independence, the Greeks in Crete rebelled against the Ottoman Empire, too. Until 1897 many uprisings were put down by the Ottoman Empire. In 1897, just before the Ottoman-Greek war, the island rose up again. Although the Ottoman Empire won the war, a new administration under the protection of Czarist Russia, England, France and Italy was established on the island with the intervention of regional powers. Gregorios, the son of the Greek King was commissioned as commissar to the island.[7] After 1897, when the Ottoman Empire lost control of the island and the Ottoman soldiers left, the Muslim population of Crete was left to fend for itself. Attacks on the Muslim population of the island (45% of the population) began. In 1898, a counter-revolt was initiated under the leadership of Ali Bekraki, but since the attacks continued, the Ottoman Empire sent ships to protect the island's Muslim population. Most of the Cretan Turks were settled in Izmir and Mersin, but some of them were sent to Tripoli and Damascus. Sultan Abdulhamid II established the village of Hamidiye for those who arrived from Crete and gave them land. They were also compensated for their losses in Crete. After WWI, the Ottoman Empire lost Lebanon and Syria and the borders were redrawn. Some of the Cretan Turks remained in Syria and others in Tripoli where their relatives lived. Today, the Cretan Turks of Lebanon consist of those who were settled in Tripoli and those who were settled in Hamidiye, but migrated to Lebanon due to economic reasons. The detailed story of Cretan Turks can be found in Professor Abdullatif Bekraki's book "Girit Adası ve Göçmenler Tarihi" (The Island of Crete and the History of the Migrants).[8] According to Bekraki, 10,000 Cretans were taken to Tripoli, but they dispersed later.

The number of Cretan Turks in Lebanon is not known precisely, but their number is estimated to be around 10,000. Those people call themselves Turks, but they are aware that they are of Cretan origin, so they call themselves "muhacirler" (immigrants). When they were first settled in Tripoli, the Cretans remained distant from the Arab population and tended to preserve their identity. This tendency seems to change for the new generation. The first generations used to speak Turkish and Greek, but the new ones have forgotten both of them. Within the last 110 years, they have largely assimilated. Only some Turkish customs and traditions are still practiced. The locals in Tripoli call the Cretans "muhacirler" instead of Turks because when the Ottomans first sent the Cretans to Tripoli they advised the authorities by

saying that they are sending new immigrants from Crete. Today, the Cretan Turks can be distinguished by their family names since their surnames always end with "aki" or "eki" which means son in Greek. When we separate the Greek ending, we find the Turkish root. For example "Bekraki" is consisted of "Bekir" and "aki" and it means "son of Bekir" (Bekir is a common Turkish name).

The Cretan Turks are often referred to as "Ottoman," and for that reason they feel close to Turkey, which they see as the continuation of the Ottoman Empire. The causes of their identity loss are listed below;

a. They live together with Arabs.

b. They were easily accepted by the locals since they are all Sunni. They were not subject to any oppression or discrimination.

c. They did not have a separate place to protect their culture and identity since they lived in the city.

d. Turkey was distant and unaware of their existence, accelerating their Arabization.

e. They are an urbanized community with high levels of education, and this fact led Turkish to fade into oblivion.

f. As communication was hard to establish in the earlier times, the Cretans in Syria and Lebanon lost contact with their relatives in Anatolia. The last link between the Cretans of Lebanon-Syria and Anatolia was lost too when the surname act was adopted in Turkey. They believe that they have many relatives in Izmir and Ayvalik but they cannot be certain of it.

g. The only difference between the Cretans in Turkey and Lebanon is the region they were settled in fell out of Turkish control and they remained among the Arab community.

The Cretan Turks of Lebanon are still in relation with their relatives in Syria. They are 45 minutes distant from the Hamidiye village and they hold visits from time to time. Even not as much as the Cretans of Lebanon, the Cretan Turks of Syria are assimilated as well. They relatively managed to protect their identical qualities as they are living in the rural, they are a more self enclosed community and education level is low. For example, Cretans in Lebanon have forgotten their languages completely, but those in Hamidiye can still speak Greek. As we know, the Greeks who were living in Turkey and were sent to Greece after the population exchange could speak better Turkish than Greek. This is because of the language spoken in the lands they lived. The locals of Hamidiye do not describe themselves as Cretan Turks, but as Cretan Muslims or Ottomans. Some of the better educated locals in Tripoli have researched their roots and define themselves as Cretan Turks. The majority of the Cretan Turks of Tripoli establishes relations or sympathizes with Turkey.

There is an association of Cretan Turks in Lebanon. The "Cretan Immigrants Association" which was established and registered in 1962 by Ibrahim Bekraki, did not survive because of the civil war at the time. Turkey was not aware of the existence of Cretan Turks in Lebanon until 1985. Cretan Turks contacted the Turkish Embassy in Lebanon that year.

4. The Turkish Citizens and Syrian Turkmens in Beirut

4.1 Turkish Citizens in Beirut

One can often hear Turkish spoken in the streets of Beirut. The number of persons having both Turkish and Lebanese citizenship is not known precisely. Some Turkish citizens in Beirut have been organized within associations. The figures of these associations indicate that 20,000 Turks live in Beirut. Most of them migrated in the 1940s for economic reasons from southeastern Turkey. They are mostly from the Söğütlü, Ömerli, Çavusşlu, Şenköy, Midyat and Gelinkaya districts near Mardin. Some of these emigrants went to Syria, and some came to Beirut. The Turks who live in Beirut today are the

second and third generation. The middle aged and older Turks speak Turkish fluently, but the younger generation is about to forget their language. Most of them have still family ties in Turkey. They have relatives and property in Turkey, and they visit very often for business. This community used to belong to the lower socioeconomic level, but their conditions have recently been improving. Most of them want to return to Turkey. Many of them were not registered as Lebanese citizens until 1994, and their conditions have improved since then. Some of them have both Turkish and Lebanese citizenships. They can get the Turkish citizenship when they furnish legal proof of their Turkish origins, but some of them fail to submit the paperwork and obtain Turkish citizenship. Turkish citizenship is their greatest wish. They also want Turkish education.

There are two associations in Beirut, established by the emigrants from Söğütlü. Their names are "Future Star" (Nujum al Mustakbel) and "New Future" (Jiel Mustakbel). As these names show, they support the March 14 Alliance and Saad Hariri. The associations have 800 members but they have also direct relations with the families who are not members.

4.2 Syrian Turkmens in Beirut

There are a few Syrian Turkmen families living in Beirut and Tripoli. They migrated from Syria for economic reasons. They are fluent in Turkish. They live in hard conditions in Lebanon. Most of them earn their lives by selling lottery tickets or shoe shining. They still have family ties to Syria. Our knowledge about these people is limited to the interviews we held with those we met on the streets by coincidence. They estimate their numbers to be between 50 and 100. They live in Beirut and Tripoli.

5. Circassians

The Circassians were transferred from the Balkans to the Middle East after the Ottoman-Russian War of 1877-78. They remained in Syria, Israel and Jordan after the Ottoman Empire lost these territories. Some of them moved to Lebanon for work. The Circassians of Lebanon see Turkey as their second homeland and maintain relationships with their relatives in Turkey. They do not live as a community in a specific region, but are dispersed throughout the country. There is no precise knowledge about the numbers of their population.

Besides the Turkish existence we classified under five chapters, we were informed about Turks living in Halba [9] which is in northern Akkar, in Tripoli and in Meshaa which is close to Halba. We were unable to study these communities. These people are aware of their Turkmen origins, but have been completely Arabized and forgotten Turkish.

The Cultural Identity of Turkmens in Lebanon

As in every part of Lebanon, sectarianism is also extremely drastic among Turkmens. Therefore, their sectarian identity is more important to them than their ethnical identity. The dominant element of their identity is Sunni Islam. Although they are aware of their Turkmen identity, until recently they tended not to protect it, and their ethnic identity was eroded with each new generation. However, in recent years the idea of preserving Turkmen identity has come into prominence for certain reasons. These are the efforts of Turkish Embassy, Turkey's increasing interest in Lebanon, Turkish troops coming to Southern Lebanon within the framework of UNIFIL (United Nations Interim Force in Lebanon) and Turkishness being a source of pride[10] for Turkmens in Lebanon.

When we compared the Akkar and Baalbeck Turkmens' cultural identity the following results were obtained. The majority of the Turkmens live in villages where only Sunni Turkmens are present. On the other hand, there are also some villages, such as Aydamun and Duris, where Turkmens live with Christians and Shiite Arabs. Since the villages in Akkar are mainly found in Sunni regions, they have no problems with their neighbors. They are known as Sunni

villages, rather than as Turkmen villages. They are not under political pressure. Hariri and the Movement of the Future, which are supported by Akkar Turkmens, won all seven parliamentary elections in Akkar. Therefore, Turkmens are members of the community, the vast majority of which is Sunni. This gives the Akkar Turkmens a role in national politics and helps them socialize with their neighbors. An incentive to protect their Turkmen identity does not emerge in an atmosphere where the difference does not seem to matter. The same conditions apply for the Cretan Turks. It seems that this situation accelerated the Arabization of the Akkar and Cretan Turks.

The majority of Baalbeck Turkmens also live in villages with mainly Turkmen populations. However, the neighboring villages and towns are predominantly Shiite and Christian, therefore they are in minority position. They are also politically weak. Ten deputies from the region are in the parliament, and they were all elected by the March 8 Alliance supported by Shiite community. As for Turkmens, they support Hariri and his March 14 Alliance. Many of the Turkmens we interviewed emphasized that they are not welcome in the neighborhood and are pressured not to participate in political activities. This atmosphere isolated the Baalbeck Turkmens. They are referred to as the "Turkmen Horde" by Shiites. Being different and minority decelerated their "Arabization."

We observed that the education levels in the villages are directly proportional with Turkmen identity and the protection of Turkish language. We saw that Turkmens, who were friends with Arab children and got training in Arab language, forgot Turkish. In Aydamun, which has the highest education level among all the villages, Turkish was forgotten. Yet in Baalbeck, where the education level is low, Turkish was better preserved. In Kavashra, however, the education level is lower than Aydamun's and higher than Baalbeck's. Therefore, they are better than Aydamun, but lag behind Baalbeck Turks in maintaining competence in Turkish and their Turkmen identities.

In the 1990s, Turkey's close relations with Israel created one of the main obstacles for the public expression of Turkmen cultural identity. Being close with Israel is an unacceptable from the point of view of the Lebanese. Some Turkmens in Lebanon stated that "the defense cooperation agreements signed in 1990's between Turkey and Israel put them to shame". The relative decline in Turkey-Israel relations allows Turkmens to express their identities more comfortably. As a matter of fact, with the Davos incident occurred they began to articulate their pride in their Turkmen identity.[11] Turkey's becoming a center of attraction in Lebanon is also strengthening Turkmen identity.

Interviews with Turkmen villagers revealed that they rely on Lebanese army, and it will protect them to the extent of its ability to do so. However, they think that the army is weak in comparison to Hezbollah, and that, should conflict occur, the army might split up. For this reason, they believe that Sunnis in the region should support them, and that Saudi Arabia, Egypt and Turkey will never abandon them. Two results can be inferred from this view. First, the Turkmens; understanding of politics is the same as that of the Sunni Lebanese. Secondly, they think that Turkey will help them, not because they are Turkmens, but because they are a "Sunni nation."[12]

The Political Tendencies of Turkmens in Lebanon

Religion and Sunni Islam are two of the main points of reference in social relations and in the political views of Turkmens in Lebanon. It can be said that they are conservative and devout, but they do not have radical tendencies. Northern Lebanon, where the Akkar Turkmens and Cretan Turks live, is the Islamist Muslim Brothers best stronghold in Lebanon. However, no Turkmens support the Muslim Brothers. Turkmens, who describe themselves as a com-

munity that avoids extremes of all kinds, also avoid radical tendencies in politics.

Turkmens are not exposed to any oppression or threat for being Turkmen, but they have some problems because of their being Sunni. Since they are Sunnis, they support Saad Hariri and his party, the Movement of the Future. In all the villages visited Hariri posters and the flags of the Movement of the Future were frequently seen. Northern Lebanon, where the Akkar Turkmens and Cretan Turks live, is the region where Saad Hariri rules. During the electoral campaign, Hariri held his election campaign rally for the region of Akkar at the entrance to Kavashra village. In the Baalbeck Turkmens area, although Hezbollah is very strong, Turkmens continue to support Hariri. Even the Turkmens who live with Shiite Arabs in villages, such as Duris, fly the flags of the Movement of the Future.

Among the Turkmens of Lebanon, there is no one who has reached a senior position. There are no politicians, opinion leaders, artists or scientists. Since Kavashra village is completely composed of Turkmens, the mayor is a Turkmen, as well. Although Turkmens are in a majority in Aydamun village, the mayor is a Christian. The Baalbeck villages, since they are not officially registered, do not have an administrative structure or local administrators. Only Duris has an administrative structure. In this town with a Shiite majority a Turkmen is deputy mayor.

In Lebanon Assembly, the sects are represented with quotas, which were allocated for them. The 1989 Taif Accord stipulates that Christian and Muslim deputies be equally represented in the Assembly with 64 deputies each. Muslims are divided into 4 sects: Sunnis, Shiites, Druzes and Alawis. These sects have deputy quotas of 27, 27, 8 and 2 representatives, respectively. Turkmens have yet to have one of their own voted into the national Assembly, but have an opportunity to see their deputies in the Assembly if they take advantage of the 27-person Sunni quota.

Lebanon's Turkmens and Turkey

Lebanese Turkmens do not have relatives in Turkey, and therefore regular visits to Turkey are out of the question. Only people educated in Turkey who maintain their professional contacts visit Turkey. As for Cretan Turks, although they assume that they have relatives in Turkey, they do not possess information about where those relatives are. Thus Lebanon's Turkmens' relationship with Turkey is restricted to their ties with our Beirut Embassy and the Turkish military unit.

Lebanese Turkmens visit the Turkish Embassy and the Turkish military unit frequently. Visits are regularly organized in religious and national bayrams. Turkmens are invited to the activities organized by the Embassy and the military unit. Every 6 months, they reunite for medal ceremonies. Bonds were established with Baalbeck Turkmens, whose existence was recently discovered. Serdar Kılıç, who is currently the Ambassador to Beirut, was the first authority to visit the Baalbeck Turkmens. Baalbeck Turkmens also began to participate in bilateral visits. Furthermore, in Turkmen villages many projects were completed, and some of them still continue thanks to the Embassy, the military unit and the Red Crescent society. Among these, there are projects such as schools, computer laboratories and a water supply network. The Turkmens are very pleased with these projects.

Turkmens in Lebanon have been sympathetic to Turkey as Turkish interest in Turkmens has grown in recent years. There are some, who describe Turkey as their homeland. One of the common characteristics of all Turkmens is their hospitality. They attach great importance to the guests coming from Turkey and they treat them as special. They express their love, attachment and longing for Turkey on all occasions. However, they have limited information about Turkey. Their information is limited

to what they are told by educated people and what they see on Turkish television series.

All the sects in Lebanon feel close to a given foreign nation that is a force in the region and a need for the protection of its security umbrella. Eighteen officially recognized ethnic groups and sect live together in this small country, and the violence that has occurred between these groups in the past justifies this feeling. This historical relationship causes feelings of mutual mistrust. Central authority in Lebanon is extremely weak and none of the sects believes that the army can offer them security. The sectarian division spread in the army and the security units. They even wonder whether or not Shiites in the government's forces will even fight against Hezbollah, should the Lebanese army clash with the organization. In this atmosphere, sects feel the need for protection. Saudi Arabia has been the regional force that Lebanese Sunnis depend on. We may deem the Turkmens who are predominantly conscious of their Sunni identity to share this view.

The latest development concerning relation between Lebanese Turkmens and Turkey was Turkish Foreign Minister Ahmet Davutoğlu's visit to Lebanon in July 2009. During his official visit, Davutoğlu visited Kavashra, establishing high-level contacts with the Lebanese Embassy and Lebanese Turkmens (the Turkish military unit in Lebanon did not take part in this). In his Kavashra speech, Davutoğlu gave the message that Turkey's support will continue with these words: "You are the bridge of friendship between Lebanon and Turkey. We will always stand by you as we also do for our Palestinian brothers in Gaza. When you are in peace and in prosperity, we are also at peace. Your problem is our problem." During the visit, the people who live in Kavashra greeted the minister with Turkish flags and chanted, "Long live Turkey."[13]

Conclusion: Suggestions for the Turkmens of Lebanon

The suggestions section will be divided into two subsections: short term and long term suggestions. The short term projects will be divided into village based projects and comprehensive projects. The village based projects, projects for improving the living standards of villages in Lebanon where Turkmens live will be presented separately. Then the comprehensive projects, again for Turkmens, but including all the Turkmen villages, will be listed. The long term policy suggestions, which aim to bring all the projects together, will be put into practice over the long term and contribute to Turkey's Lebanon policy, and not include only the Turkmens, will then be listed.

1. Short Term Projects for the Improvement of Turkmen's Living Conditions and Strengthening Ties with Turkey

In Lebanon, even basic government services are subject to sectarian discrimination. Especially in rural areas, limited services are provided. Therefore, even the smallest projects leave a great impression on people, including the Turkmens. Basic low budget projects make a big difference to Turkmens living in hard conditions. In our interviews, we asked the prominent locals their expectations from Turkey. Here is a list of recommendations, based on their responses:

1.1 Village Based Project Recommendations

a. Kavashra village had been given a school, a computer classroom, Turkish language education and university scholarships in Turkey. The Turkish Red Crescent also asked the mayor to make a list of their needs. The most urgent needs are listed by the mayor are well water, water supply project, city hall, meeting room[14], health center and ambulance. The construction of a health clinic for the use of all Turkmens in the area has been accomplished. The embassy is making efforts to arrange an ambulance. Other demands on the list have not been realized yet but are on the agenda.

b. There are no problems in Aydamun, in terms of education. Along with the current schools, the Turkish Embassy's school project is underway. Turkish education will be intensified when the new school project is completed. The village's infrastructure is not good. Turkey is still

trying to finish a water well project and supply water to houses 24 hours a day. A water project for agricultural irrigation is also needed, so the construction of a dam pond for irrigation purposes is of vital importance for the economic development of the village. The village headman (muhtar) states that such project will revitalize their village thanks to Turkey. Secondly, the villagers want a village clinic because they feel uncomfortable with going to a distant, majority Christian settlement.

c. Nananiye's most urgent needs are a school building and the establishment of small scale business to provide employment opportunities for young people. The income level of the village is extremely low. A project to establish a workshop would help to solve such problems. The Turkish Embassy in Beirut gained ground regarding the school Project. The Project will start as soon the land issue is solved.

d. The Baalbeck Turkmens received Lebanese citizenship in 1994. That is why some of the villages where they live are not registered and legally do not exist. There is no administrative authority in their villages, and they do not have basic social services. In order to resolve these issues, the villages need to be legally registered, and an administrative authority needs to be provided to them.

e. Since we only recently found out about the Baalbeck Turkmen, Turkey has not launched any projects there. The first suggestion would be the construction of a school building for the common use of all the Baalbeck villages. The Baalbeck Turkmens live in villages that are 15 minutes away from one another. That is why we recommend the construction of one common school offering Turkish education, instead of building a school in each of the villages. This way, all the Baalbeck Turkmens can be gathered under a single roof, the education level will improve and preservation of the Turkish language can be managed. It was only possible to send a Turkish teacher to the Akkar Turkmens, but the Baalbeck Turkmens wish to receive Turkish education, too, and they have the necessary background for learning Turkish. The Baalbeck Turkmens would not benefit from Turkish university scholarships yet. Students that improve their Turkish skills could be placed in Turkish universities.

f. Sheymiye village is suitable for the implementation of projects. Osman Bozan is a prominent figure who is called the muhtar, although this is not official. He has built some building with the village's own resources. One is a school building. The building needs to be completed and equipped. There are classrooms available for computer lessons in the school. The muhtar's efforts can be assisted, and the school can be finished for use. The village needs a clinic as well.

1.2 Complementary Projects

a. Currently Turkey gives four scholarships in Turkish universities for Turkmen students in Lebanon. The number recently increased from 2 to 4 thanks to the efforts of the Turkish Ambassador to Lebanon, Mr. Serdar Kılıç. Still, the number of scholarships available to Turkmens is insufficient. Only Akkar Turkmens have received education scholarships. None of the Cretans or Baalbeck Turkmens has received scholarships. Almost all the Lebanese Turkmens have returned to their country after finishing their education in Turkey. These educated people who speak fluent Turkish are working hard to protect the Turkmen identity. Lebanese Arabs who received university education in Turkey have established the Lebanon-Turkish Association in Tripoli. Similarly, the Turkmen Association in Tripoli was established by Turkmens who received education in Turkey. Ali Bekraki, who got his medical education in Turkey with his own resources, is making great efforts to protect the Cretan Turkish identity on his own. Increasing the number of scholarships as much as possible would greatly help the Turkmens to protect their identities, to learn and spread the Turkish language, and strengthen their bonds with Turkey. If the vacancies cannot be increased, reducing the tuition and fees for foreigners in the case of Lebanese Turkmens would increase the numbers of

those wanting to pursue a university education in Turkey with their own resources.

b. Turkish TV shows are very popular in all of Lebanon, which has special TV channels that air only Turkish TV shows. In our interviews we found that the Turkmens in Lebanon are great fans of these shows as well, but the shows are aired in Arab channels with Arabic dubbing. If the Turkish shows, already a phenomenon in Lebanon, were aired in Turkish, it would be a vital contribution to the establishment of stronger bonds with Turkey and the relearning of Turkish. We found that the Armenian citizens we interviewed in Beirut speak Turkish very well. When we asked why, they said that they speak Turkish at home and watch Turkish TV shows. This shows that TV shows give a motivation to learn and maintain Turkish language skills. We learned that, except for one, the Turkmen villages are unable to watch Turkish channels. A small effort to place satellites in the villages would make a great difference.

c. We asked the people in Turkmen villages about their knowledge of Turkey and we found that they do not have any knowledge except for what they hear from those who were educated in Turkey and what they see on TV shows. It would be very efficient to organize travel programs to Turkey for young people, children and women from Turkmen communities to increase their knowledge about Turkey.

Some villages are not mentioned in the recommendation due to below stated reasons:
The Addus and Nananiye villages are intertwined. Addus would benefit from every project realized in Nananiye. Hadidiye consists of 30 houses. Duris is relatively a developed town and school has already been built by the Turkish embassy here. Cretan Turks and Turkish citizens in Lebanon already live in big cities. It is impossible to launch infrastructure projects for Turkmens there. Recommendations targeting these communities are handled in the next section within the long term project recommendations.

2. Long Term Projects Contributing to Turkey's Relationship with Lebanon
While the recommendations here target the Turkmen community, they will also help Turkey to maintain a favorable relationship with Lebanon. Those long term projects will serve as a framework and an organizational structure for the short term projects as well.

1. The establishment of three basic institutions in Lebanon would support the realization of other recommendations: a Turkish Cultural Center, a Turkish College and a Lebanese Turkmen Association.

The cultural center would enable us to bring all the village projects under a single roof. Vocational training, the promotion of Turkish culture and Turkish language education can be conducted in a more organized manner. Programs that provide employment, vocational training and travel opportunities can be carried out. The shortest way to strengthen a sense of community among the Turkmens and to protect their language and cultural identity is to establish a Turkish Cultural Center.[15]

A Turkish College is another recommendation to serve the same aim. Like the social structure of Lebanon, there are institutions that enable different communities to have their own style of education. Colleges and high school from different countries are also common, but there is no Turkish College in Lebanon. In this context, there is a great potential in Lebanon for Turkey. The Turkish College should not target just the Turkmen Community. Turkey is becoming an attraction center for Lebanon, and the establishment of a Turkish College has become a necessity in terms of the Turkish policy towards Lebanon.

A Lebanese Turkmen Association should be established to bring the different Turkmen communities of Lebanon, which only know of each other's existence, together. The association can have branch offices in Beirut, Tripoli, Akkar and Baalbeck. Currently such an association

exists in Tripoli. Unfortunately, the association has not succeeded at bringing people together. In fact, it is actively disliked. Many people we interviewed have negative opinions about the center. The center can only represent the Turkmens on a limited basis, since it requires members of the association to have at least a high school diploma.

The organizational structures of all three recommended institutions need to be engaged with Turkey.[16] Cooperation with Lebanese authorities is necessary, but Turkey must have control. The institutions should not be handed over to local authorities for two reasons. First, associations become dysfunctional due to incompetency. Second, it is almost impossible for associations not to get involved in political and business related issues. This may damage Turkey's neutral image and cause Turkey to be associated with undesirable persons or groups.

2. The Turkmens of Lebanon want the Turkish community to be aware of their existence. There have been no academic studies of Lebanese Turkmens until now. The history of Baalbeck and Akkar Turkmens is not clear. There is knowledge about the history of Cretan Turks, but mainly regarding those who settled in Anatolia. This study deals with information about the history of Turkmens in Lebanon. This information is a basis for further studies. The encouragement of further studies dealing with Lebanese Turkmens' history would help them to learn and protect their cultural identity. Documentaries would help to instruct the Turkish community about the Turkmens in Lebanon.

3. Sister village and sister town relationships with partners in Turkey can be established for the Turkish villages and Turkmen villages of Akkar and Baalbeck. This would help to create bonds between Lebanese Turkmens and the Turkish community. The Turkmens living in rural areas expect basic services. The sister village implementation may support the Turkmen areas with environmental planning and infrastructure projects. Along with project based periodic support, a permanent system can be established that enables the villages to develop. Experiences gained by the mutual visits between sister villages and towns might be useful for the Lebanese Turkmens. Cultural and social adaptation can be achieved through cultural and youth cooperation programs.

4. All these activities on behalf of the Turkmens in Lebanon can include a complementary package that includes different groups. For example, if travel to Turkey is organized for the Turkmens of Tripoli, Akkar or Baalbeck; such a trip must contain young Sunni Arabs from Tripoli, Alawites from Akkar, Christians from Ayudamun and Shiites from Baalbeck. Arab students can also benefit from scholarship opportunities in Turkish universities. There is a large demand for this, especially in Tripoli. The Turkish Cultural Center and Turkish College are Turkmen oriented projects, but they should include Arabs too. The sister town projects doesn't have to be limited to Turkmen villages only. For example, we interviewed the mayor of Sur in southern Lebanon, and he stated that his city would like to become the sister city of Izmir. Such projects can be implemented for the non-Turkmen villages in Akkar and Baalbeck as well. If the Turkmen oriented projects include such complementary projects, the Turkmens of Lebanon will not be harmed in any way, and Turkey's Lebanon policies will benefit from these projects, too.

END NOTES

1 Associate Prof. Veysel Ayhan, who released a book about the history of Lebanon, says that Turkmens settled in Lebanon during the reign of the Mamluks. Again, he was the one who informed me that Turkmens came to the region before Sultan Selim I. I want to thank him for his contributions. For detailed information: Veysel Ayhan, Özlem Tür; Lübnan: Savaş, Barış, Direniş ve Türkiye ile İlişkiler, Dora Publications, Bursa, November 2009.

2 Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., p. 15, cited by Veysel Ayhan, Özlem Tür; Lübnan Sorunu ve Türkiye: Savaş, Barış ve Direniş, (The Lebanese Problem, and Turkey: War, Peace and Resistence) Ankara: ORSAM Yay., 2009, (forthcoming).

3 Kamal Salibi, A House of Many Mansions: The History of Lebanon Reconsidered, I. B. Tauris, Londra, 2005, p. 103.

4 Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., p. 15. Abdulrahim Abu Husayn's study "The View from Istanbul" deals briefly with the history of the Sanjaq (state) of Tripoli and states: "The sanjaq of Tripoli has been under the control of the Turkmen Assaf Rulers since 1516 when it was taken under control by the Ottoman Empire. After 1579 it was taken over by the Turkmen Saifas family. Abdul-Rahim Abu-Husayn, The View from Istanbul: Ottoman Lebanon and the Druze Emirate, I. B. Tauris, 2003, p. 92.

5 Some parts of the road are extremely dangerous. A Turkish engineer died there on a foggy day, some three years ago.

6 They are friendly with the Shiites in their daily life, but try not to discuss politics with them because such discussions easily lead to conflict. Although there is no violence, the air is always tense since both sides have hostile feelings.

7 The Island of Crete officially became part of Greece after the declaration of the second constitutionalist monarchy in 1908.With the signing of the London and Bucharest Treaties after the Balkan War, Ottoman Empire officially accepted the annexation of Crete by Greece and thus the issue of Crete was concluded. For detailed information about the process see Ayşe Nükhet Adıyeke, Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908), (Ottoman Empire and the Crisis with Crete: 1896-1908) Türk Tarih Kurumu yayınları, 2000.

8 This information is quoted from Haşim Söylemez's study"Lübnan'daki Giritli Türkler-Cretan Turks in Lebanon" in the Aksiyon Journal issue 722, released on 6 October 2008.

9 We were informed about the existence of a family named "Türkmeni."

10 Some of the Turkmens I interviewed are stating that the security treaty with Israel that was signed in the 1990's was a matter of dishonor for them and they hesitated to reveal their Turkmen identity at these times.

11 The Davos incident had an incredible effect in all of Lebanon. All groups we met in Lebanon had mentioned the Davos incident once they found out that we were from Turkey. The incident has changed Turkey's image in a positive way and encouraged the Turkmens to express their identity.

12 In Lebanon, Turkey is perceived as a Sunni power in general. This perception bears risks for Turkey's Lebanon policy. First of all, the Sunnis have high expectations from Turkey. They see Turkey as a political, economical and even a military support against the Shiites. Second, the non-Sunni groups in Lebanon have a negative perception regarding Turkey for this matter. This damages Turkey's "equidistance policy".

13 Abdülhamit Bilici, "Lübnan'daki Türkmen Köyünde Bayram", Zaman, 01 August 2009.

14 Such fields dot the Lebanese countryside and are used for funerals and special occasions.

15 The Turkish Embassy in Beirut has received necessary approval regarding the fund allocation for the establishment of three Turkish Culture Centers in Duris, Akkar and Beirut. Thus, the project will have the chance to become realized and the Turkmens of Beqaa, Akkar and Beirut will be able to enjoy their culture and language which they are about to forget.

16 The ideas about the Turkish College and Turkish Cultural Center were suggested by Mr. Ali Bekraki , a Cretan Turk interviewed in Tripoli. I want to thank him for his contributions.

OUR ACADEMIC STAFF

Hasan Kanbolat	Director
Ret. Maj. Gen. Armağan Kuloğlu	Senior Advisor
Habib Hürmüzlü	Middle East Advisor
Assoc. Prof. Özlem Tür	Advisor & Editor of Middle Eastern Studies
Asst. Prof. Veysel Ayhan	Gulf of Basra Advisor, Abant Izzet Baysal Univ. IR Dep.
Asst. Prof. Serhat Erkmen	Middle East Advisor, Head of Ahi Evran University IR Dep.
Dr. Didem Danış	Advisor, Immigration Studies & Iraqi Refugees
Asst. Prof. Kürşad Turan	Diaspora Studies Advisor, Editor of Middle Eastern Analysis
Dr. İlyas Kamalov	Eurasia Advisor
Bayram Sinkaya	Middle East Advisor
Bilgay Duman	Researcher, Middle East
Ogün Duru	Managing Editor
Oytun Orhan	Researcher, Middle East
Sercan Doğan	Assistant Researcher
Selen Tonkuş	Assistant Researcher

ORSAM ADVISORY BOARD

Dr. Ismet Abdulmecid	Former Head of Iraqi Council of State
Prof. Muhamad al Hamdani	Cultural Advisor in Iraq's Embassy in Ankara
Prof. Dorayd A. Noori	Vice-Advisor in Iraq's Embassy in Ankara
Hasan Alsancak	BP&BTC Turkey, Energy Security Director
Prof. Meliha Altunışık	Head of METU Department of International Relations
Prof. Dr. Ahat Andican	Former Minister & Istanbul University
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ University, Department of International Relations
Prof. Ali Arslan	Istanbul University History Department
Assoc. Prof. Ersel Aydınlı	Head of Bilkent University Department of International Relations
Asst. Prof. Veysel Ayhan	Abant Izzet Baysal University Department of International Relations
Prof. Hüseyin Bağcı	METU Department of International Relations
Prof. İdris Bal	Police Academy, Head of Turgut Özal University Department of International Relations
Itır Bağdadi	İzmir Economy University Department of International Relations and European Union
Kemal Beyatlı	Head of Iraqi Turkman Press Council
Barbaros Binicioğlu	Advisor, Middle Eastern Economies
Prof. Ali Birinci	Head of Turkish Historical Society
Assoc. Prof. Mustafa Budak	Deputy Director General in Prime Ministerial State Archives
Ret. (Air) Gen. Ergin Celasin	23rd Commander of Air Forces

Assoc. Prof. Mitat Çelikpala	Head of TOBB ETU Department of International Relations
Prof. Gökhan Çetinsaya	Rector of Istanbul City University
Prof. Volkan Ediger	İzmir Economy University
Prof. Cezmi Eraslan	Head of Atatürk Research Center, Istanbul University Department of History
Asst. Prof. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Head of Ahi Evran University Department of International Relations
Osman Göksel	BTC & NABUCCO Coordinator
Timur Göksel	Beirut American University
Amb. Numan Hazar	Head of Ministry of Foreign Affairs Committee of Inspection
Assoc. Prof. Pınar İpek	Bilkent University Department of International Relations
Assoc. Prof. Hasan Ali Karasar	Bilkent University Department of International Relations
Arslan Kaya	KPMG, Sworn-in Certified Financial Accountant
Dr. Hicran Kazancı	Iraqi Turkman Front Foreign Affairs Representative
İzzettin Kerküklü	Head of Kirkuk Foundation
Assoc. Prof. Mustafa Kibaroğlu	Bilkent University Department of International Relations
Musa Kulaklıkaya	Head of TIKA
Ret. Maj. Gen. Armağan Kuloğlu	ORSAM Senior Advisor
Assoc. Prof. Erol Kurubaş	Head of Kırıkkale University Department ıf International Relations
Prof. Mahir Nakip	Vice-rector of Ahmet Yesevi University
Asst. Prof. Tarık Oğuzlu	Bilkent University Department of International Relations
Prof. Çınar Özen	Ankara University, Faculty of Political Science, Department of International Relations
Prof. Suphi Saatçi	Secretary-General of Kirkuk Foundation
Asst. Prof. Mehmet Şahin	Gazi University Department of International Relations
Mehmet Şüküroğlu	Energy Expert
Assoc. Prof. Oktay Tanrısever	METU Department of International Relations
Prof. Erol Taymaz	METU Department of Economics
Prof. Sabri Tekir	Dean of İzmir University Faculty of Economics and Administrative Sciences
Asst. Prof. Kürşad Turan	ORSAM Advisor
Asst. Prof. Özlem Tür	METU Department of International Relations
Prof. Türel Yılmaz	Dean of Ahi Evran University, Faclty of Economics and Administrative Sciences

EDITORIAL BOARD OF ORTADOGU ETUTLERİ

Meliha Altunışık	METU
Bülent Aras	Işık University
Tayyar Arı	Uludağ University
İlker Aytürk	Bilkent University
Recep Boztemur	METU
Katerina Dalacoura	London School of Economics

F. Gregory Gause	Vermont University, USA
Fawaz Gerges	London School of Economics
Ahmet K. Han	Istanbul University
Raymond Hinnebusch	St. Andrews University, UK
Rosemary Holiis	City University, UK
Bahgat Korany	Durham University, UK
Peter Mandaville	George Mason University, USA
Emma Murphy	Durham University, UK

EDITORIAL BOARD OF ORTADOGU ANALİZ

Prof. Dr. Meliha Altunışık	Head of METU Department of International Relations
Hasan Kanbolat	ORSAM Director
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent University Department of International Relations
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Head of Ahi Evran University Department of International Relations

16- Abdülhamit Bilici, “Lübnan’daki Türkmen Köyünde Bayram”, Zaman Gazetesi, 01 Ağustos 2009.

١٧- يستخدم هذا المكان في الجنائز والاعياد وهي اماكن لتجمع المواطنين، ويستخدم في كافة المناطق القروية في لبنان.

١٨- استحصلت السفارة التركية في بيروت على الموافقات الضرورية من المؤسسات الحكومية في تركيا لتخصيص الاموال اللازمة لفتح مراكز ثقافية في مدن عكار ودريس وبيروت. لذلك فان هذا المشروع يتمتع بحظوظ وافرة في التنفيذ مما سيتيح المجال امام التركمان في البقاع وعكار والمواطنين الاتراك في بيروت لممارسة نشاطهم الثقافي وللحفاظ على لغتهم التي كانوا على وشك نسيانها.

١٩- كان السيد علي بكراكي هو من بادر بفكرة الكلية التركية والمركز الثقافي التركي في قسم المقترحات التي ذكرناها لذلك نشكره على ما بذله من جهود.

الهوامش

١- يقوم الاستاذ المساعد الدكتور ويسل ايهان باعداد كتاب حول تاريخ لبنان وقد اعتمد على وثائق تقول ان وجود التركمان في لبنان يمتد الى العصر المملوكي. وقد أعلمنا ان التركمان سكنوا لبنان قبل عهد السلطان سليم ياوز فنشكره على مساهمته.

2- Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., s. 15'ten aktaran, Veysel Ayhan, Özlem Tür; Lübnan Sorunu ve Türkiye: Savaş, Barış ve Direniş, Ankara: ORSAM Yay., 2009, (Baskıda)

3- Kamal Salibi, A House of Many Mansions: The History of Lebanon Reconsidered, I. B. Tauris, Londra, 2005, s. 103.

4- Charles Winslow, Lebanon: War and Politics in a Fragmented Society, London and New York: Routledge Pub., s. 15. Abdulrahim Abu Husayn'in "The View from Istanbul"

٥- اثناء دراسته موضوع سنجق طرابلس يذكر المعلومات الاتية: " ان سنجق طرابلس الذي سيطر عليه العثمانيون في سنة ١٥١٦ كان تحت سيطرة امارة عساف التركمانية القاطنة في كسروان حتى سنة ١٥٧٩. ودخل سنجق طرابلس في سنة ١٥٧٩ تحت سيطرة عائلة تركمانية اخرى في سيفاس".

6- Abdul-Rahim Abu-Husayn, The View from Istanbul: Ottoman Lebanon and the Druze Emirate, I. B. Tauris, 2003, s. 92.

٧- قبل ثلاث سنوات توفي مهندس تركي على هذا الطريق بسبب الضباب الكثيف

٨- يقيم السكان علاقات صداقة في حياتهم اليومية إلا ان التركمان يحذرون من الحديث السياسي مع الشيعة. لان الحديث السياسي يتحول الى جدال او مشاجرة في معظم الاحيان. ورغم ان هذا الجو غير مليء بالعنف في كل وقت، إلا انه مشحون دوما اذ لا يرتاح السكان لبعضهم البعض ويمكن لاية شرارة ان تحول الوضع الى العنف في اية لحظة.

٩- كانت جزيرة كريت قد اعلنت انظمامها رسميا الى اليونان في سنة ١٩٠٩ في اعقاب اعلان المشروطية الثانية(١٩٠٨). وقد قبلت الدولة العثمانية الحاق الجزيرة رسميا باليونان في اعقاب حرب البلقان بعد توقيع اتفاقيات لندن وبخارست وبذلك انتهت مشكلة كريت آنذاك. وللمزيد من المعلومات عن فترة انتهاء السيطرة العثمانية في جزيرة كريت انظر:

10- Ayşe Nükhet Adıyeke, Osmanlı İmparatorluğu ve Girit Bunalımı (1896-1908), Türk Tarih Kurumu yayınları, 2000.

11- Bu bilgi; 6 Ekim 2008 tarihinde Haşim Söylemez'in 722 sayılı Aksiyon dergisinde yayımlanan "Lübnan'daki Giritli Türkler" başlıklı çalışmasından alınmıştır.

١٢- علمنا بوجود عائلة تحمل لقب تركماني

١٣- من خلال لقائنا مع بعض الاشخاص ذكروا لنا ان اتفاقية التعاون الامني التي وقعتها تركيا مع اسرائيل في تسعينيات القرن الماضي كانت مثار خجل لهم، وكانوا يتخوفون من ابراز هويتهم التركمانية انذاك.

١٤- ان تاثيرات ازمة دافوس في لبنان كبيرة الى درجة لا تصدق. حيث كانت ازمة دافوس اول ما يذكرها معظم الاشخاص الذين التقينا بهم في كافة طوائف لبنان حال سماعهم باننا اتراك.

١٥- يشعر اللبنانيون بشكل عام ان تركيا دولة سنية. ولو نظرنا الى هذا الشعور من جانب السياسة التركية في لبنان فهي تحمل بعض المحاذير. الاولى انها تزيد من آمال الطائفة السنية في لبنان في ما تنتظره من تركيا. الى درجة انهم يفكرون ان تركيا تستطيع ان تساعدهم ماديا ومعنويا بل انها تستطيع ان تحميهم من الشيعة. والثانية ان هذه النظرة تسئ الى صورة تركيا لدى الطوائف الاخرى لذلك فهي تضر بسياسة " الوقوف على مسافة واحدة تجاه كل الطوائف" التي تتبعها تركيا في لبنان.

ولا يملكون اية معلومات عن بعضهم البعض سوى وجودهم، تحت سقف واحد. ويمكن فتح فروع للجمعية المقرر تأسيسها في بيروت وطرابلس وعكار وبعلبك. ويجدر الاشارة الى وجود جمعية مشابهة في طرابلس في الوقت الحاضر. حيث اسسها بعض التركمان الذين درسوا في الجامعات التركية. إلا ان هذه الجمعية تبدو مركزا للانفصال بدل ان تكون مركزاً للم الشمل وتحقيق الوحدة ومركزاً لاستقطاب الاخرين. حيث لم تكن وجهة نظر الاشخاص الذين التقينا بهم ايجابية حول الجمعية. كما ان عدم قبول عضوية الذين لايحملون الشهادة الاعدادية في الجمعية حرمها من ان تكون ممثلة لعموم التركمان.

وينبغي ان تكون المؤسسات الثلاثة المزمع تأسيسها مرتبطة اداريا بتركيا(١٦). إذ ينبغي التعاون مع اللبنانيين في العمل لكن يجب ان يكون مركز القرار من تركيا. فهناك عاملان اساسيان لا يساعدان على منح الادارة للعناصر المحلية؛ الاول يكمن في احتمال ان يختل عمل الجمعيات بسبب المنافسة فيما بينها. والثاني هو انه من غير الممكن ان لا تدخل الجمعيات في الامور التجارية والعلاقات السياسية. وهو ما يمكن ان يؤثر سلبا على صورة تركيا المحايدة، مايمكن ان يؤدي الى ذكر تركيا مع اشخاص او مجموعات خارج ارادتها.

٢. تتمثل احدى اهم رغبات تركمان لبنان من تركيا في ان يعرف الرأي العام التركي بوجودهم في لبنان.إذ لم يقم احد بدراسة اكاديمية حول تركمان لبنان الى يومنا هذا. ولا يعرف بالتحديد تاريخ التركمان في عكار وبعلبك. ورغم جود دراسات عن اتراك كريت، إلا ان الدراسات حول اتراك كريت القاطنين في الاناضول هي اكثر من الدراسات المماثلة حول اتراك كريت القاطنين في لبنان وسوريا. وقد استخدمنا في هذا التقرير بعض الوثائق التاريخية التي يمكن ان تكون مصدراً لكتابة تأريخ التركمان في لبنان. فمن خلال تشجيع الدراسات الاكاديمية المعمقة والمعتمدة على الوثائق التاريخية، يمكن توجيه التركمان اللبنانيين الى الاهتمام اكثر بتاريخهم والحفاظ على هويتهم ولغتهم. ثم انه من الفائدة بمكان إعداد برنامج وثائقي عن تركمان لبنان لتعريف هؤلاء للرأي العام التركي.

٣. يمكن تطبيق مبدأ " القرية او القصبة الشقيقة" بين القرى التركمانية في عكار و بعلبك وبين بعض القرى في تركيا. بذلك يمكن اقامة علاقات قوية متبادلة بين المجتمع التركماني اللبناني وبين المجتمع التركي. ان اهم ما يحتاجه التركمان من سكان القرى هو خدمات البلدية. لذا يمكن منح الدعم للمؤسسات البلدية في المناطق التي يعيش فيها التركمان وخصوصا في مجالات التخطيط والبيئة واعمال البنى التحتية. وبالاضافة الى الدعم الدوري في مجال المشاريع، يمكن ايجاد برنامج منظم لفسح المجال امام القرى في تطوير انفسها. ويمكن لتركمان لبنان الاستفادة من تجارب القرى او القصبات التركية من خلال الزيارات المتبادلة ضمن مبدأ " القرية او القصبة الاخت". بالاضافة الى ذلك يمكن تحقيق التعاون والوحدة الثقافية من خلال برامج التعاون الشبابي والثقافي.

٤. يجب تنفيذ كافة المشاريع الموجهة للتركمان في لبنان ضمن مجموعة مشاريع واحدة تشمل الطوائف الاخرى. ويمكن تنفيذ جولة سياحية من مناطق التركمان في عكار وبعلبك وطرابلس الى تركيا، فالى جانب التركمان يجب في البرنامج جلب الشباب من العرب السنة من طرابلس والعلويين من عكار والمسيحيين من عيدمون او الشيعة من بعلبك. فمثلا يمكن ان يدخل الشباب العرب ضمن برنامج الدراسة بالمنح في الجامعات التركية. خصوصا في مدينة طرابلس حيث يزداد الطلب حول هذا الموضوع هناك. ان المشاريع التي تخصص في الاساس للاتراك مثل المركز الثقافي التركي والكلية التركية ستكون مشاريع عامة تشتمل على المواطنين العرب ايضا. كما ان مشروع " القرية او القصبة الاخت" يمكن ان لا تشتمل على كل القرى والقصبات. فمثلا حين التقينا برئيس بلدية مدينة صور الواقعة في جنوب لبنان كان يرغب في ان تكون صور مدينة اخت لمدينة ازمير. ويمكن تنفيذ هذا المشروع في اماكن اخرى خارج مناطق القرى التركمانية في عكار او بعلبك. وكنتيجة لذلك يمكن منع الاضرار التي يمكن ان تلحق بالتركمان اللبنانيين من المشاريع عن طريق تنفيذ تلك المشاريع بشكل موحد يشمل كافة الطوائف اللبنانية. اضافة الى ان النظرة العامة سوف تساهم في سياسة تركيا تجاه لبنان.

ب. حققت المسلسلات التركية تأثيرات كبيرة في كل انحاء لبنان الى درجة انه تم تخصيص قنوات تلفزيونية لعرض المسلسلات التركية فقط. وقد اشار تركمان لبنان الى متابعتهم للمسلسلات التركية بكثرة. إلا ان المسلسلات تعرض مدبلجة الى اللغة العربية في القنوات التلفزيونية العربية. وبما ان المسلسلات والبرامج التركية قد تحولت الى مركز استقطاب في المنطقة؛ لذا يمكنها ان تلعب دورا مهما جدا في اقامة علاقات تقارب مع تركيا و لاعادة نشر اللغة التركية في اوساط التركمان مرة اخرى ببث هذه المسلسلات والبرامج باللغة التركية. وقد سنحت الفرصة لنا للقاء المواطنين الارمن في بيروت وكانوا يتحدثون اللغة التركية بشكل جيد. وحينما سألناهم عن كيفية حفاظهم على اللغة التركية قالوا انهم يتحدثون باللغة التركية في بيوتهم ويتابعون القنوات الفضائية التركية عبر اجهزة الستلايت. لذلك فإن متابعة القنوات التركية لها اهميتها الكبيرة في اعادة نشر اللغة التركية أو الحفاظ عليها. ومن خلال لقاءاتنا في القرى التركمانية وجدنا انهم غير قادرين على متابعة القنوات التركية فيما عدا شخص واحد. ويمكن توجيه القرويين لمتابعة القنوات التركية بطريقة بسيطة جدا تتمثل في نصب اجهزة ستلايت في تلك القرى.

ج. أثناء دراستنا الميدانية سألنا سكان كل القرى التركمانية عن مدى معرفتهم ومعلوماتهم عن تركيا. فكانت النتيجة ان هؤلاء المواطنين لا يملكون اية معلومات عن تركيا فيما عدا تلك التي يطلعون عليها من خلال المسلسلات التركية او من خلال ما يقوله الاشخاص الذين درسوا في الجامعات التركية. وبهدف زيادة معلومات التركمان عن تركيا ونشر هذه المعلومات من خلال شرحه للاخرين، يمكن جلب بعض الاطفال والشباب والنساء الى تركيا عبر جولات منظمة في فترات معينة من كل سنة.

يكمن سبب عدم ذكر اسماء بعض القرى في قسم المقترحات بالتالي: بما ان قرية عدوس متداخلة مع قرية نانانية فإن المشاريع التي سوف تنفذ في نانانية سوف تستفيد منها قرية عدوس ايضا. كما ان قرية حديدية تجمع سكاني صغير جداً يتكون من ٣٠ بيتا فقط. اما دريس فهي قصبة متطورة. وقد تم بناء مدرسة في هذه القرية. اما اتراك كريت والمواطنون الاتراك في بيروت فهم يمثلون مجاميع صغيرة تعيش في مدينتين لبنانيتين كبيرتين. لذلك فمن غير الممكن تنفيذ مشاريع للبنى التحتية هناك. وينبغي الاهتمام بهذه المجاميع بتنفيذ مشاريع شاملة وطويلة المدى.

٢. مشاريع طويلة الامد لمساهمة تركيا في السياسة اللبنانية

ان موضوع المقترحات طويلة الامد التي يمكن لتركيا ان تنفذها في المناطق التركمانية، يمكنه ان يساهم في خدمة السياسة التركية تجاه لبنان في المستقبل. كما يمكن جمع كل المشاريع تحت سقف واحد لتكون ضمن المشاريع طويلة الامد وادامتها بشكل منظم.

١. يمكن اقامة ثلاث مؤسسات في لبنان لتساهم في تسهيل تنفيذ المشاريع المقترحة الانفة الذكر. وهي: ”المركز الثقافي التركي“ و ” الكلية التركية ” و ” جمعية تركمان لبنان“.

يمكن لـ ”المركز الثقافي التركي“ جمع كافة المشاريع المقترحة حول القرى التركمانية تحت سقف واحد. لان تأسيس ”المركز الثقافي التركي ” هو الطريقة الصحيحة لتنفيذ مشاريع التدريب المهني، وتعزيز الثقافة التركية، وادامة وتعليم اللغة التركية بشكل مدروس، وتوفير فرص العمل، والتدريبات المهنية، وتنفيذ البرامج الترفيهية، والحفاظ على الثقافة واللغة والهوية التركمانية، وتعزيز الشعور بالانتماء القومي التركماني(١٥).

وفي نفس السياق يمكن تنفيذ المشروع الثاني المتمثل بـ ” الكلية التركية“. إذ توجد في لبنان مؤسسات تسمح للطوائف المختلفة بإقامة مؤسساتها التعليمية الخاصة بما لا يتعارض مع البنية الاجتماعية اللبنانية. بالاضافة الى انه يمكن للمرء ان يشاهد العديد من المدارس والكليات التابعة للدول الاجنبية في لبنان. إلا انه لا توجد في لبنان كلية تركية الى الان. وان قيام تركيا بمثل هذا الانفتاح من شأنه عن يحقق فوائد كبيرة لها. ولا ينبغي ان تنحصر ”الكلية التركية“ بالتركمان فقط. فقد غدا من الضروري فتح كلية تركية في لبنان للمساهمة في السياسة التركية العامة تجاه لبنان لان تركيا تتحول الى مركز جذب مهم في لبنان الان.

من الضرورة بمكان تأسيس جمعية قوية وفعالة باسم ”جمعية تركمان لبنان“ لجمع كل التركمان اللبنانيين الذين يعيشون متفرقين في انحاء البلاد

مدرسة تركية اقامتها السفارة التركية في لبنان. إذ سيتم التدريس باللغة التركية بشكل مكثف مع افتتاح المدرسة التركية. وليست البنى التحتية بحالة جيدة في القرية. كما وماتزال تركيا تعمل على تنفيذ مشروع لمياه الابار في القرية. ويتوقع اسالة المياه الى البيوت طوال اليوم مع اكتمال مشروع شبكة المياه. وتحتاج القرية الى مشروع لاستخدام المياه في سقي الاراضي بالاضافة الى استخدامها للاحتياجات المنزلية. وفي هذا السياق يهتم اهالي القرية كثيرا باقامة مشروع بحيرة صناعية لاهميتها القصوى في رفع مستوى القرية المعاشي. ولو اقيمت البحيرة الصناعية " لمنحت الحياة للقرية، وسوف تكون تركيا هي التي منحت هذه الروح " حسب تعبير مختار قرية عيدمون.

ج. اما الشيء الذي يجب تنفيذه عاجلا في قرية نانانية فيكمن في افتتاح مدرسة فيها و فتح مجالات عمل صغيرة في القرية لايجاد عمل لشبابها. مستوى واردات القرية منخفض الى حد كبير. ويمكن التخلص من هذه المعاناة بانشاء ورشة عمل في القرية التي تعد ضعيفة الاقتصاد كثيرا. اما في مسألة بناء مدرسة في القرية، فان السفارة التركية عازمة على تنفيذها وسيتم البدأ بالمشروع فور حل مسأل تخصيص الارض اللازمة للمدرسة.

د. حصل تركمان بعلبك على الجنسية اللبنانية في سنة ١٩٩٤، لذلك فإن بعض القرى التي يعيشون فيها غير مسجلة في الدوائر الرسمية. ولهذا السبب لا توجد في القرى وحدات ادارية او مسؤولون اداريون. وهو ما فتح المجال امام حرمان القرية من الخدمات الاساسية. وان ايجاد حل لهذه المشكلة وتسجيل تلك القرى اداريا اواستحداث بلديات فيها سيحل العديد من المشاكل التي تعاني منها هذه القرى.

ز. ان الذين يستفيدون من دورات تعليم اللغة التركية هم تركمان عكار واتراك كريت فقط. كما ان بعلبك بحاجة ماسة الى مثل تلك الدورات التعليمية وهي مؤهلة لفتح دورات لتعليم اللغة التركية. كما ان تركمان بعلبك لم يستفيدوا من الرواتب التي تمنحها تركيا لارسال ابنائها للدراسة في تركيا. ويمكن ارسال بعض الطلاب الذين يستطيعون تطوير لغتهم التركية في المدرسة.

س. تتمتع قرية شيمية بامكانيات جيدة ما يؤهلها لاقامة مشاريع فيها. اذ قام الشخص المدعو عثمان بوزان والذي يسمى بالمختار بإنشاء بعض الابنية على حسابه الخاص ليستخدمها الاهالي رغم ان القرية غير مسجلة في الدوائر الرسمية. وتتضمن هذه الابنية مدرسة ايضا. إلا ان المدرسة التي تم الانتهاء من بنائها بحاجة الى توفير مستلزماتها الاخرى ليتمكن الطلاب من الدراسة فيها. وتوجد في القرية قاعات مهملة تصلح ان تكون قاعات لتعليم الكومبيوترات. اضافة الى ان اهم ما تحتاجه القرية هو فتح مركز صحي فيها.

٢,١- المشاريع الشاملة

أ. يستفيد التركمان من اربعة مقاعد تخصصها تركيا للدراسة في الجامعات التركية وتمنحهم منحاً دراسية هناك. وقد كانت هذه المقاعد عبارة عن مقعدين فقط، تمت زيادتها الى الضعف بجهود سفير جمهورية تركيا سردار كليج. ونعتقد ان هذه المقاعد قليلة جدا خصوصا وان الطلب متزايد للدراسة في تركيا. وكان تركمان عكار هم المستفيدون من المنح الدراسية حتى الان، حيث لم يستفد احد من تركمان بعلبك و اتراك كريت من هذه المنح. ويمكننا القول ان كل الطلبة التركمان الذين درسوا في تركيا قد عادوا الى بلدهم بعد انهاء دراستهم. ويعمل هؤلاء المثقفون الذين يتحدثون التركية بطلاقة بكل جد من اجل الحفاظ على الهوية التركمانية في لبنان. فمثلا قام عدد من خريجي الجامعات التركية من عرب لبنان بتأسيس الجمعية اللبنانية- التركية في مدينة طرابلس. وكذلك تأسست الجمعية التركمانية في طرابلس من قبل التركمان الذين درسوا في تركيا ضمن برنامج المنح المخصصة للطلبة التركمان للدراسة في تركيا. ويسعى علي بكراكي الذي درس الطب على نفقته الخاصة في تركيا للحفاظ على وجود اتراك كريت في لبنان. لذلك يتوجب زيادة المقاعد الدراسية المخصصة للتركمان قدر الامكان لما له من اهمية في الحفاظ على الهوية التركمانية وادامة وتقوية علاقاتهم مع تركيا ولتعليمهم اللغة التركية بشكل جيد، ونشر هذه اللغة بينهم مرة اخرى. وحتى إن لم يكن بالامكان زيادة المقاعد الدراسية المخصصة لهم في تركيا، يمكن تخفيض اجور الدراسة التي يدفعها الطلبة الاجانب اثناء الدراسة في تركيا، عن التركمان اللبنانيين الذين يرغبون في الدراسة على نفقتهم الخاصة هنا.

الجيش مع حزب الله يشكك اللبنانيون في مصداقية العناصر الشيعية المتواجدة في الجيش، اذ يعتقدون ان هؤلاء سوف لن يستخدموا السلاح ضد حزب الله. وفي مثل هذا الوضع تشعر الطوائف بالحاجة الى ضمان حماية نفسها. وقد كانت السعودية الدولة الاقليمية التي حمت ظهر السنة في لبنان لسنوات طويلة ، وهو ما يمكن ان نطبقه على التركمان اللبنانيين على اعتبار انهم على المذهب السني.

اما التطورات الاخيرة المتعلقة بعلاقات تركمان لبنان مع تركيا، فقد حدثت في تموز/ يوليو من عام ٢٠٠٩ اثناء زيارة وزير الخارجية التركي احمد داود اوغلو الى لبنان. فقبل تلك الزيارة كان مستوى العلاقات منحصرا بالوحدة العسكرية التركية في لبنان والسفارة التركية هناك. اما في هذه المرة فقد قام داود واغلو بزيارة قرية كواشرة اثناء جولته في لبنان، وكان ذلك اهتماما تركيا رفيع المستوى بالتركمان اللبنانيين. وكان مما قاله داود اوغلو اثناء زيارته لقرية كواشرة " انتم جسر للصداقة التركية- اللبنانية. سنقف بجانبكم دوما مثلما نقف بجانب اخواننا الفلسطينيين في غزة. ان كنتم انتم مرتاحين ومرفهين هنا، سنرتاح نحن ايضا. مشاكلكم هي مشاكلنا نحن" حيث اشار الى ان الدعم التركي سيستمر للتركمان في لبنان. وكان السكان في قرية كواشرة قد استقبلوا الوزير داود اوغلو بالاعلام التركية وترديد عبارات " تحيا تركيا"(١٣). كما ان دواد اوغلو وعد باستمرار المساعدات التركية الى القرى التركمانية.

الخاتمة: مقترحات حول التركمان في لبنان

سوف يكون قسم المقترحات في قسمين منفصلين بحد ذاته، وسيتضمن اقتراحات قصيرة وطويلة الامد. وستنقسم المقترحات قصيرة الامد الى مقترحات على مستوى القرى ومقترحات شاملة. فالمقترحات ذات المستوى القروي سوف تتضمن مقترحات حول تطوير ظروف المعيشة في القرى التركمانية كل على حده. اما المقترحات الشاملة فهي تخص القرى التركمانية ايضا لكنها ستتضمن مشاريع تشتمل على كافة القرى التركمانية في لبنان. أما موضوع المقترحات طويلة الامد فيهدف الى جمع كل المشاريع تحت سقف واحد لتكون ضمن المشاريع طويلة الامد التي يمكن تنفيذها في لبنان ليس على صعيد التركمان فحسب، بل لتساهم في السياسة التركية تجاه لبنان في المستقبل ايضا.

١. مشاريع قصيرة الامد لتقوية اواصر التركمان مع تركيا وتحسين مستوى معيشتهم

يبدو ان الخدمات الاساسية التي ينبغي على الحكومة توفيرها للمواطنين، توزع على اساس طائفي ايضا. حيث تعاني لبنان وخصوصا المناطق القروية من محدودية الخدمات البلدية. لذلك يمكن ان تولد المشاريع الصغيرة تأثيرات كبيرة. وهو ماينطبق على التركمان اللبنانيين ايضا. حيث تعتبر المشاريع الخدمية البسيطة وذات التكلفة المنخفضة ذا اهمية كبيرة لتركمان لبنانٍ الذين يعيشون تحت ظروف معيشية منخفضة جداً لا يهتم بهم احد. ويمكننا تلخيص حاجتهم من خلال اللقاءات التي اجريناها مع وجهاء القرى التركمانية والاسئلة التي وجهناها لهم حول ماهية المساعدات التي يرغبون ان تقدمها لهم تركيا على صعيد قراهم وبصورة عامة بالشكل الاتي:

١,١- مقترحات مشاريع على مستوى القرى

أ. نفذت تركيا العديد من المشاريع في قرية كواشرة تمثلت في بناء العديد من المدارس وقاعات الدورات الدراسية وتوفير الكومبيوترات ومدرسي اللغة التركية والاستفادة من الرواتب المخصصة للطلبة الجامعين وما الى ذلك. اضافة الى ان الهلال الاحمر التركي طلب من قرية كواشرة قائمة باحتياجات القرية، وفعلا قام رئيس بلدية القرية بتسليم قائمة الاحتياجات الى الهلال الاحمر. وقد كانت الاحتياجات التي تضمنتها القائمة بالشكل التالي: مياه الابار وشبكة اسالة المياه وبناية لمقر البلدية وقاعة اجتماعات(١٤)، وبناء مركز صحي وتأمين سيارة اسعاف. وفعلا تم الانتهاء من مشروع المركز الصحي الذي سيستفيد منه كل التركمان في المناطق المجاورة. وتسعى السفارة التركية الى الحصول على سيارة الاسعاف لتسليمها للقرية. ولم يتم تأمين بقية الاحتياجات، إلا انها مازالت تنتظر التنفيذ.

ب. لا تعاني قرية عيدمون من مشاكل في الجانب التعليمي. فالى جانب المدارس الموجودة فيها هناك

الحاشدة في منطقة عكار على مدخل قرية كواشرة اثناء حملته الانتخابية. كما ان التركمان مستمرون في تأييد الحريري في منطقة بعلبك رغم قوة حزب الله هناك، وكما هو الحال في قرية دريس يعلق التركمان اعلام حركة المستقبل على بيوتهم حتى في المناطق التي يعيشون فيها متداخلين مع الشيعة العرب.

لم يرتق اي شخص من تركمان لبنان الى مكانة مرموقة، سواء كان سياسيا او قائداً روحياً او فناناً او عالما. وهم يشتغلون بالسياسة المحلية، ولان قرية كواشرة تركمانية تماماً فإن رئيس البلدية تركماني من اهالي القرية. اما في قرية عيدمون فرئيس البلدية مسيحي رغم ان التركمان اغلبية فيها. ولا تتمتع قرى بعلبك بتنظيمات إدارية او إدارات محلية لكونها غيرة مسجلة رسميا في السجلات الحكومية، فيما عدا قرية دريس التي تتمتع بتنظيم إداري. ويتسلم احد المواطنين التركمان مهمة نائب رئيس البلدية في قصبة دريس ذات الاغلبية الشيعية.

تمثل المذاهب حسب النسب المخصصة لها في البرلمان اللبناني. فحسب اتفاقية الطائف في عام ١٩٨٩ يتقاسم المسلمون والمسيحيون مقاعد البرلمان بالتساوي حيث خصص ٦٤ مقعداً لكل منهما. وينقسم المسلمون فيما بينهم الى اربعة مذاهب هي السنة والشيعة والدروز والعلويون. ويبلغ عدد المقاعد المخصصة لهؤلاء ٢٧، ٢٧، ٨، ٢ حسب التسلسل آنف الذكر. ولم يتمكن التركمان من تطوير سياستهم على الصعيد الوطني الى الان، وهم يرشحون ممثليهم الى البرلمان من خلال النسبة المخصصة للسنة والتي تتمثل بـ ٢٧ مقعداً.

تركمان لبنان وتركيا

ليس للتركمان اقارب في تركيا، ولا يزورون تركيا بانتظام، فيما عدا بعض الاشخاص الذين درسوا في تركيا او الذين لهم علاقات عمل مع تركيا حيث يزور هؤلاء تركيا بشكل غير منتظم. اما اتراك كريت فهم على علم تام بان لهم اقارب في تركيا إلا انهم لا يحملون اية فكرة عن هؤلاء أو اماكن سكناهم. لذلك فإن علاقات تركمان لبنان مع تركيا منحصرة بالتواصل مع السفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية التابعة لقوات حفظ السلام في لبنان.

يتبادل التركمان اللبنانيون والسفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية في لبنان الزيارات فيما بينهم وبشكل مكثف. وتتم الزيارات بإنتظام في المناسبات والاعياد الدينية والوطنية. كما ويتم دعوة المواطنين التركمان الى النشاطات والفعاليات التي تقيمها السفارة والوحدة العسكرية التركية في لبنان. ويجتمع هؤلاء مرة كل ستة اشهر في حفل توزيع الميداليات. كما وتمت اقامة علاقات مع تركمان بعلبك الذين علمت تركيا بوجودهم مؤخراً. وكانت زيارة السفير التركي الحالي في بيروت سردار كليج اول زيارة يقوم بها مسؤول تركي لتركمان بعلبك. وفي مقابل ذلك بدأ تركمان بعلبك بتبادل الزيارات. وكجزء من نشاطات السفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية في لبنان تم تنفيذ العديد من المشاريع في قريتي كواشرة وعيدمون، فيما لا يزال العمل جاريا في مشاريع اخرى. وتتضمن هذه المشاريع بناء المدارس وقاعات لدورات التدريس والكومبيوترات وشبكات المياه. ويعبر التركمان عن ارتياحهم الكبير لاقامة مثل هذه المشاريع.

وكنتيجة للاهتمام التركي المتزايد بتركمان لبنان في السنوات الاخيرة، ازداد اهتمام التركمان ايضا بتركيا. ويوجد بينهم من يعتبر تركيا وطنه الام. ومن اهم المميزات التي يتمتع بها التركمان عموما هو اكرام الضيف. ويعيرون اهتماماً بالغاً وخاصاً بالزوار القادمين من تركيا. بالاضافة الى انهم لا يتوانون عن ترديد حنينهم وارتباطهم بتركيا في كل فرصة. إلا أن معلوماتهم عن تركيا محدودة لا تتجاوز عن ما يذكره الطلبة الدارسون في تركيا او ما يشاهدونه من خلال المسلسلات التلفزيونية التركية.

تشعر جميع المذاهب في لبنان بالحاجة الى الاستناد الى حماية احدى الدول الخارجية او التقارب معها. والسبب الرئيسي في ذلك هي وجود ١٨ طائفة قومية ومذهبية معروفة متعايشة مع بعضها البعض في منطقة جغرافية صغيرة وحدوث صراعات دموية بين هذه الطوائف فيما سبق. وقد تسببت هذه الاحداث في فقدان الثقة بين تلك الطوائف عبر التاريخ. كذلك فان الحكومة المركزية في لبنان ضعيفة، وتشعر جميع الطوائف بان الجيش اللبناني لا يستطيع تأمين حمايتها. كما ان الانقسام الطائفي قوي الى درجة التغلغل في الجيش وقوى الامن. ففي حالة اصطدام

عكار واتراك كريت في البيئة العربية اللبنانية.

يعيش معظم تركمان بعلبك في القرى التركمانية. إلا ان البيئة المحيطة بهم تتكون من الشيعة والمسيحيين مما جعلهم في موقع الاقلية. اضافة الى انهم غير اقوياء من الناحية السياسية. حيث خُصصت ١٠ مقاعد للبرلمان من هذه المنطقة، وهي من مناطق النفوذ الشيعي،حيث فازت حركة ٨ مارت/ آذار الشيعية بمجمل المقاعد المخصصة للمنطقة. بينما يؤيد التركمان حركة ١٤ مارت/ آذار التي يقودها سعد الحريري. ومن خلال لقائنا بالعديد من التركمان في بعلبك علمنا انهم مبغضون في الجوار ويتعرضون للكثير من الضغوط لمنعهم من الاشتراك في العملية السياسية. وهو ما دفع تركمان بعلبك الى الانغلاق على انفسهم، اذ يطلق عليهم الشيعة في بعلبك اسم العشيرة التركمانية. وقد تباطئت عملية انصهارهم في المجتمع العربي لكونهم اقلية مختلفة عن تلك البيئة.

نعتقد بوجود علاقة مباشرة بين مستوى التعليم ودافع الحفاظ على الهوية التركمانية واللغة التركية في القرى التركمانية اللبنانية. إذ وجدنا ان الاطفال التركمان الذين يختلطون بالعرب ويدرسون اللغة العربية قد نسوا لغتهم التركمانية بشكل تام. وقد تلاشت اللغة التركية من الوجود في قرية عيدمون التي تعتبر احسن تلك القرى في المستوى التعليمي. فيما حافظ التركمان عل لغتهم بشكل افضل في بعلبك التي تعتبر ذات مستوى تعليمي منخفض. بيد ان المستوى التعليمي في كواشرة احسن من بعلبك واقل من عيدمون، لذلك فهي في مستوى اقل من بعلبك في الحفاظ على هويتها التركمانية ولغتها التركية واحسن من عيدمون في ذلك المجال.

كانت علاقات تركيا الحسنة مع اسرائيل في التسعينيات من القرن الماضي احدى اهم العوائق امام امكانية افصاح التركمان اللبنانيين عن هويتهم القومية. اذ ان اقامة علاقات حسنة مع اسرائيل تعتبر امراً مرفوضا على الاطلاق في لبنان. ويقول بعض التركمان "انهم خجلوا كثيرا من توقيع اتفاقية الدفاع المشترك بين تركيا واسرائيل" . ويساعد تدهور العلاقات التركية- الاسرائيلية في فتح الباب امام سهولة تعبير التركمان عن هويتهم القومية. بل انهم بدأوا يفتخرون بهويتهم التركية بعد ازمة دافوز بين تركيا واسرائيل(١١). كما ويساعد تحول تركيا الى مركز جذب في لبنان على تقوية الهوية التركمانية.

وخلال اللقاءات التي اجريناها مع الكثير من المواطنين اللبنانيين أعرب هؤلاء عن ثقتهم بالجيش اللبناني وقدرته على الدفاع عنهم بحد ذاته. إلا انهم يعتقدون ان الجيش ضعيف امام حزب الله وانه معرض للانقسام في حال حدوث صراع مع حزب الله. وانطلاقا من هذا الامر يعتقد اللبنانيون "انه يجب على البلدان السنية في المنطقة ان تساند لبنان وعلى تركيا والسعودية ومصر ان لا تتركهم وحدهم في مثل تلك الاوقات". ومن خلال هذه النظرة يمكننا ذكر استنتاجين اثنين. اولهما ان وجهة نظر التركمان السياسية هي وجهة نظرة سنية لبنانية تماما. والاستنتاج الثاني يتمثل في انهم ينتظرون وقوف تركيا الى جانبهم ليس باعتبارهم تركمانا بل لان تركيا "دولة سنيّة"(١٢).

التوجهات السياسية للتركمان في لبنان

يعتبر الدين والمذهب السني اهم عاملين في نظرة التركمان للبنانيين الى السياسة وفي العلاقات الاجتماعية. ويمكننا القول انهم أناس محافظون ومرتبطون بدينهم الى درجة كبيرة. إلا انهم ليسوا ذوي ميول رجعية وراديكالية. ان المنطقة الشمالية من لبنان والتي يقطنها تركمان عكار واتراك كريت تتميز بكونها من اكثر المناطق التي ينشط فيها منظمة الاخوان المسلمون التي تتخذ الدين اساسا لعملها. إلا انه لايوجد بين التركمان من يؤيد الاخوان المسلمين. إذ يبتعد التركمان الذين يعتبرون انفسهم مجتمعا غير متعصب في كافة النواحي عن اية ميول راديكالية في الجانب السياسي.

لا يتعرض التركمان لاية ضغوط او تهديدات بسبب هويتهم القومية، وهم يعانون من بعض الضغوط لكونهم على المذهب السني. ويؤيدون سعد الحريري وحزبه المتمثل بحركة المستقبل انطلاقا من كونهم على المذهب السني. وقد كانت بوسترات الحريري واعلام حركة المستقبل منتشرة بكثرة في كافة المناطق و القرى التي زرناها. إذ يعتبر شمال لبنان التي يعيش فيها تركمان عكار واتراك كريت من اقوى مناطق نفوذ سعد الحريري وحركة المستقبل. وكان سعد الحريري قد اقام مسيرته الجماهيرية

هناك جمعيتان في بيروت اسسهما المواطنون القادمون من قرية سوغوتلو. وتنشط الجمعيتان تحت تسميتي (نجوم المستقبل) و(جيل المستقبل). وحسب ما يفهم من التسميتين فان الجمعيتان تساندان سعد الحريري وقوى ١٤ اذار. ويبلغ عدد الاعضاء في الجمعيتين حوالي ٨٠٠ شخصاً، كما ان الاعضاء يتصلون بالكثير من العوائل التي لا تنتمي لهاتين الجمعيتين.

٢,٤. التركمان السوريون في بيروت

يعيش عدد بسيط من العوائل التركمانية السورية في بيروت وطرابلس. وقد هاجرت تلك العوائل الى لبنان بسبب الظروف الاقتصادية السيئة. وهم يتحدثون اللغة التركية بطلاقة، ويعيشون في وضع صعب في لبنان ويكسبون رزقهم بالاشتغال ببيع بطاقات اليانصيب وصبغ الاحذية. وتحافظ تلك العوائل على صلاتها باقاربها في سوريا. ويجدر الاشارة الى ان المعلومات التي جمعناها عن هذه الجماعة كانت بطريق الصدفة إثر لقائنا ببعض الاشخاص الذين صادفناهم في الطرق والازقة. ويبلغ عدد التركمان السوريين القاطنين في بيروت ما بين ٥٠-١٠٠ شخص حسب تخميناتهم هم.

٥. الجراكسة

اضطرت الدولة العثمانية الى تهجير الجراكسة من البلقان الى الشرق الاوسط في اعقاب الحرب العثمانية الروسية (١٨٧٧-١٨٧٨) والمعروفة بحرب ٩٣. وبعد انهيار الدولة العثمانية بقي الجراكسة داخل حدود سوريا والاردن واسرائيل. وقد سكن البعض من جراكسة الشرق الاوسط في لبنان بحثا عن العمل. يحمل هؤلاء الجراكسة شعورا بان تركيا هي وطنهم الثاني ويديمون علاقاتهم مع اقاربهم هناك. ولا توجد لدينا معلومات عن اعداد الجراكسة في لبنان اذ انهم يعيشون متفرقين في انحائها وليسوا مجتمعين في منطقة محددة.

وبالاضافة الى الوجود التركي في لبنان كما فصلنا في خمس نقاط سابقة، فقد علمنا بوجود التركمان في حلبا(٩) الواقعة في منطقة عكار شمال البلاد. ويتمركز هؤلاء في المناطق القريبة من طرابلس وحلبا؛ علما اننا لم نتمكن من القيام ببحث ميداني حول هؤلاء. والجدير بالذكر ان التركمان هنا على اطلاع تام باصولهم التركية إلا انهم استعربوا ونسوا اللغة التركية تماما.

تحديد هوية التركمان في لبنان

كما هو الحال في جميع انحاء لبنان، فان الشعور المذهبي قوي بين التركمان هناك ايضا. لذلك تغلب الهوية المذهبية على الهوية القومية للتركمان في لبنان. والعنوان البارز لهويتهم هو المذهب السني. ورغم علمهم بهويتهم التركمانية، فإنهم لم يبذلوا جهوداً للحفاظ على هويتهم القومية؛ إلا في السنوات الاخيرة، لذلك ضعفت هذه الهوية مع الاجيال الجديدة. لكن في السنوات الاخيرة برزت ظاهرة الميل نحو الحفاظ على الهوية التركمانية لاسباب عديدة في مقدمتها جهود السفارة التركية في لبنان و زيادة الاهتمام التركي بلبنان وقدوم الوحدة العسكرية التركية الى جنوب لبنان ضمن قوات حفظ السلام التابع للامم المتحدة(١٠)، ما ادى الى كون القومية التركية مثار فخر واعتزاز هناك.

حينما نقيم فهم الهوية التركمانية في عكار وبعلبك بالمقارنة فيما بينهما، نحصل على النتائج التالية: ان اغلبية التركمان يسكنون في القرى التركمانية السنية، اضافة الى ان البعض منهم يعيش في مناطق متداخلة مع المسيحيين والشيعة كما هو الحال في عيدمون ودريس. ولا يعاني التركمان في قرى عكار من مشاكل تذكر مع المناطق المجاورة لهم لكونهم يعيشون في بيئة ذات غالبية سنية. ويعرف عنهم في المناطق المجاورة بانهم قرى سنية وليسوا تركماناً. ولا يعاني هؤلاء من ضغوط سياسية. وقد فازت حركة المستقبل بقيادة سعد الحريري على كافة المقاعد البرلمانية السبعة التي خصصت لمنطقة عكار بفضل تأييد التركمان لها في تلك المنطقة. لذلك فإن التركمان في عكار ينتمون الى الاغلبية السنية هناك. وقد ساعدت هذه الظروف في انفتاح التركمان على الخارج مما سهل لهم الاختلاط بالبيئة المجاورة ومنعهم من التعرض للاستبعاد من قبل تلك البيئة. كما ان عدم الاهتمام بالاختلافات في هذه البيئة اضعف الشعور بالحفاظ على الهوية التركمانية لدى التركمان هناك. وتنطبق هذه الشروط والاحوال على اتراك كريت ايضا. وهو ما عجّل في انصهار تركمان

قانون الالقاب في تركيا انقطعت الرابطة الوحيدة التي كانت تربط اتراك كريت في الاناضول عن اقاربهم في لبنان وسوريا. ورغم انهم يتوقعون وجود الكثير من اقاربهم في ازمير وايوالق، الا انهم لا يملكون معلومات دامغة عن ذلك. والفرق الوحيد بين اتراك كريت الذين يعيشون في لبنان عن اقاربهم في تركيا وبقاء في مجتمع ذا غالبية عربية بعد انتهاء الحكم العثماني في لبنان.

اما علاقات اتراك كريت القاطنين في لبنان مع اقاربهم في سوريا، فمازالت مستمرة؛ فالمسافة بينهم وبين قرية الحميدية في سوريا حوالي ٤٥ دقيقة وهم يتبادلون الزيارات بين الفينة والاخرى. كما ان اتراك كريت الذين يسكنون في قرية الحميدية قد انصهروا في المجتمع السوري، لكن ليس بمستوى اقاربهم في طرابلس. وقد حافظوا على هويتهم وثقافتهم نسبيا لكونهم يعيشون في منطقة ريفية ذا مستوى معيشي وتعليمي منخفض بعض الشيء ومنغلق على الخارج. فعلى سبيل المثال نسي اتراك كريت القاطنون في طرابلس لغتهم تماما بينما لايزال اتراك كريت في قرية الحميدية يتحدثون اللغة اليونانية. وجدير بالذكر انه لايجب اخذ انطباع سلبي عن هويتهم لتحدثهم اليونانية. ودليل على ذلك انه في اثناء تبادل السكان مع اليونان كان من بين الروم من يتحدث التركية اكثر من اليونانية. اذ ان هذا الوضع مرتبط باللغة السائدة في المنطقة التي يقطن فيها هولاء. ويعرف اتراك كريت القاطنون في قرية الحميدية انفسهم بانهم كريتيون مسلمون اوعثمانيون وليس كريتيون اتراك. بينما قام بعض الكريتيين في طرابلس بالبحث في اصولهم وهويتهم لكونهم ذا مستوى تعليمي مرتفع، ولذلك يسمون انفسهم بانهم اتراك كريتيون. ويكثر الذين يتعاطفون مع تركيا والذين لهم علاقات حسنة معها بين اتراك كريت في طرابلس.

ويشار الى انه ليس لدى اتراك كريت جمعية، وان ابراهيم بكراكي اسس جمعية باسم جمعية المهاجرين الكريتيين سنة ١٩٦٢ وحصل على اجازة بممارسة نشاطه الا ان الجمعية لم تبدأ نشاطها في السنوات اللاحقة بسبب الحرب الاهلية. ولم تكن تركيا تعلم بوجود اتراك كريت في لبنان الى سنة ١٩٨٥ حيث بدأت العلاقات في تلك السنة بعد مراجعة اتراك كريت الى السفارة التركية في بيروت.

٤. المواطنون الاتراك والتركمان السوريون القاطنون في بيروت

٤,١. المواطنون الاتراك في بيروت

اثناء التجول في ازقة بيروت يمكن للمرء مصادفة العديد من الناس ممن يتحدثون التركية. ولا يمكن تحديد العدد الدقيق لهؤلاء الذين يحملون الجنسية اللبنانية الى جانب حيازتهم للجنسية التركية. وينضم بعض المواطنين الاتراك تحت لواء الجمعيات. وحسب الارقام التي تعطيها الجمعيات، فان عدد المواطنين الاتراك المتواجدين في بيروت يبلغ حوالي ٢٠ الف شخص. ويتكون المواطنون الاتراك من اولئك الذين هاجروا من جنوب شرق الاناضول في اربعينيات القرن الماضي بسبب الظروف الاقتصادية. وهم مهاجرون من القرى والنواحي التابعة لماردين ومايجاورها بشكل عام؛ وهذه المناطق هي سوغوتلو وعمرلي وتشاوشلو وشانكوي وميديات وغالينقايا وغيرها. وقد استقر بعض هؤلاء المهاجرين في سوريا فيما قدم بعضهم الاخر الى لبنان. والان يعيش الجيل الثاني والثالث من هؤلاء الاتراك في بيروت. ومازال متوسطو ومتقدمو الاعمار يتحدثون التركية جيدا فيما بدأت اللغة التركية بالنسيان. ولم تنقطع اواصر الكثير منهم بتركيا؛ اذ مازالت لهم صلات مع اقاربهم ولهم ممتلكاتهم في تركيا، وهم يزورون تركيا باستمرار بحكم العمل.

كانت هذه الجماعة من الطبقات الدنيا من حيث المستوى الاجتماعي والاقتصادي سابقا، إلا انها تمتعت بتحسن نسبي في مستوى المعيشة خلال السنوات الاخيرة؛ ويرغب الكثير منهم في العودة الى تركيا بسبب الظروف غير الجيدة في لبنان. ولم يتمكن معظمهم من التجنس بالجنسية اللبنانية إلا في سنة ١٩٩٤؛ وقد بدأت ظروفهم بالتحسن نسبيا بعد ذلك التاريخ. ولا يزال البعض منهم يحمل الجنسيتين التركية واللبنانية معا. ويستطيع هؤلاء الحصول على الجنسية التركية بإبراز وثائق الى السفارة التركية في بيروت تثبت انهم ينتمون الى عوائل كانت تحمل الجنسية التركية من قبل. إلا ان البعض منهم لا يستطيع الحصول على الجنسية التركية لعدم قدرتهم على اثبات روابطهم الرسمية مع تركيا. وان الحصول على الجنسية التركية يعد الامنية الكبرى لهؤلاء الاشخاص، كما ان تعلم اللغة التركية تعد من امانيهم ايضا.

٣. اتراك كريت

يختلف تاريخ وجود اتراك كريت الذين يعيشون في مدينة طرابلس الواقعة في ولاية الشمال عن التركمان في بعلبك وعكار. فتاريخ اتراك كريت اللبنانيين يمتد الى فترة انتهاء السيطرة العثمانية في جزيرة كريت. فبعد استقلال اليونان عن الدولة العثمانية في عام ١٨٢١ بدأ الروم في جزيرة كريت بالتمرد على العثمانيين وقد نشب العديد من حركات التمرد هذه سنة ١٨٩٧ حيث تمكن العثمانيون من اخماد تلك الحركات. وفي سنة ١٨٩٧ قامت الحرب العثمانية-اليونانية وكانت جزيرة كريت غير مستقرة ايضا؛ ورغم انتصار العثمانيين في الحرب إلا انه تمت اقامة ادارة مستقلة عن العثمانيين في الجزيرة بتدخل ومساعدة كل من روسيا القيصرية وانكلترا وفرنسا وايطاليا. وقد عين ابن ملك اليونان الامير جورجيوس مفوضا لادارة الجزيرة(٧). ومنذ انهيار الحكم العثماني في الجزيرة وانسحاب القوات العثمانية منها، بقي اتراك الجزيرة لوحدهم فبدأت الهجمات اليونانية على السكان الاتراك في الجزيرة والذين كانوا يشكلون نسبة ٤٥٪ من مجموع السكان. ورغم ان اتراك الجزيرة قاموا بحركة مضادة لتلك الهجمات بقيادة شخص يسمى علي بكراكي؛ إلا ان الدولة العثمانية اضطرت الى اخلاء الاتراك المسلمين عن الجزيرة لحمايتهم من الهجمات اليونانية ورحلتهم عبر السفن الى اراضيها، واسكنت قسما كبيرا منهم في مدينتي ازمير ومرسين، فيما ارسلت قافلة اخرى الى طرابلس الشام والى دمشق، حيث اسس السلطان عبدالحميد الثاني قرية الحميدية ومنحهم بعض الاراضي ليستقروا هناك. اضافة الى تعويضهم عن اموالهم التي تركوها في جزيرة كريت. وبعد انتهاء الحرب العالمية الاولى وانفصال سوريا ولبنان عن الحكم العثماني ورسم الحدود الجديدة هناك، بقي قسم من اتراك كريت ضمن الاراضي السورية فيما بقي قسم اخر من اقاربهم داخل الحدود اللبنانية في مدينة طرابلس. لذا فان اتراك كريت اليوم والقاطنين في لبنان هم الاتراك الذين جاؤوا من جزيرة كريت وسكنوا في مدينة طرابلس وفي قرية الحميدية في سوريا ثم هاجروا الى لبنان لاسباب اقتصادية. وقد قام الاستاذ الدكتور عبداللطيف بكراكي بكتابة تفاصيل المعلومات حول اتراك كريت الذين اُسكنوا في سوريا ولبنان في كتابه (جزيرة كريت وتاريخ المهاجرين)(٨). ومن خلال المعلومات الواردة في هذا الكتاب نعلم انه وفد الى هنا حوالي ١٠ الاف شخص من اتراك كريت إلا انهم تفرقوا فيما بعد.

ويعتقد انه يعيش في لبنان الان حوالي ١٠ الاف شخص من اتراك كريت، رغم عدم وضوح عددهم بالتأكيد في يومنا هذا؛ إذ ان هؤلاء لايسمون انفسهم بالكريتيين. إلا انهم على يقين بانهم من جزيرة كريت تاريخيا ويطلقون على انفسهم اسم المهاجرين. وكان اتراك كريت يتعاملون مع السكان العرب في حدود معينة ويعملون على الحفاظ على هويتهم وثقافتهم. وقد اخذ هذا الامر بالتغير مع الاجيال اللاحقة؛ وبينما كان الجيل الاول يتقن التركية واليونانية فان الاجيال الاخيرة لاتعرف ايا من اللغتين. وخلال الـ ١١٠ سنة الماضية انصهروا في هذا المجتمع بدرجة كبيرة. وتستمر اثار الثقافة التركية بينهم في بعض العادات والتقاليد فقط. وكذلك يسمي اهالي طرابلس الكريتيين بالمهاجرين بدل الاتراك. والسبب في ذلك ان الدولة العثمانية استخدمت تعابير على شاكلة (ارسل مهاجرين من كريت) عند مخاطبتها للادارة المحلية اثناء ارسال اتراك كريت الى هذه المنطقة. ويمكننا ان نعرف اتراك كريت اليوم من القابهم، اذ ينتهي القابهم بـ آكي او أكي اذ ان آكي تعني ابن باللغة اليونانية. وعندما نحذف لاحقة آكي من الالقاب نجد جذر الكلمة باللغة التركية. فمثلا لقب بكراكي تتكون من (بكر) و(آكي) وتعني ابن بكر.

ويشعر اتراك كريت بمشاعر الود والتقارب مع تركيا لانهم يعتبرون ان تركيا امتداد للدولة العثمانية ولانهم يُسمون بالعثمانيين ايضا. ويمكننا ذكر الاسباب المحتملة في عدم تمكن اتراك كريت في الحفاظ على هويتهم بالتسلسل التالي: قبل كل شي هم يعيشون في مجتمع متداخل مع العرب. كما انهم لاقوا قبولا من قبل السكان المحليين لكونهم مسلمون سنة. ولم يتعرضوا الى اي استبعاد او ضغوط. ولكونهم يعيشون في مدينة كبيرة، فانهم لم يجدوا مجتمعا منغلقا ليحافظوا على هويتهم وثقافتهم. وزاد عدم معرفة تركيا بوجودهم الى الان في سرعة انصهارهم في المجتمع واستعرابهم. كما انهم مجتمع متحضر ذو مستوى تعليم عالٍ مما اضاف عاملا مهما آخراً في نسيان اللغة التركيّة.

انقطعت صلة اتراك كريت الذين سكنوا في سوريا ولبنان مع اقاربهم الذين سكنوا في الاناضول عبر الزمن بسبب صعوبة الاتصالات سابقا. وباقرار

الحنطة والشعير والبطاطا والطماطة (البندورة) اهم المحاصيل الزراعية هناك. اضافة الى ذلك يوجد الكثير من التركمان الذين يعملون في الجيش كمحترفين او في سلك الشرطة كما هو الحال في المناطق التركمانية الاخرى. اما المستوى التعليمي للقرية فمتوسط، ويبلغ نسبة الاطفال الذين يتلقون دراستهم في المدارس حوالي ٦٠٪. وليس في القرية اية مدرسة مما يضطر التلاميذ الى قطع مسافة ١٢ كيلو مترا والذهاب الى مدرسة في مركز مدينة بعلبك. اما في حيث البنى التحتية، فلا تعاني القرية من مشاكل في مياه الاسالة؛ اذ مدت القرية بشبكة من انابيب المياه الجوفية. ورغم المعاناة من قلة الكهرباء إلا ان ذلك يتم تلافيه بواسطة مولدات الطاقة الكهربائية. ويتابع الاهالي القنوات الفضائية التركية عبر اجهزة الستلايت، كما ان المسلسلات التركية تحظى باهتمام اهالي القرية كما هو الحال في جميع انحاء لبنان.

ولعدم وجود اية روابط لهم مع تركيا حتى السنتين الاخيرتين، فان سكان القرية لايعيرون اهتماما او ارتباطا لتركيا، عدا بعض الذين سافروا الى تركيا بحثا عن العمل. وقد بدأت العلاقات مع تركيا في السنوات الاخيرة عندما علمت السفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية في لبنان بوجود التركمان في هذه القرية. وتسعى السفارة التركية الى بناء مدرسة في هذه القرية؛ وسوف يدخل مشروع المدرسة حيز التنفيذ حال حل مشكلة تخصيص ارض للمدرسة. كما ولم يستفد اي شاب من المنح الشهرية التي تصرف للدارسين في الجامعات التركية.

٤,٢. قرية عدوس

تقع قرية عدوس بجوار قرية نانانية وعلى مسافة خمس دقائق منها؛ لذلك فان اعتبارها قرية مستقلة عن قرية نانانية امر فيه نظر. و المعلومات التي نملكها عن عدوس متطابقة مع ما نملكه عن نانانية. اذ يبلغ عدد سكانها حوالي ٨٠٠ نسمة، ٨٥٪ منهم من التركمان السنة و١٥٪ منهم من العرب الشيعة. ويعيش في عدوس حوالي ٧٠٠ مواطن تركماني.

٥,٢. قرية حديدية

تبعد قرية حديدية عن قرية عدوس حوالي خمسة كيلو مترات، وهي من الصغر بمكان بحيث يمكن تسميتها بالنجع بدل القرية. وهي تتكون بمجموعها من حوالي ٣٠ بيتا وخيمة، ويبلغ عدد سكانها حوالي ٥٠٠ نسمة كلهم من التركمان السنة.

٦,٢. قرية القاع

تقع قرية القاع في منطقة جغرافية مختلفة عن القرى التركمانية الاخرى والموجودة في بعلبك. فهي اقرب الى مدينة حرمل رغم كونها ضمن الحدود الادارية لولاية البقاع. وتبعد عن القرى التركمانية في بعلبك حوالي ساعة واحدة من الزمن بواسطة السيارات وفي اتجاه الحدود السورية؛ وتقع على الحدود السورية اللبنانية بالضبط، ويحمل قسم من اهالي القرية الجنسية اللبنانية فيما يحمل قسم اخر منهم الجنسية السورية؛ وهي بمجملها تتكون من التركمان السنة. يبلغ عدد سكانها حوالي ٥٠٠ شخصا ٣٠٠ منهم في الاراضي السورية و٢٠٠ منهم داخل الحدود اللبنانية؛ إلا ان سوريا تسيطر على القرية بما فيها الاجزاء التي تقع على الحدود اللبنانية. ويمتهن سكانها الزراعة لكونها تقع على ارض خصبة جدا.

قرى التركمان في بعلبك	مجموع السكان	توزيع السكان	السكان التركمان
شيمية	١٠٠٠	١٠٠٪ تركمان	١٠٠٠
دريس	٨٠٠٠	٥٠٪ مسلمون ٨٥٪ من المسلمين شيعة ١٥٪ من المسلمين سنة ٥٠٪ مسيحين هم من المارونيين والروم الكاثوليك	٦٠٠
نانانية	٨٠٠	١٠٠٪ تركمان	٨٠٠
عدوس	٨٠٠	٨٥٪ تركمان ١٥٪ من الشيعة العرب	٧٠٠
حديدية	٥٠٠	١٠٠٪ تركمان	٥٠٠
القاع	٥٠٠	١٠٠٪ تركمان	٢٠٠ (٣٠٠ تركماني داخل الحدود السورية)
المجموع			٣٨٠٠

قام الهلال الاحمر التركي بانشاء مدرسة في منطقة سكنية تسمى "محامية" على اعتبار انها قريبة من القرى التركمانية؛ إلا ان التركمان لا يستفيدون من هذه المدرسة. وعند الحديث عن تركيا والقومية التركية فانهم يقولون (بان دمهم تركي).

٢,٢. قرية دريس

ان معظم الوحدات السكنية التركمانية في بعلبك في مستوى قرى فيما عدا "دريس" التي تعتبر اكبر تلك التجمعات السكانية وهي متطورة وفي مستوى ناحية، والتركمان فيها في موقع الاقلية من السكان؛ اذ يبلغ مجموع سكانها مايقارب الـ ٨٠٠٠ شخص. ويتساوى المسلمون والمسيحيون في نسبة السكان. وتبلغ نسبة السنة ١٥٪ من سكان القرية فيما تبلغ نسبة الشيعة ٨٥٪ من مجموع سكان القرية المسلمين الذين يبلغ عددهم ٤٠٠٠ شخصاً. ويتكون السنة من التركمان تماما. وحسب المعلومات التي حصلنا عليها من مساعد مدير بلدية القرية، فان عدد الناخبين في القرية في الانتخابات السابقة كان ٢٦٠٠ مواطناً نصفهم من المسلمين. ويبلغ مجموع الناخبين المسلمين ١٣٠٠ ناخب ٢٠٠ منهم من السنة.

ان تركمان دريس في مستوى جيد من حيث الجوانب الاقتصادية والتعليمية. إلا ان تحضرهم واختلاطهم مع العرب وارتفاع مستواهم التعليمي وانفتاحهم على الخارج تسبب في عدم تمكنهم من الحفاظ على هويتهم التركمانية. فهم لا يتحدثون التركية، ويغلب عليهم التفكير السني اللبناني الى درجة كبيرة. ولا يتعدى نظرتهم الى تركيا مستوى وجهة نظر اي لبناني سني متعاطف. كما ان السفارة التركية في لبنان انهت مشروع مدرسة في قرية دريس ليستفيد منها تركمان بعلبك.

والتركمان هنا ايضا يؤيدون حركة المستقبل وسعد الحريري. بينما يعتبر الشيعة اقوياء جدا ويؤيدون قوى ٨ اذار بقيادة حزب الله في البيئة المحيطة بالتركمان. لذلك فان التركمان كانوا مبعدين عن البنية السياسية الى السنوات الاخيرة. إلا ان هذا الوضع اخذ بالتغير، حيث ان المعلومات التي حصلنا عليها من "دريس" كانت من مساعد مدير بلدية "دريس" هو شخص تركماني، اذ يقول انه كان من غير الممكن ان يحتل سني هذا المنصب من قبل. وتعاني الناحية من وضع سياسي متوتر بسبب وجود الاختلافات المذهبية فيها(٦). فمثلا يمكن للمرء مشاهدة اعلام احزاب وقوى ١٤ اذار و٨ اذار في بيتين متقابلين. ويمثل تزايد اواصر القربى يوماً بعد آخر احد أهم العوامل التي تمنع الاشتباكات.

ان وجهة النظر العامة للتركمان هنا هي نفس وجهة نظر أي سني لبناني. ويعتبر الاهالي ايران واسرائيل عدوتين لهم، ويبغضون نظام الحكم في سوريا رغم ودهم للشعب السوري. فيما تأتي المملكة العربية السعودية في المرتبة الاولى في المنطقة بكونها الدولة التي تحظى بثقتهم وحبهم. حتى انهم يعتبرون المملكة العربية السعودية (ام السنة اللبنانيين). وهذه النظرة تشكل علامة بارزة في استعراب التركمان في "دريس". وينظرون الى دور تركيا بايجابية حالهم حال بقية السنة اللبنانيين؛ إلا ان ذلك يعتبر تأييدا للظروف الحالية. فاسباب هذه النظرة الايجابية تكمن في ردة فعل على موقف تركيا من اسرائيل ودورها في ازمة الرئاسة اللبنانية والانطباعات حول تأثير تركيا في الضغط على سوريا من اجل استقرار لبنان.

٣,٢. قرية نانانية

يبلغ مجموع سكان قرية "نانانية" حوالي ٨٠٠ شخصاً جميعهم من السنة التركمان. ورغم ان اهالي القرية على علم تام بتركمانيتهم ويشعرون بالفخر من هذا الانتماء، إلا انهم ينصهرون في المجتمع العربي ويفقدون هويتهم القومية تدريجيا، والذين يتحدثون التركية بشكل جيد هم كبار السن فقط، اما الاطفال الصغار فلا يتحدثون التركية، فنادرا ما تجد طفلا يتحدث التركية، والكثير من المواطنين يحملون اسماء تركية. اما مستوى دخل القرية فمنخفض، ولم يحصل اهالي قرية نانانية على الجنسية اللبنانية إلا في سنة ١٩٩٤. لذلك فانها غير مسجلة في السجلات الرسمية. لهذا يضطر السكان الى الذهاب الى دريس في تعاملاتهم الرسمية. ولا توجد في القرية اية دائرة رسمية او موظفون حكوميون لعدم وجود سجلات رسمية للقرية. ومثل باقي السنة يؤيد الاهالي هنا حركة المستقبل وسعد الحريري. ويبدو ان اهالي القرية مجتمع محافظ وغير متطرف، ويقولون انه ليست لديهم اية مشاكل او خصومات مع اهالي القرى المجاورة.

اقتصاد القرية يعتمد على الزراعة؛ وتعتبر

الاسالة مستمرة لـ ٢٤ ساعة في اليوم. اضافة الى سبعة كومبيوترات منحتها الوحدة العسكرية التركية الى مدرسة القرية. وكذلك مازال مدرس اللغة التركية والذي قدم بواسطة السفارة التركية الى عيدمون مستمرا في تدريس اللغة التركية لاهالي القرية. حيث يبلغ عدد الطلاب الذين يدرسون اللغة التركية في المراحل الابتدائية والمتوسطة والاعدادية حوالي ١٠٠ طالب.

التركمان في قرى عكار	مجموع السكان	التوزيع السكاني	السكان التركمان
كواشرة	٢٨٠٠	١٠٠٪ تركمان	٢٨٠٠
عيدمون	٣٠٠٠	٧٥٪ تركمان ٢٥٪ مسيحيون عرب ٨٠٪ من المسيحيين هم من الروم الارثوذكس ٢٠٪ من المسيحيين هم من المارونيين	٢٢٥٠
المجموع	٥٠٥٠		

٢. التركمان في بعلبك

كان تعرف تركيا على التركمان في بعلبك بتوجيه من تركمان عكار في سنة ٢٠٠٧. فبعد مسيرة حوالي الساعتين والربع يمكن بلوغ القرى التركمانية في بعلبك. وتبلغ المسافة حوالى ٩٥ كيلومترا. ورغم انه يمكن تجاوز المسافة بوقت اقصر من هذا؛ إلا ان وعورة الارض الجبلية التي يمر منها الطريق وضيق الدرب الذي يكون خطرا جدا في بعض الاماكن، يتسبب في اخذ وقت اطول للوصول الى تلك القرى(٥).

ان تركمان بعلبك يختلفون كثيرا عن تركمان عكار في مجالات عديدة كنمط معيشتهم وثقافتهم ومستواهم الاقتصادي والاجتماعي واستخدامهم اللغة التركية. يعتبر تركمان بعلبك مجتمعا منغلقا على نفسه منظماعشائريا، ويعيشون في مجتمع يغلب عليه الشيعة والمسيحيون. ورغم ان القرى محاطة بمجتمع مختلفة مذهبيا ودينيا، فإن هذه القرى متجانسة فيما بينها؛ ويتكون كلها من التركمان السنة فيما عدا قريتي دريس وعدوس المختلطتين. وتتكون القرى التركمانية في بعلبك من خمس قرى منتشرة على مسافة ١٥ دقيقة فيما بينها في المنطقة الواقعة قرب مدينة بعلبك وقرية واحدة قرب مدينة حرمل. ويعرف اهالي المنطقة هذه القرى مجتمعة بالعشيرة التركمانية. اذ تتمتع القرى بعلاقات وطيدة وروابط قرابة فيما بينها.

١,٢. قرية شيمية

تبعد قرية شيمية حوالي ٢٠ كيلو مترا عن مدينة بعلبك. وياتي الشيميون في الدرجة الاولى من بين تركمان بعلبك في الحفاظ على هويتهم و استخدامهم اللغة التركية باحسن شكل وعلى نطاق واسع. ويبلغ عدد سكان القرية ١٠٠٠ شخص كلهم من التركمان السنة. وقد كان عدد الناخبين في الانتخابات الاخيرة ٥٠٠ شخصاً.

تذكرنا قرية شيمية بقرى الاناضول تماما. فبعض العوائل تظهر بطراز حياة ومظهر يشبه تماما حياة البدو في الاناضول. ورغم ان اهالي القرية لايستطيعون فهمنا تماما عندما نتحدث التركية، إلا اننا نفهمهم جيدا اثناء حديثهم معنا لكونهم يتحدثون بلغة تركية مفهومة تماما؛ وهذا الوضع يشمل الجميع بما فيهم اطفال القرية. ولا تزال العوائل تتحدث التركية فيما بينها. ولان القرية تركمانية بالكامل وتقع في منطقة ذات اغلبية شيعية فهي منغلقة على نفسها وغير مرحب بها من قبل الشيعة في المنطقة، كلها كانت عوامل أدت الى تسميتهم بالعشيرة التركمانية وخفضت من مستواهم التعليمي ودعتهم للحفاظ على هويتهم القومية ولغتهم التركية الى يومنا هذا.

ومن الناحية السياسية، فان جميع سكان القرية يؤيدون حركة المستقبل بقيادة سعد الحريري. اما اقتصادهم فيعتمد على الزراعة وتربية الحيوانات. وفيهم من يعيش في الخيام في مستوى فقر مدقع، الى جانب البعض من ذوي الحالة المادية الجيدة نسبيا. ومستوى القرية التعليمي متوسط الحال، ولعدم وجود مدرسة في القرية، فان الاطفال يذهبون الى منطقة سكنية قريبة تسمى بيت نائل. اما الخدمات الطبية فتقدم للاهالي في مركز صحي يبعد ١٠ كيلومترات عن القرية. وكبنى تحتية فان شبكة الانابيب اللبنانية تصل القرية لمدها بالمياه الى جانب الكهرباء الذي يستفيد منه سكان القرية رغم الانقطاع الذي يعاني منه.

مقاعد دراسية مخصصة للتركمان اللبنانيين للدراسة الجامعية في تركيا. ويعيش الخريجون من الجامعات التركية في المجمع السكني القريب من القرية كاطباء ومهندسين وصيدلانيين. بالاضافة الى ان مدرس اللغة التركية الذي جاء بواسطة السفارة التركية في بيروت مستمر في تدريس اللغة التركية مجانا لسكان القرية؛ ويبلغ عدد الطلبة الذين يدرسون اللغة التركية في قرية كواشرة ٣٠ طالبا.

٢,١. قرية عيدمون

عيدمون قرية تركمانية تقع على مسافة ١٥ دقيقة تقريبا بعد عبور قرية كواشرة. وتختلف هذه القرية عن سابقتها بكونها ذات ديمغرافية غير متجانسة. إذ يبلغ عدد سكان القرية حوالي ٣٠٠٠ شخص ٧٥٪ منهم تركمان. اي ان حوالي ٢٥٠٠ شخص من سكان القرية من التركمان؛ فيما يشكل المسيحيون العرب النسبة الباقية من سكان القرية. ويشكل الروم الارثودكس ما نسبته ٨٠٪ من سكان القرية المسيحيين فيما يشكل المارونيون ٢٠٪ من اؤلئك السكان. وينتمي كل التركمان الى المذهب السني. وفي الانتخابات النيابية التي جرت في ٧ حزيران ٢٠٠٩ بلغ عدد الناخبين في القرية ١٨٤٩ ناخباً كان ما يقارب ١٣٠٠ شخصاً منهم من التركمان؛ اما العدد الباقي والذي يبلغ حوالي ٦٠٠ فهم من المسيحيين.

ورغم ان سكان عيدمون على معرفة بانتمائهم القومي التركماني إلا ان العنصر الاساسي في هوية سكان القرية هي الهوية اللبنانية السنية؛ وهم يشعرون بفخر لانتمائهم اللبناني- السني. فقد غدت اللغة التركية منسية تماما. إذ لا تجد في القرية من يتحدث التركية سوى بعض المتقدمين في السن اوالذين درسوا في الجامعات التركية. ويكمن السبب الاساسي في ذلك في ان سكان عيدمون التركمان يعيشون على تماس مباشر مع العرب؛ بالاضافة الى ان ارتفاع مستوى الدراسة في القرية يمثل احد الاسباب المهمة في استعراب اهالي القرية. كما ان نسبة الاطفال الذين يدرسون في المدارس يبلغ ١٠٠٪ والتعليم باللغة العربية والاطفال على تماس مباشر مع العرب كلها كانت من الاسباب التي ادت الى عدم الاهتمام باللغة التركية ونسيانها تدريجيا.

يساند سكان قرية عيدمون قوى ١٤ آذار وسعد الحريري تماما. ولاتجد في القرية اية اختلافات سياسية او اعمال عنف. وهم يعيشون بوئام مع السكان المسيحيين. اما اقتصاد القرية فيعتمد على الزراعة بالدرجة الاولى. ويأتي اللوز والزيتون في مقدمة المحاصيل الزراعية التي تنتجها القرية. إلا ان الجيل الجديد من سكان عيدمون يشتغل في الجيش كمرتزقة او في سلك الشرطة والتدريس. وقد انتهت مهنة صناعة السجاد في القرية والتي كانت تصنع باتقان وجودة قبل حوالي عشرة سنوات. وسوف يكون تنفيذ بحيرة صناعية اهم مشروع لتنمية القرية اقتصادياً. حيث تم تطوير مثل هذا المشروع بدعم من رئيس الدولة السابق اميل لحود قبل ١٢ سنة لاقامة بحيرة اصطناعية في عيدمون والقرى المجاورة. وقد نفذ المشروع في قرية كواشرة. إلا ان تنفيذ مشروع مماثل هنا يعتبر من اكبر طلبات اهالي القرية. اما من ناحية الخدمات التعليمية، فان القرية في حالة جيدة. اذ توجد في القرية مدرسة ابتدائية ومدرسة متوسطة ومدرسة اعدادية كلها حكومية، بالاضافة الى وجود مدرستين اهليتين احداها ابتدائية والاخرى متوسطة. ويحظى كافة السكان بالتعليم، كما ويكثر خريجو الجامعات من سكان القرية. إلا ان البنى التحتية كالكهرباء والماء في حالة سيئة. اذ يمنح مياه الاسالة مرتين في الاسبوع وفي ساعات محدودة.

وليس لاهالي القرية اية روابط مع تركيا، وليس لهم اي اقارب في تركيا. إلا ان علاقاتهم حميمة مع الوحدة العسكرية والسفارة التركية في بيروت. لكن معلوماتهم عن تركيا محدودة جدا. وهذه المعلومات تعتمد على ما يحكيه بعض الدراسين في تركيا او ممن زارها وهي تصورات ايجابية تتمثل بأن تركيا (دولة كبيرة وجميلة ومتقدمة). ولديهم رغبة كبيرة في زيارة تركيا ومشاهدتها. والاشخاص الوحيدون الذين يتحدثون اللغة التركية بشكل جيد هم بعض الشباب الذين يدرسون في الجامعات التركية اعتمادا على المنح الشهرية التي تخصصها تركيا لهم. وجدير بالذكر ان تركيا على وشك البدء بتنفيذ مشروع اول مدرسة مشيدة بالخرسانة في المنطقة. وحينما ينتهي بناء المدرسة سوف تسلم الى المسؤولين اللبنانيين وسوف تدرس فيها اللغة التركية الى جانب الدروس الاخرى. كما ان مشروع مياه الابار المدعوم من السفارة التركية قيد التنفيذ، إذ سيجري ايصال المياه عبر شبكة من الانابيب الى كل بيوت القرية، وستكون

٢٨٠٠ شخصاً وجلهم من التركمان السنة. وكان عدد الناخبين الرسميين ١٠٦٦ في الانتخابات النيابية التي جرت في ٧ حزيران ٢٠٠٧.

والعنصر الاساسي في هوية سكان قرية كواشرة هو الهوية اللبنانية السنية. فيما يأتي الشعور بالانتماء القومي التركماني بالدرجة الثانية بعد الحس المذهبي. ويبدو ان سكان القرية من ذوي الاعمار المتوسطة وما فوقها يتحدثون اللغة التركية بصعوبة؛ وهناك القليل من الشباب ممن يعيرون اهمية للغة التركية. إلا ان الجيل الجديد على وشك الذوبان ونسيان هويتهم وقوميتهم التركية. وكان لازدياد الاهتمام التركي واقامة المدارس التركية دور كبير في نشر الوعي بين المواطنين للحفاظ على هويتهم ولغتهم التركية. وقد كان العامل الاهم في حفاظ قرية كواشرة على هويتها ولغتها التركية هي ديمغرافية القرية التي تتمثل بكونها من التركمان بشكل كامل. والعامل الثاني في هذا المجال هو تردي المستوى التعليمي لقرية كواشرة قياسا الى القرى الاخرى في منطقة عكار؛ إذ ان تعلم العربية وعدم كون التركية ذات فائدة في تعليم الابناء يطغى على الحاجة الى الحفاظ على التركية. وبذلك اصبح هذا الهبوط في المستوى التعليمي عاملا ايجابيا في الحفاظ على اللغة التركية.

القرية كلها تساند سعد الحريري. فنجد بوسترات الحريري واعلام حركة المستقبل بدءاً من لوحة القرية المثبتة على الطريق العام وفي كل البيوت تقريبا. ولا تعاني القرية من اية اختلافات او عنف سياسي على الاطلاق. كما لاتعاني القرية من مشاكل كبيرة مع المناطق المجاورة لان منطقة عكار تعتبر سنية على الاطلاق. ويعتمد اقتصاد القرية على الزراعة بشكل كبير. فسكان القرية يزرعون الحنطة والشعير والعنب والزيتون بالدرجة الاولى. وقد تم صنع بحيرة اصطناعية قبالة القرية مباشرة واقامة شبكة من القنوات الاروائية لسقي الاراضي. وبسبب الحرب الاهلية تعرضت قنوات الري للتخريب مما اوقف الزراعة الاروائية رغم وجود البحيرة الاصطناعية الى الان. ويفضل الشباب العمل بأجور مرتفعة في الجيش والشرطة والتدريس على الاشتغال بالزراعة. ولم يقطع هؤلاء الذين يعمل معظمهم في بيروت روابطهم مع قريتهم. اما البنية التحتية في القرية فليست سيئة، اذ لاتعاني القرية من مشاكل في الكهرباء وخطوط الهاتف؛ إلا ان مياه الاسالة تأتي مرتين في الاسبوع وفي ساعات محددة. مستوى الخدمات التعليمية جيد إلا ان مستوى التعليم ليس مرتفعا جداً؛ فاغلب الاطفال لا يحصلون على تعليمهم الاساسي. ويضطر الاهالي الى الذهاب الى تجمع سكاني قريب من القرية للحصول على الخدمات الصحية.

بالاضافة الى ان هؤلاء يعرفون انفسهم انهم لبنانيون على المذهب السني فانهم يشعرون بتعاطف تجاه تركيا. وبما ان سكان قرية كواشرة هم اكثر المستفيدين من المنح التي تقدمها السفارة التركية لطلبة الجامعات من اللبنانيين فان سكان كواشرة هم احسن من يتحدث التركية واكثر الذين يعرفون تركيا؛ إلا معلوماتهم عن تركيا قليلة جدا على العموم. وتتمحور روابطهم مع تركيا بالسفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية المتواجدة في لبنان كجزء من قوات حفظ السلام (اليونيفيل) التابع للامم المتحدة.

تتمتع كواشرة بكونها القرية التي نُفذت فيها اكثر المشاريع التركية. وقد تم بناء مدرسة قروية واحدة فيها نفذتها جمعية الهلال الاحمر التركية عن طريق السفارة التركية في بيروت، ومُدت المدرسة بماكنة لتوليد الطاقة الكهربائية من قبل الوحدة العسكرية التركية المتواجدة في لبنان. وتدرس المرحلتان الابتدائية والمتوسطة في القرية. وسوف يتم استخدام البناية التي انشأتها تركيا لتدريس المرحلة الاعدادية. ايضا اقامت الوحدة العسكرية التركية قاعة دراسية لتعليم الحاسوب تضمنت ٢١ جهاز حاسوب الآلي. كما وان السفارة التركية تدير مشروعا لمياه الاسالة للاستخدام المنزلي تتمثل بمياه الابار واقامة شبكة توزيع المياه في القرية. بالاضافة الى تنفيذ مشروع لمياه الشرب في عكار ليستفيد منه المواطنون التركمان، والذي مايزال العمل فيه مستمراً، ومن المؤمل ان ينتهي في العام المقبل. كما وتم تنفيذ مشروع مركز صحي قرب القرية لتقديم الخدمات للمواطنين التركمان في كواشرة. وقد قام وزير الخارجية احمد داو د اوغلو بافتتاح المركز الصحي اثناء زيارته الاخيرة الى لبنان حيث افتتحه لدى زيارة قرى التركمان في عكار. وتسعى السفارة التركية في بيروت الى منح سيارة اسعاف متكاملة لهذا المركز الصحي. ويستفيد شباب القرية في كل سنة من اربعة

التركمان في لبنان: الجغرافيا والسكان والثقافة والهوية والاقتصاد

لم تعلم تركيا بوجود التركمان في لبنان إلا في عام ١٩٨٩. اذ لاحظ الضابط المسؤول في الوحدة العسكرية التركية ان خالد اسعد الذي يقطن قرية كواشرة اللبنانية يتحدث التركية اثناء تأديته الواجب العسكري في عام ١٩٨٩. وبدأت اولى العلاقات بذهاب خالد اسعد الى السفارة التركية بطلب من الضابط المسؤول. واثناء لقائه مع السفير التركي ابراهيم دجلة لي انذاك، اكد خالد اسعد انه تركماني من قرية كواشرة. بعد ذلك زار السفير ابراهيم دجلة لي قرية كواشرة وبذلك بدأت العلاقات بين الطرفين. وحسب ما يذكره رئيس بلدية قرية كواشرة، فإن سكان القرية رافقوا السفيرفي عام ١٩٨٩ الى مدينة طرابس لحمايته في طريق العودة بسبب استمرار الحرب الاهلية انذاك. وغدت زيارة السفير التركي اللاحق الى القريتين التركمانيتين في منطقة عكار عادة متبعة بعد هذا التعارف. ولسنوات طويلة كان الاعتقاد السائد ان التركمان في لبنان يعيشون في منطقة عكار فقط. وبإرشاد من قرية كواشرة تم التعرف على التركمان في منطقة بعلبك في عام ٢٠٠٧ واقيمت العلاقات معهم منذ ذلك الحين. اما اطلاع تركيا على وجود الاتراك الكريتيين في لبنان واقامة العلاقات معهم وإطلاع الرأي العام التركي عليهم، فقد تم بواسطة الجهود الفردية للطبيب التركي الكريتي علي بكراكي الذي درس الطب في تركيا والذي ما زال يعيش في طرابلس ويمارس مهنة الطب هناك.

يمكننا تصنيف الوجود التركي في لبنان في خمس نقاط مختلفة:

١. تركمان عكار: التركمان القاطنون في قريتين قرب مدينة كوبايات في منطقة عكار في ولاية الشمال.

٢. تركمان بعلبك: . وهم المتواجدون في خمسة تجمعات سكنية صغيرة في جوار مدينة بعلبك في وادي البقاع شرق لبنان، وفي قرية واحدة على الحدود السورية قرب مدينة حرمل.

٣. اتراك كريت: الذين يسكنون الان في طرابلس والذين جُلبوا الى لبنان وسوريا اللتين كانتا تابعتين للدولة العثمانية آنذاك، ضمن خطة عثمانية لاسكان اتراك جزيرة كريت في المناطق التابعة للعثمانيين بعد ازدياد الهجمات ضدهم في اعقاب الاستيلاء اليوناني على الجزيرة.

٤. المواطنون الاتراك القاطنون في بيروت والتركمان السوريون: وهم المواطنون الاتراك الذين هاجروا من تركيا وخصوصا من جنوب شرق الاناضول في اربعينيات القرن الماضي بسبب الظروف الاقتصادية واستقر معظمهم في بيروت، مع عدد قليل من المواطنين السوريين التركمان.

٥. الجراكسة: وقد هاجروا من مناطق البلقان وأُسكنوا في الشرق الاوسط في اعقاب الحرب العثمانية- الروسية (١٨٧٧- ١٨٧٨) والمعروفة بحرب ٩٣.

وخلال الدراسة الميدانية تمت زيارة كل التجمعات التركمانية المذكورة في اماكن سكناها واجريت اللقاءات مع المواطنين والوجهاء التركمان. وكانت الاسئلة الموجهة الى تركمان لبنان خلال اللقاءات تتعلق بمناطق سكناهم وعدد السكان وثقافتهم وتعريفهم لهويتهم وتوجهاتهم السياسية وانطباعاتهم حول تركيا ومايأملونه منها.

١. تركمان عكار

تقع منطقة عكار ضمن حدود ولاية الشمال اللبنانية. وبعد قطع مسافة تستغرق ساعة من الزمن انطلاقا من مدينة طرابلس، يمكن الوصول الى القرى التركمانية الواقعة قرب مدينة كوبايات في عكار. وقد لاحظنا ان نقاط تفتيش الجيش اللبناني منتشرة في عدة اماكن على الطريق. توجد في عكار قريتان تركمانيتان تقعان على ارتفاع ٧٠٠-٨٠٠ متر فوق مستوى سطح البحر. ورغم هذا الارتفاع فإن القريتين مقامتان في منطقة مستوية.

١,١. قرية كواشرة

تتمتع قرية كواشرة بافضلية نسبية عن مثيلاتها في منطقة عكار في حفاظها على هويتها ورغم ضعفها النسبي في التحدث باللغة التركية وكذلك روابطها مع تركيا. يبلغ عدد سكان القرية حوالي

إلا ان هذه المعلومات الضمنية تعطي انطباعا مختلفا عن ما نسمعه من التركمان اللبنانيين انفسهم. وانطلاقا من الادعاءات والدراسات الاكاديمية يمكننا توضيح تاريخ التركمان اللبنانيين بثلاث فرضيات مختلفة:

فالفرضية الاولى تعتمد على المعلومات التي حصلنا عليها من اللقاءات التي اجريناها مع وجهاء القرى التركمانية. إذ تقول هذه الفرضية ان التركمان اللبنانيين جاؤوا الى لبنان مع الحملة العسكرية العثمانية التي قادها السلطان سليم الاول الى مصر في عام ١٥١٦. وأُسكنوا في مناطق محدودة ذات مسافات متباعدة اعتبارا من حلب. وطلب منهم العمل في الزراعة وتربية الحيوانات بعد اعطائهم الاموال والاراضي او العقارات. ويُعتقد ان هذه الاستراتيجية طبقت انطلاقا من ثلاثة اسباب مختلفة. الاول، ايجاد تجمع مرتبط باسطنبول في هذه المناطق يمد الدولة بالمعلومات المطلوبة عند الحاجة. الثاني، فكرة اخذ الحيطة والحذر من الهجمات المحتملة من الخلف بايجاد مجاميع تمد الجيش بالمعلومات الاستخباراتية اثناء سير الحملة العسكرية. الثالث، استخدام القرى التركمانية المستحدثة كمحطات تمويل للجيش في الحملات العسكرية اللاحقة او اثناء عودة الحملة العسكرية. ويعتقد التركمان ان الدولة العثمانية كانت تشجعهم على البقاء في هذه المناطق في الفترات اللاحقة ايضا.

وتتعلق الفرضية الثانية ايضا بفترة سلطنة سليم الاول وحملته العسكرية على مصر. وحسب هذه الفرضية فان التركمان أُسكنوا قبل الحملة العسكرية العثمانية على مصر. وقد كانت الغاية الاساسية من هذه الخطة هي ايجاد محطات تموين وراحة للقوات العثمانية اثناء الحملة العسكرية. والفرق الوحيد بين الاحتمالين يكمن في التوقيت فقط.

اما الفرضية الثالثة فهي الاقرب الى الحقيقة لاعتمادها على المصادرالعلمية، وتختلف جذريا عن الفرضيتين السابقتين(١). فالابحاث التاريخية عن لبنان و المماليك تبين لنا وبوضوح ان الوجود التركماني في جغرافية لبنان الحالية يمتد الى ما قبل القرن السادس عشر بكثير. ويذكر المؤرخ جارلس وينسلو في دراسته حول لبنان العبارات التالية: " قام المماليك الذين يحكمون جبل لبنان باسكان العوائل التركمانية في بعض المناطق الاستراتيجية في القرن الثاني عشر وعلى امتداد المنطقة الواقعة بين كسروان وطرابلس والتي قسموها الى عدة مناطق من الداخل. الا ان العلاقات انقطعت بين العوائل التركمانية في لبنان والحكام الجراكسة في مصر عام ١٣٨٢ بعد ان سيطر برقوق بيك ذو الاصل الجركسي على مقاليد الامور بعد ازاحته آخر عائلة تركية عن العرش. وقد حكم بيكات التركمان كسروان في اربعينيات القرن الخامس عشر "(٢). ويذكر المؤرخ اللبناني كمال صليبي في كتابه " بيت من قصور كثيرة"، ان التركمان كانوا يحكمون منطقة كسروان منذ سنة ١٣٠٦ الى القرن السادس عشر الميلادي(٣). وكذلك يذكر وينسلو في دراسته؛ ان المماليك اسكنوا عائلة عساف التركمانية في المنطقة الواقعة الى الشمال من بيروت في سنة ١٣٠٦ للمساعدة في السيطرة على هذه المنطقة، وجمع الضرائب بطريقة الالتزام عن طريق التركمان المتعاونين في استتباب الامن. وتتمذهب هذه الافخاذ بالمذهب السني مثل المماليك العثمانيين وهم ترك اقحاح من الناحية القومية. وقد ازداد نشاط التركمان في تلك الفترة فاصطفوا مع العثمانيين في معركة مرج دابق، ولقاء تلك الخدمات وسع العثمانيون منطقة نشاطهم وخفضت عنهم الضرائب التي يدفعونها للدولة العثمانية (٤).

وانطلاقا من هذه المعلومات يمكننا ان نلخص مايلي: ان الادعاءات التي تقول بمجيء التركمان اللبنانيين الى هذه البقاع في عصر السلطان سليم الاول واثناء حملته على مصر احتمالات ضعيفة. اذ ان المصادر التاريخية تثبت ان الافخاذ التركمانية سكنت في لبنان قبل السيطرة العثمانية عليها. وقد سكنت هذه الافخاذ في عهد الدولة المملوكية التي تعد من الدول التركية. ولعبت هذه الافخاذ التركمانية دورا كبيرا في حملة السلطان سليم وفي معركة مرج دابق، ثم تنامى دورها بسبب الدعم العثماني لها، ولعبت دور محطات التموين للجيش العثماني في معركة مرج دابق؛ لان استقرارها في هذه المنطقة حقق رغبات العثمانيين فإستفادت الدولة العثمانية منهم كمحطات لتموين جيوشها. كما انهم حكموا ولفترة طويلة منطقة كسروان المجاورة للتركمان في بعلبك الحالية، وطرابلس القريبة من مناطق سكن التركمان في عكار الحالية. واعتمادا على المصادر التاريخية يمكننا القول ان التركمان اللبنانيين المعاصرين هم احفاد القبائل التركمانية التي استقرت في المنطقة منذ القرن الثاني عشر، وهو الاحتمال الاقرب الى الصواب.

مدخل

يعتبر الوجود التركي في لبنان من المواضيع التي لاتحظى باهتمام الرأي العام التركي. ولملء هذا الفراغ اجرى مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية دراسة ميدانية حول الوجود التركي في لبنان في الفترة ١٠ – ٢٠ حزيران ٢٠٠٩. ولهذه الدراسة اهميتها من ناحيتين اثنتين، الاولى ان موضوع الوجود التركي في لبنان لم يحضَ بالاهتمام الكافي فقد كُتبت مقالات قصيرة واجريت برامج تلفزيونية حول الموضوع؛ لكن وللمرة الاولى يتم القيام بدراسة شاملة ومفصلة لاثبات الوجود التركي في لبنان. والعنصر الثاني الذي يضيف اهمية للتقرير ان الدراسة اعتمدت كليا على البحث الميداني. إذ تمت زيارة كافة القرى التركمانية والعناصر والتجمعات التركية في مواضعها؛ وتم خلال البحث لقاء وجهاء ومتنفذي القرى وعامة السكان.

ان هدفنا الاول من هذه الدراسة هو اثبات الوجود التركي في لبنان. اضافة الى العمل لرفع مستوى معيشة التركمان اللبنانيين وتقوية علاقاتهم مع تركيا، والتعاون معهم في العمل على ايجاد حلول بديلة لوقف انصهار لغتهم وهويتهم القومية. وفي هذا الاطار انقسمت الدراسة الى ست نقاط رئيسية. فبعد مدخل تاريخي مختصر عن التركمان في لبنان في الفصل الاول من الدراسة سيتم تفصيل اماكن التجمعات السكانية التركمانية واحدة تلو الاخرى، والخصوصيات الديمغرافية لهذه التجمعات وظروف الحياة اليومية في الفصل الثاني من هذه الدراسة. وفي الفصول الثلاثة اللاحقة سيتم تقييم مفهوم الهوية للترك اللبنانيين وتوجهاتهم السياسية وعلاقاتهم مع تركيا. وسيتم ختم التقرير باقتراح مشاريع قصيرة وطويلة الامد تجاه التركمان اللبنانيين.

نبذة تاريخية

ليس لدى الباحثين معلومات دقيقة حول التركمان اللبنانيين. والمعلومات التي نملكها في هذا الصدد لاتتعدى بعض الافكار التي يبينها التركمان اللبنانيون انفسهم اوتوقعات المسؤولين الاتراك. اذ ليست لدينا دراسة علمية عن التركمان اللبنانيين. إلا اننا نستطيع تكوين فكرة عن التركمان في لبنان اعتمادا على الدراسات التي اختصت بالشأن اللبناني بشكل عام والتي تتضمن بعض المعلومات عن هذا الموضوع.

وكما هو الحال في عموم المجتمع اللبناني فان الحس المذهبي مؤثر جدا في اوساط الوجود التركي في لبنان. ولذلك فان الهوية المذهبية هي الغالبة على الهوية القومية. اما الهوية المذهبية الغالبة على الوجود التركي في لبنان فهو المذهب السني، ورغم يقين هؤلاء بقوميتهم التركية فإن الشعور القومي ياتي بالدرجة الثانية بعد الشعور المذهبي مما لم يدفع اتراك لبنان في السنين الماضية الى الحفاظ على الهوية القومية مما ادى الى ضعف الشعور القومي جيلا بعد آخر. إلا ان نشاط السفارة التركية في السنوات الاخيرة، وزيادة الاهتمام التركي بلبنان، ومجيء الوحدة العسكرية التركية الى جنوب لبنان ضمن قوات حفظ السلام (يونيفيل) ،اضافة الى تحول القومية التركية الى مصدرِ فخر بالنسبة للتركمان في لبنان لاسباب عديدة؛ ولّد تفكيراً لديهم للحفاظ على الهوية التركمانية.

ويعتبر العامل الديني والمذهب السني من اكثر العوامل المؤثرة في نظرة التركمان اللبنانيين الى السياسة وفي علاقاتهم الاجتماعية ايضا. ويمكن القول انهم محافظون وملتزمون بدينهم؛ إلا انهم غير ميالين للتيارات الرجعية. التركمان اللبنانيون غير معرضين للضغوط بسبب قوميتهم التركمانية، بل انهم يعانون من بعض المشاكل بسبب انتمائهم للمذهب السني. وبسبب انتمائهم لهذا المذهب فانهم يساندون سعد الحريري وحزبه المسمى بحركة المستقبل. وقد شاهدنا بوسترات سعد الحريري واعلام حركة المستقبل بكثرة في كل القرى التي زرناها.

تتمثل علاقات التركمان اللبنانيين مع تركيا بالتواصل مع السفارة التركية في بيروت والوحدة العسكرية التركية المتواجدة في لبنان. اذ ان الزيارات المتبادلة بين التركمان اللبنانيين والسفارة التركية والوحدة العسكرية التركية مكثفة. فبواسطة السفارة والوحدة العسكرية التركية تم انجاز الكثير من المشاريع في القرى التركمانية، فيما لايزال العمل جاريا في العديد من المشاريع الاخرى. و كنتيجة للاهتمام التركي المتزايد في السنوات الاخيرة بالتركمان اللبنانيين فان الاخيرين ايضا يشعرون بتقارب كبير تجاة تركيا. إذ يوجد بينهم من يعتبر تركيا وطنه الام.

اعداد : **اويتون اورهان**

خبير شؤون الشرق الأوسط

في مركز الشرق الأوسط للدراسات

الاستراتيجية (أورسام)

الأتراك المنسيون - الوجود التركماني في لبنان

شكر

اتقدم بالشكر الجزيل الى خضر زورلو من قرية كواشرة لاستضافته لي وتدبيره اللقاءات اللازمة وتعاونه معي في توفير المعلومات التي يمتلكها حول التركمان في عكّار، والى خالد اسعد لمرافقته لي وتعريف طريق بعلبك الصعب، والى السيد علي ابراهيم قارلي معاون رئيس بلدية دريس لتقديمه معلومات مفصلة عن التركمان في بعلبك، والى صديق تركيا زاهر سلطان لمرافقته لي في الايام التي قضيتها في طرابلس وتقديمه المعونة حول إجراء اللقاءات الضرورية، والى علي بكراكي لتقديمه المعلومات المتوفرة لديه حول اتراك كريت، والى محمد علي لاستضافته لي في جمعيته وتقديمه كل المعلومات المتوفرة عن المواطنين الاتراك القاطنين في بيروت، والى كل العاملين في السفارة التركية ببيروت والوحدة العسكرية التركية لتخصيص وقتهم وتعاونهم في توفير المعلومات. كما واشكر وقف تركمن ايلي للتعاون والثقافة لدعمه للمشروع والى صاحب الفكرة رئيس مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية (اورسام) السيد حسن كانبولات لدعمهم وتعاونهم في مرحلة اعداد التقرير.

خلاصة

ان موضوع الوجود التركي في لبنان يعتبر من المواضيع غير المعروفة لدى الرأي العام التركي. ولملء هذا الفراغ ذهبنا الى لبنان في الفترة ١٠ – ٢٠ حزيران ٢٠٠٩ للقيام بدراسة ميدانية حول الوجود التركي في لبنان باعتبارنا مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية. وفي مرحلة اعداد التقرير زرنا كل القرى التركمانية وبقية العناصر التركية في اماكنها والتقينا بالمسؤولين والوجهاء والمواطنين في القرى والمناطق موضوع البحث.

اثناء الدراسة الميدانية اثبتنا وجود خمس مجاميع سكانية تركية ذات ماض مختلف عن بعضها البعض. ويمكن ذكر تلك المجاميع بالشكل الاتي: تركمان عكار القاطنين في قريتين قرب كوبايات في ولاية الشمال. تركمان بعلبك القاطنين في خمسة تجمعات سكنية صغيرة في جوار مدينة بعلبك في وادي البقاع شرق لبنان، وفي قرية واحدة على الحدود السورية قرب مدينة حرمل. واتراك كريت الذين يسكنون الان في طرابلس والذين جُلبوا الى لبنان وسوريا ضمن خطة عثمانية لاسكان اتراك حزيرة كريت في المناطق التابعة للعثمانيين بعد ازدياد الهجمات على اتراك كريت في اعقاب الاستيلاء اليوناني عليها بعد ان كانت تحت السيطرة العثمانية. والمواطنون الاتراك الذين هاجروا من تركيا وخصوصا من جنوب شرق الاناضول في اربعينيات القرن الماضي بسبب الظروف الاقتصادية واستقر معظمهم في بيروت، وعدد قليل من المواطنين السوريين التركمان الذين هاجر معظمهم الى بيروت ايضا. واخيرا الجراكسة الذين هاجروا من مناطق البلقان واُسكنوا في الشرق الاوسط في اعقاب الحرب العثمانية- الروسية (١٨٧٧- ١٨٧٨).

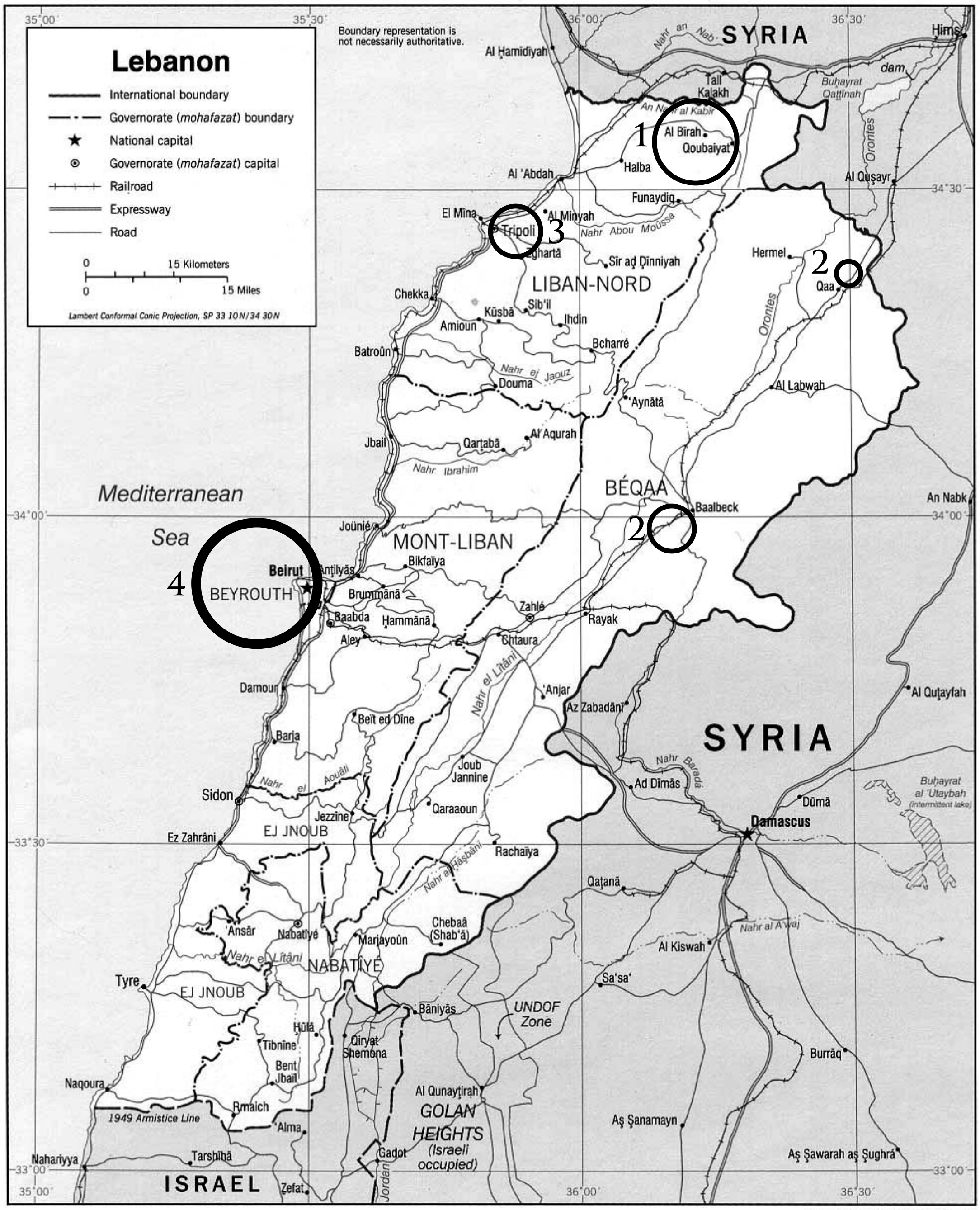

١. تركمان عكار

٢. التركمان في بعلبك

٣. اتراك كريت

٤. المواطنون الاتراك القاطنون في بيروت

المحتويات

خلاصة ٥
مدخل ٦
نبذة تاريخية ٦
التركمان في لبنان: الجغرافيا والسكان والثقافة والهوية والاقتصاد ٨
١. تركمان عكار ٨
١,١. قرية كواشرة ٨
٢,١. قرية عيدمون ١٠
٢. التركمان في بعلبك ١١
١,٢. قرية شيمية ١١
٢,٢. قرية دريس ١٢
٣,٢. قرية نانانية ١٢
٤,٢. قرية عدوس ١٣
٥,٢. قرية حديدية ١٣
٦,٢. قرية القاع ١٣
٣. اتراك كريت ١٤
٤. المواطنون الاتراك والتركمان السوريون القاطنون في بيروت ١٥
١,٤. المواطنون الاتراك في بيروت ١٥
٢,٤. التركمان السوريون في بيروت ١٦
٥. الجراكسة ١٦
تحديد هوية التركمان في لبنان ١٦
التوجهات السياسية للتركمان في لبنان ١٧
تركمان لبنان وتركيا ١٨
الخاتمة: مقترحات حول التركمان في لبنان ١٩
١. مشاريع قصيرة الامد لتقوية اواصر التركمان مع تركيا وتحسين مستوى معيشتهم ١٩
١,١- مقترحات مشاريع على مستوى القرى ١٩
٢,١- المشاريع الشاملة ٢٠
٢. مشاريع طويلة الامد لمساهمة تركيا في السياسة اللبنانية ٢١

ORSAM

التوجيه الاستراتيجي للمعلومات،انتاج الفكر الحر

مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

نبذة تاريخية

ازدادت الحاجة الى اجراء المزيد من الدراسات حول الشرق الاوسط منذ اوائل التسعينيات من القرن الماضي، بهدف تلبية احتياجات الرأي العام واوساط السياسة الخارجية. وتحقيقا لهذا الهدف تأسس في شهر مارس من عام 2002 معهد يتولى القيام بهذه الدراسات باسم " معهد العراق للدراسات والابحاث". وتم توسيع نطاق فعاليات المعهد وتبديل اسمه الى "معهد كلوبال للدراسات الاستراتيجية" في 19 مارس 2004 . واجتاز هذا المعهد مرحلة تطوير وتجديد شاملين تضمن تركيزه على شؤون الشرق الاوسط، وبذلك تغير اسمه اعتباراً من شهر تشرين الثاني / نوفمبر من عام 2008 الى " مركز الشرق الاوسط للابحاث الاستراتيجية اورسام ".

ان هذا المركز عبارة عن مؤسسة تابعة لمؤسسة وقف توركمن إيلي للتعاون والثقافة.

نظرة الى منطقة الشرق الاوسط

لايخفى على احد ان منطقة الشرق الاوسط تعاني من مشاكل عديدة ومتشابكة. غير انه لاينبغي ربط هذه المشاكل بشعوب المنطقة او اضفاء هذه الصبغة على تلك الشعوب. ان الشرق الاوسط تملك بالقوة التي تستمدها من شعوبها وبتوظيف ديناميكيات هذه الشعوب، طاقات وامكانيات هائلة تؤهلانه لارساء حملة تنموية سليمة. ان احترام ارادة شعوب المنطقة في التعايش السلمي فيما بينها واحترام سيادة الدول والحقوق والحريات الاساسية للافراد، شرط اساسي وأولي لتأمين السلام والاستقرار الدائم سواء في المنطقة او على المستوى الدولي. ان تفهم المشاكل الموجودة في الشرق الاوسط، والعمل على ايجاد حلول عادلة وواقعية لها، ستشجع المبادرات السلمية فيها، وفي هذا النطاق، فان على تركيا ان تستمر في مساهماتها من اجل ترسيخ جذور الاستقرار والرفاه الاقليمي في المناطق المجاورة لها.

ان توفير الجو الملائم للحوار بين مختلف الاطراف دون الدخول في محاور استقطابية، وتقييم الدعم الدولي عن طريق سياساتها الهادفة الى احلال التوافق، تعتبر عوامل في صالح دول وشعوب المنطقة.

مركز اورسام بصفته مؤسسة دراسات وابحاث فعاليات

في اطار الاهتمام بالشرق الاوسط، وبهدف التعريف بالقضايا السياسية العالمية بشكل سليم، ومن اجل إتاحة الفرص لاتخاذ مواقف مناسبة، يقوم مركز اورسام بتقديم معلومات تساعد على انارة الطريق امام الرأي العام والمراجع والاجهزة المختصة باتخاذ القرار.كما يقوم باستنباط الافكار التي تحتوي اقتراحات بديلة لمواقف متنوعة. ويقوم المركز الى جانب ذلك بتشجيع الاعمال المتميزة للباحثين والمفكرين من مختلف الاوساط. ويحوز مركز اورسام على امكانيات واسعة تتيح له استعراض التطورات والتوجهات التي تشهدها المنطقة لتكون في متناول المسؤولين وذلك عن طريق متابعة ابحاث ودراسات دقيقة في موقعه الالكتروني. ويقوم المركز بدعم التطورات في الشرق الاوسط على الصعيد العالمي بالمجلتين اللتين يصدرهما المركز وهما « تحليلات الشرق الاوسط « الشهرية و»دراسات الشرق الاوسط « نصف السنوية ، وبتحليلاته وتقاريره والكتب التي يصدرها. كما انه يقوم بتسهيل فعاليات استقبال واستضافة رجال الاعمال وممثلي منظمات المجتمع المدني في تركيا، ويعمل على تأمين مشاركة الرأي العام التركي والعالمي في المعلومات والافكار.

التقرير رقم: ١١، شباط ٢٠١٠
اورسام – مركز ابحاث تركمان الشرق الأوسط **التقرير رقم:٤**

الأتراك المنسيون
الوجود التركماني في لبنان

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

الأتراك المنسيون
الوجود التركماني في لبنان

رقم التقرير: ١١

شباط ٢٠١٠

برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط رقم التقرير: ٤

© ٢٠١٠
حقوق نشر هذا التقرير محفوظة لمركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية اورسام
حسب قانون الفكر والاثار الفنية والمرقم ٥٨٤٦ ، وفيما عدا اقتباس اجزاء معقولة منه،
لايجوز باي شكل استخدام او اعادة نشره إلا بموافقة اورسام.